

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

**Курс лекцій
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «молодший
бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної
форми навчання**

**МИКОЛАЇВ
2021**

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 18.02.2021 р., протокол № 7.

Укладачі:

- Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
- А. С. Полторак – д-р екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
- О. А. Боднар – канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Рецензенти:

- М. В. Дубініна – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
- О. А. Купчишина – в.о. начальника Головного управління ДПС у Миколаївській області

ЗМІСТ

Передмова	4
Перелік умовних позначень	7
Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів	8
Змістовий модуль 1. Організація податкової системи України.....	9
Тема 1. Економічна сутність і види податків	9
Тема 2. Організація податкової системи України	28
Тема 3. Державна Фіскальна служба України	35
Змістовий модуль 2. Основні податки та збори	48
Тема 4. Податок на прибуток підприємств	48
Тема 5. Податок на додану вартість	74
Тема 6. Акцизний податок	94
Тема 7. Мито	101
Тема 8. Податок на доходи фізичних осіб	110
Тема 9. Екологічний податок	123
Тема 10. Рентна плата	128
Тема 11. Податок на майно	133
Тема 12. Єдиний податок та місцеві збори	141
Рекомендовані літературні джерела та законодавчо-нормативні акти	152

ПЕРЕДМОВА

Податкове законодавство України залишається одним із самих складних та нестабільних у правовій системі України. Податки – складна й надзвичайно впливова на всі економічні явища та процеси фінансова категорія. Крім того, податки – це знаряддя перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі, яке зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп. На сьогодні податки – це найефективніший інструмент впливу держави на суспільне виробництво, його динаміку і структуру, на розвиток науки і техніки, масштаби соціальних гарантій населенню.

Оскільки податки – це по суті продукт еволюції економіки і держави, то податкова система формується перш за все під впливом об'єктивних чинників. Податкова система є різновидом відкритої динамічної системи, відкритість якої означає необхідність аналізу, передусім зовнішніх чинників, під впливом яких відбувається її становлення. Вимога системності полягає в тому, що податки мають бути взаємопов'язані, органічно доповнювати один одного, не суперечити системі в цілому та її елементам. З позиції фіскальної функції податкова система має забезпечити гарантоване і стабільне надходження доходів до бюджету, з позиції регулюючої – забезпечити можливість впливу на всі сторони соціально-економічного розвитку суспільства.

Метою дисципліни «Податкова система» є досконале опанування майбутніми фахівцями науково-методичних знань та аналітико-розрахункових і управлінських навичок в сфері сутності та основних принципів діяльності податкової системи, її структури і законодавчих засад.

Завдання дисципліни: надання здобувачам вищої освіти знань з теорії податків, теоретичних знань та практичних навичок із застосування організаційних та методичних прийомів оподаткування, практичних навичок з нарахування та утримання різних видів податків.

Предмет дисципліни: сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів функціонування податкової системи України, особливості розрахунку та сплати до бюджетів податків та зборів з юридичних і фізичних осіб згідно з чинним законодавством України.

Об'єктом дисципліни є система фінансово-економічних правовідносини, що виникають в процесі оподаткування окремих видів операцій суб'єктів господарювання..

До системи компетентностей належать:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку та оподаткування, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів бухгалтерського обліку і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність аналізувати та оцінювати економічні події та явища з метою підготовки інформації для прийняття управлінських рішень.

ФК4. Здатність застосовувати норми права та податкового законодавства України в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

ФК8. Здатність демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ФК12. Вміння застосовувати знання з організації та функціонування фінансової та податкової системи України у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Демонструвати базові знання економічних категорій і законів для розуміння причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН 5. Проявляти вміння працювати самостійно і в команді, проявляти лідерські якості, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися етичних принципів, норм та стандартів професійної етики.

ПРН 6. Розуміти місце і значення облікової, податкової, фінансово-економічної та статистичної систем в інформаційному

забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері економічної відповідальності підприємств.

ПРН 9. Володіти методичним інструментарієм обліку та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПРН 11. Розуміти механізми функціонування фінансової та податкової систем України та враховувати її особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах.

ПРН 16. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

IASB	- International Accounting Standards Board
ЄРПН	- єдиний реєстр податкових накладних
ІКЮО	- ідентифікаційний код юридичної особи
ДФСУ	- Державна фіскальна служба України
МСБО	- Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку
МСФЗ	- Міжнародний стандарт фінансової звітності
НБУ	- Національний банк України
ПДВ	- податок на додану вартість
ПДФО	- податок на доходи фізичних осіб
ПКУ	- Податковий кодекс України
П(С)БО	- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку
УКТЗЕД	- українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності
РРО	- реєстратор розрахункових операцій
СПД	- суб'єкт підприємницької діяльності

Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Структурно-логічна схема навчальної дисципліни

Змістовий модуль		Теми		Обсяги годин				
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПР	СР	К	Разом
1	Організація податкової системи України	1	Економічна сутність і види податків в Україні	2	2	6	–	10
		2	Організація податкової системи	2	2	6	–	10
		3	Державна фіскальна служба України	2	2	6	–	10
Всього за змістовий модуль 1				6	6	18	–	30
2	Основні податки та збори	4	Податок на прибуток підприємств	2	2	6	–	10
		5	Податок на додану вартість	2	2	6	–	10
		6	Акцизний податок	2	2	6	–	10
		7	Мито	2	2	6	–	10
		8	Податок на доходи фізичних осіб	2	2	6	–	10
		9	Екологічний податок	2	2	6	–	10
		10	Рентна плата	2	2	6	–	10
		11	Податок на майно	2	2	6	–	10
12	Єдиний податок та місцеві збори	2	2	6	–	10		
Всього за змістовий модуль 2				18	18	54	–	90
Всього годин по навчальній дисципліні				24	24	72	–	120

Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання
Організація податкової системи України	30	Відповідно до семестрового навчального плану та графіку навчального процесу
Основні податки та збори	90	Відповідно до семестрового навчального плану та графіку навчального процесу
Всього	120	х

Змістовий модуль 1

Організація податкової системи України

Тема 1. Економічна сутність і види податків.

Мета: засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних засад об'єктивної обумовленості і сутності податків, принципів оподаткування та функцій податків, класифікації податків, джерел їх сплати та історії розвитку податкової системи.

План:

- 1.1 Об'єктивна обумовленість і сутність податків.
- 1.2 Принципи оподаткування. Функції податків.
- 1.3 Класифікація податків.
- 1.4 Платники податків, їх права та обов'язки.
- 1.5 Функції та права контролюючих органів.

Ключові поняття: податок, збір, податкова система, елементи податку, Податковий кодекс України, загальнодержавні податки, місцеві податки та збори, права платника податків, обов'язки платника податків.

Keywords: data, collection, tax system, data elements, Tax Code of Ukraine, national data, local taxes and fees, rights of the tax platform, responsibilities of the tax platform.

Для успішного опрацювання теми «Економічна сутність і види податків» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1, 2, 3];
- додаткові [6, 8, 18].

1.1 Об'єктивна обумовленість і сутність податків

Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до ПКУ.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого

самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому ПКУ (далі – ПКУ) порядку, становить **податкову систему України**.

Під час встановлення податку обов'язково визначаються такі **елементи**:

- платники податку;
- об'єкт оподаткування;
- база оподаткування;
- ставка податку;
- порядок обчислення податку;
- податковий період;
- строк та порядок сплати податку;
- строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Під час встановлення податку можуть передбачатися податкові пільги та порядок їх застосування.

Будь-які питання щодо оподаткування регулюються ПКУ і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, що містять виключно положення щодо внесення змін до ПКУ та/або положення, які встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства.

1.2 Принципи оподаткування. Функції податків

Податкове законодавство України ґрунтується на таких **принципах**:

– **загальність** оподаткування – кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені ПКУ, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями ПКУ;

– **рівність** усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;

– **невідворотність** настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;

– **презумпція правомірності** рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акту, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;

– **фіскальна достатність** – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

– **соціальна справедливість** – установа податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

– **економічність оподаткування** – установа податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

– **нейтральність оподаткування** – установа податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

– **стабільність** – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

– **рівномірність та зручність сплати** – установа строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;

– **єдиний підхід** до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

Податкові періоди та строки сплати податків та зборів установаються, виходячи з необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів, з урахуванням зручності виконання платником податкового обов'язку та зменшення витрат на адміністрування податків та зборів.

Установа і скасування податків та зборів, а також пільг їх платникам здійснюються відповідно до ПКУ Верховною Радою України, а також Верховною Радою Автономної Республіки Крим,

сільськими, селищними, міськими радами у межах їх повноважень, визначених Конституцією України та законами України.

При встановленні або розширенні існуючих податкових пільг такі пільги застосовуються з наступного бюджетного року.

Основні принципи податкового законодавства висвітлено на рис. 1.1.

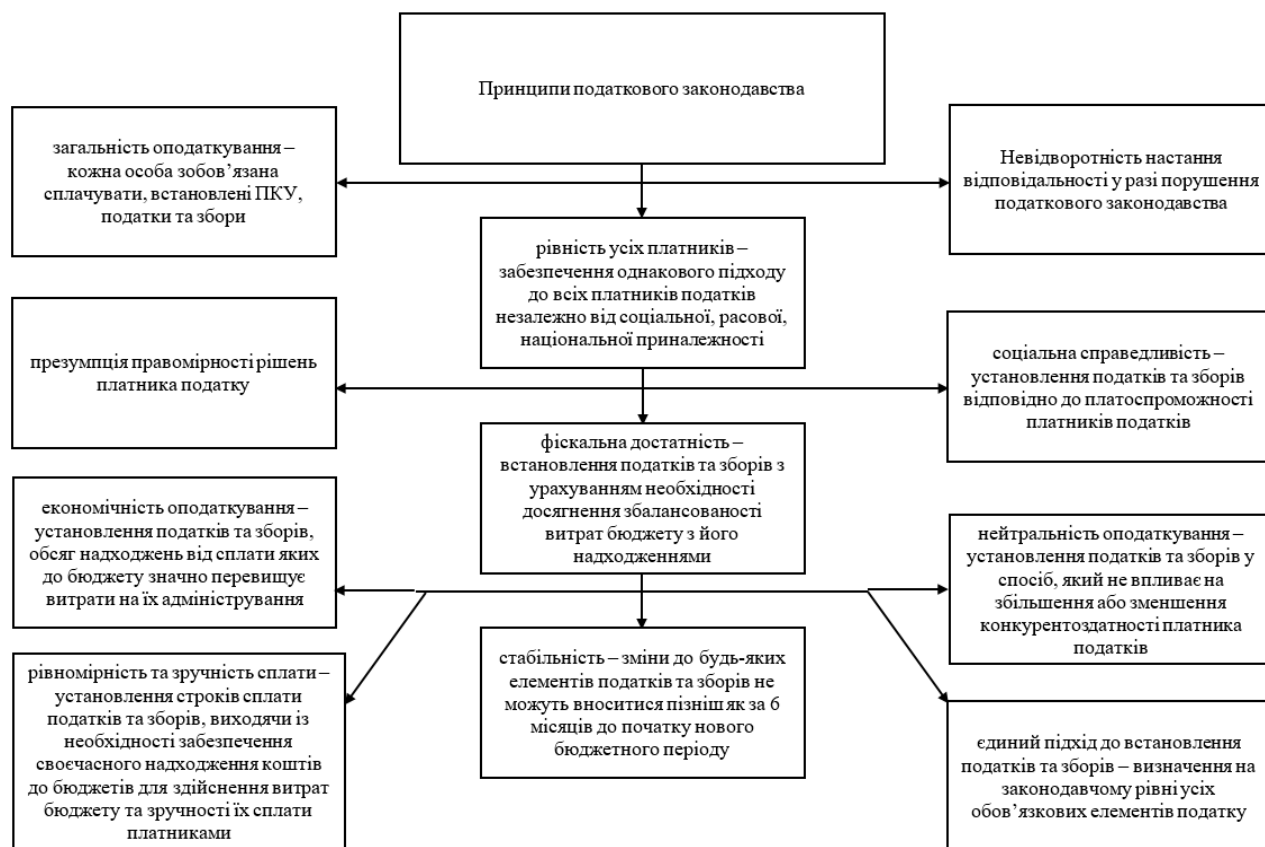

Рисунок 1.1 – Основні принципи податкового законодавства

Податки виконують одночасно наступні **функції**: фіскальну, розподільну, регулюючу, стимулюючу й контролюючу.

Фіскальна функція оподаткування – основна функція оподаткування. Історично найбільш древня й одночасно основна: податки є переважною складовою доходів державного бюджету. Реалізація функції здійснюється за рахунок податкового контролю й податкових санкцій, які забезпечують максимальне збирання встановлених податків і створюють перешкоди до ухиляння від сплати податків. Завдяки даній функції реалізується головне призначення податків: формування й мобілізація фінансових ресурсів держави. Всі інші функції оподаткування – похідні від фіскальної.

Розподільна (соціальна) функція оподаткування – полягає в перерозподілі суспільних доходів (відбувається передача коштів на

користь слабших і незахищеніших категорій громадян за рахунок покладання податкового тягара на сильніші категорії населення).

Регулююча функція оподаткування – спрямована на вирішення за допомогою податкових механізмів тих або інших завдань економічної політики держави. На думку видатного англійського економіста Джона Кейнса, податки існують у суспільстві винятково для регулювання економічних відносин.

Контрольна функція оподаткування – дозволяє державі відслідковувати своєчасність і повноту надходжень у бюджет коштів і зіставляти їхню величину фінансових ресурсів.

Стимулююча функція оподаткування – спрямована на підтримку розвитку тих або інших економічних процесів. Вона реалізується через систему пільг і звільнень. Нинішня система оподаткування надає широкий набір податкових пільг малим підприємствам, підприємствам інвалідів, сільськогосподарським виробникам, організаціям, що здійснюють капітальні вкладення у виробництво й добродійну діяльність, і т. д.

Дестимулююча функція оподаткування – спрямована на встановлення через податковий тягар перешкод для розвитку яких-небудь економічних процесів.

Можна назвати також **відтворювальну** підфункцію, що призначена для акумуляції коштів на відновлення використаних ресурсів. Цю підфункцію виконують відрахування на відтворення мінерально-сировинної бази, плата за воду й т. д.

Накопичувальна функція – узагальнення усіх функцій.

1.3 Класифікація податків

В Україні встановлюються загальнодержавні та місцеві податки та збори.

До загальнодержавних належать податки та збори, що встановлені ПКУ і є обов'язковими до сплати на усій території України, крім випадків, передбачених ПКУ.

До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених ПКУ, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

До *загальнодержавних* податків належать: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито.

Відносини, пов'язані з установленням та справлянням мита, регулюються митним законодавством, якщо інше не передбачено ПКУ. Зарахування загальнодержавних податків та зборів до державного і місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України.

Установлення загальнодержавних податків та зборів, не передбачених ПКУ, забороняється.

До *місцевих податків* належать: податок на майно; єдиний податок. До *місцевих зборів* належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Види податків і зборів представлені на рис. 1.2.

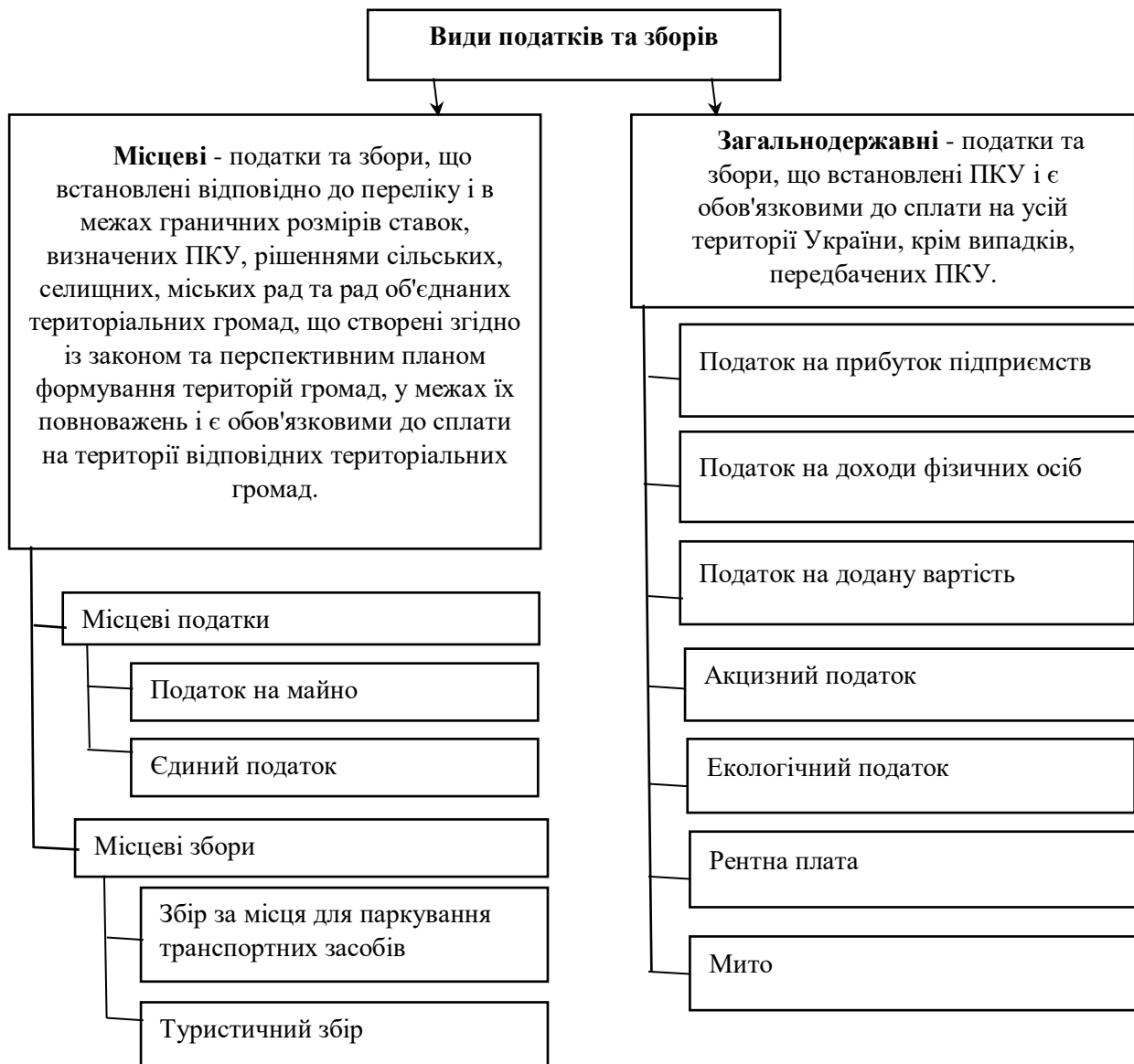

Рисунок 1.2 – Види податків та зборів

Місцеві ради обов'язково установлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю).

Місцеві ради в межах повноважень, визначених ПКУ, вирішують питання відповідно до вимог ПКУ щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору.

Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених ПКУ, забороняється. Зарахування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України.

1.4 Платники податків, їх права та обов'язки

Таблиця 1.1 Перелік платників податків, їх обов'язки та права

Платниками податків визнаються фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з ПКУ або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно з ПКУ.	
О	Стати на облік у контролюючих органах в порядку, встановленому законодавством України;
б	Вести в установленому порядку облік доходів і витрат, скласти звітність, що стосується
о	обчислення і сплати податків та зборів;
в	Подавати до контролюючих органів у порядку, встановленому податковим та митним
'	законодавством, декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою
я	податків та зборів;
з	Сплачувати податки та збори в строки та у розмірах, встановлених ПКУ та законами з питань
к	митної справи;
и	Подавати належним чином оформлену письмову вимогу контролюючих органів (у випадках,
п	визначених законодавством) документи з обліку доходів, витрат та інших показників,
л	пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинні
а	документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінансову звітність, інші документи, пов'язані з
т	обчисленням та сплатою податків та зборів.
н	Подавати контролюючим органам інформацію, відомості про суми коштів, не сплачених до
и	бюджету в зв'язку з отриманням податкових пільг (суми отриманих пільг) та напями їх
к	використання (щодо умовних податкових пільг - пільг, що надаються за умови використання
і	коштів, вивільнених у суб'єкта господарювання внаслідок надання пільги, у визначеному
в	державою порядку);
п	Подавати контролюючим органам інформацію в порядку, у строки та в обсягах, встановлених
о	податковим законодавством;
д	Виконувати законні вимоги контролюючих органів щодо усунення виявлених порушень
а	законів з питань оподаткування та митної справи і підписувати акти (довідки) про проведення
т	перевірки;
к	Не перешкоджати законній діяльності посадової особи контролюючого органу під час
і	виконання нею службових обов'язків та виконувати законні вимоги такої посадової особи;
в	Повідомляти контролюючим органам за місцем обліку такого платника про його ліквідацію
	або реорганізацію протягом трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення (крім
	випадків, коли обов'язок здійснювати таке повідомлення покладено законом на орган
	державної реєстрації);
	Повідомляти контролюючі органи про зміну місцезнаходження юридичної особи та зміну
	місця проживання фізичної особи – підприємця.

П р а в	Безоплатно отримувати у контролюючих органах, у тому числі і через мережу Інтернет, інформацію про податки та збори і нормативно-правові акти, що їх регулюють, порядок обліку та сплати податків та зборів, права та обов'язки платників податків, повноваження контролюючих органів та їх посадових осіб щодо здійснення податкового контролю;
а п	Представляти свої інтереси в контролюючих органах самостійно, через податкового агента або уповноваженого представника;
л а	Обирати самостійно, якщо інше не встановлено ПКУ, метод ведення обліку доходів і витрат;
т	Користуватися податковими пільгами за наявності підстав
н и	Одержувати відстрочення, розстрочення сплати податків або податковий кредит в порядку і на умовах, встановлених ПКУ;
к і в п о д	Бути присутнім під час проведення перевірок та надавати пояснення з питань, що виникають під час таких перевірок, ознайомлюватися та отримувати акти (довідки) перевірок, проведених контролюючими органами, перед підписанням актів (довідок) про проведення перевірки, у разі наявності зауважень щодо змісту (тексту) складених актів (довідок) підписувати їх із застереженням та подавати контролюючому органу письмові заперечення в порядку, встановленому ПКУ;
а т	Оскаржувати в порядку, встановленому ПКУ, рішення, дії (бездіяльність) контролюючих органів (посадових осіб), надані контролюючими органами податкові консультації;
к і	Вимагати від контролюючих органів проведення перевірки відомостей та фактів, що можуть свідчити на користь платника податків;
в	На нерозголошення контролюючим органом (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди та відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов'язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами;
	На залік чи повернення надміру сплачених, а також надміру стягнутих сум податків та зборів, пені, штрафів у порядку, встановленому ПКУ;
	На повне відшкодування збитків (шкоди), заподіяних незаконними діями (бездіяльністю) контролюючих органів (їх посадових осіб), у встановленому законом порядку;
	За методикою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, вести облік тимчасових та постійних податкових різниць, та використовувати дані такого обліку для складання декларації з податку на прибуток.
	Платник податку має також інші права, передбачені законом.

1.5 Функції та права контролюючих органів

Контролюючі органи виконують такі функції:

- здійснюють адміністрування податків, зборів, платежів;
- контролюють своєчасність подання платниками податків та платниками єдиного внеску передбаченої законом звітності (декларацій, розрахунків та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів), своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків, зборів, платежів;
 - надають адміністративні послуги платникам податків, зборів, платежів;
 - здійснюють контроль за встановленими законом строками проведення розрахунків в іноземній валюті, за додержанням порядку

приймання готівки для подальшого переказу (крім приймання готівки банками), за дотриманням суб'єктами господарювання установлених законодавством обов'язкових вимог щодо забезпечення можливості розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів, порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), проведення розрахункових операцій, а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, наявністю торгових патентів;

– здійснюють контроль за додержанням виконавчими органами сільських і селищних рад порядку прийняття та обліку податків і зборів від платників податків, своєчасністю і повнотою перерахування зазначених сум до бюджету;

– здійснюють контроль за правомірністю бюджетного відшкодування податку на додану вартість;

– реєструють та ведуть облік платників податків, осіб, які здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, проводять диференціацію платників податків;

– забезпечують достовірність та повноту обліку платників податків та платників єдиного внеску, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням;

– формують та ведуть Державний реєстр фізичних осіб - платників податків, Єдиний банк даних про платників податків - юридичних осіб, реєстри, ведення яких покладено законодавством на контролюючі органи;

– забезпечують ведення обліку податків, зборів, платежів;

– забезпечують перегляд рішень контролюючих органів нижчого рівня у встановленому законодавством порядку;

– вирішують відповідно до Митного кодексу України питання щодо реалізації компромісу;

– здійснюють ліцензування діяльності суб'єктів господарювання з виробництва спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, оптової торгівлі спиртом, оптової та роздрібною торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами та контроль за таким виробництвом;

– здійснюють контроль у сфері виробництва, обігу та реалізації підакцизних товарів, контроль за їх цільовим використанням, забезпечують міжгалузеву координацію у цій сфері;

– забезпечують контроль за прийняттям декларацій про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію), встановлені виробником або імпортером, та узагальненням відомостей, зазначених у таких деклараціях, для організації роботи та контролю за повнотою обчислення і сплати акцизного податку;

– здійснюють заходи щодо запобігання та виявлення порушень законодавства у сфері виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;

– проводять роботу щодо боротьби з незаконним виробництвом, переміщенням, обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;

– організовують роботу, пов'язану із замовленням марок акцизного податку, їх зберіганням, продажем, відбором зразків, з метою проведення експертизи щодо їх автентичності та здійснюють контроль за наявністю таких марок на пляшках (упаковках) з алкогольними напоями і пачках (упаковках) тютюнових виробів під час їх транспортування, зберігання і реалізації;

– забезпечують контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять роздрібну торгівлю тютюновими виробами, вимог законодавства щодо максимальних роздрібних цін на тютюнові вироби, встановлених виробниками або імпортерами таких виробів;

– забезпечують контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять оптову або роздрібну торгівлю алкогольними напоями, вимог законодавства щодо мінімальних оптово-відпускних або роздрібних цін на такі напої;

– організовують роботу та здійснюють контроль за застосуванням арешту майна платника податків, що має податковий борг, та/або зупинення видаткових операцій на його рахунках у банку;

– здійснюють погашення податкового боргу, стягнення своєчасно ненарахованих та/або несплачених сум єдиного внеску та інших платежів;

– організовують роботу з виявлення, обліку, зберігання, оцінки та розпорядження безхазяйним майном та іншим майном, що переходить у власність держави, а також з обліку, попередньої оцінки, зберігання майна, вилученого та конфіскованого за порушення митного і податкового законодавства;

– здійснюють відстрочення, розстрочення та реструктуризацію грошових зобов'язань та/або податкового боргу, недоїмки із сплати єдиного внеску, а також списання безнадійного податкового боргу;

– розробляють та затверджують порядки, інструкції, положення, форми розрахунків, звітів, декларацій, інших документів з питань, що належать до компетенції контролюючих органів;

– прогнозують, аналізують надходження податків, зборів, платежів, визначених Податковим та Митним кодексами України, Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування», джерела податкових надходжень, вивчають вплив макроекономічних показників, законодавства, угод про вступ до міжнародних організацій, інших міжнародних договорів України на надходження податків, зборів, платежів, розробляють пропозиції щодо збільшення їх обсягу та зменшення втрат бюджету;

– забезпечують розвиток, впровадження та технічне супроводження інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, автоматизацію процедур, зокрема, контроль за повнотою та правильністю виконання митних формальностей, організовують впровадження електронних сервісів для суб’єктів господарювання;

– надають консультації відповідно до ПКУ, законодавства з питань сплати єдиного внеску та інформаційно-довідкові послуги з питань оподаткування й іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи;

– забезпечують інформування громадськості про реалізацію державної податкової і митної політики;

– розробляють пропозиції до проєктів міжнародних договорів України з питань оподаткування та забезпечують виконання укладених міжнародних договорів;

– узагальнюють практику застосування законодавства з питань оподаткування, законодавства з питань сплати єдиного внеску, розробляють проєкти нормативно-правових актів;

– організовують взаємодію та обмін інформацією з державними органами інших держав згідно із законодавством, міжнародними договорами України, здійснюють міжнародне співробітництво у податковій і митній сферах;

– подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, звіти та інформацію про надходження податків, зборів, платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи;

– забезпечують визначення в установлених ПКУ, іншими законами України випадках сум податкових та грошових зобов'язань платників податків, застосування і своєчасне стягнення сум передбачених законом штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) за порушення податкового, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи;

– вживають заходів до виявлення, аналізу та перевірки фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, щодо відповідності законодавству;

– забезпечують іншим державним органам у встановлених законом випадках доступ до інформації з баз даних центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику;

– здійснюють контроль та забезпечують надання допомоги у стягненні податкового боргу в міжнародних правовідносинах за запитами компетентних органів іноземних держав;

– забезпечують стягнення сум простроченої заборгованості суб'єктів господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) за кредитами (позиками), залученими державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) або під державні (місцеві) гарантії, а також за кредитами із бюджету в порядку, визначеному ПКУ та іншими законами України;

– здійснюють відомчий контроль та внутрішній аудит за додержанням вимог законодавства і виконанням службових обов'язків у контролюючих органах, на підприємствах, в установах, організаціях, що належать до сфери їх управління;

– організовують інформаційно-аналітичне забезпечення та автоматизацію процесів адміністрування;

– забезпечують виконання функцій та повноважень, покладених на підрозділи податкової міліції;

– погоджують рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо встановлення ознак фіктивності емітента цінних паперів, а також щодо встановлення порядку визначення емітента цінних паперів таким, що відповідає ознакам фіктивності;

– розглядають та погоджують фінансові плани державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання з часткою державної власності, їх дочірніх підприємств та здійснюють моніторинг виконання ними показників

розрахунків з бюджетом та державними цільовими фондами, затверджених узгодженими фінансовими планами;

- надають послуги електронного цифрового підпису;
- звертаються до суду у випадках, передбачених законодавством;
- здійснюють інші функції, визначені законами України.

Контролюючі органи мають *право*:

– запрошувати платників податків, зборів, платежів або їх представників для перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів, платежів, дотримання вимог іншого законодавства, у тому числі законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи. Письмові повідомлення про такі запрошення надсилаються в порядку, встановленому статтею 42 Податкового Кодексу, не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня запрошення рекомендованими листами, в яких зазначаються підстави запрошення, дата і час, на які запрошується платник податків (представник платника податків);

– для здійснення функцій, визначених законом, отримувати безоплатно від платників податків, у тому числі благодійних та інших неприбуткових організацій, усіх форм власності у порядку, визначеному законодавством, довідки, копії документів, засвідчені підписом платника або його посадовою особою та скріплені печаткою (за наявності), про фінансово-господарську діяльність, отримані доходи, видатки платників податків та іншу інформацію, пов'язану з обчисленням та сплатою податків, зборів, платежів, про дотримання вимог законодавства, здійснення контролю за яким покладено на контролюючі органи, а також фінансову і статистичну звітність у порядку та на підставах, визначених законом;

– отримувати безоплатно від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності та їх посадових осіб, у тому числі від органів, які забезпечують ведення відповідних державних реєстрів (кадастрів), інформацію, документи і матеріали;

– проводити відповідно до законодавства перевірки і звірки платників податків (крім Національного банку України), у тому числі після проведення процедур митного контролю та/або митного оформлення;

– отримувати безоплатно від платників податків, а також від установ Національного банку України, банків та інших фінансових

установ довідки у порядку, встановленому Законом України «Про банки і банківську діяльність» та ПКУ, довідки та/або копії документів про наявність банківських рахунків, а на підставі рішення суду - інформацію про обсяг та обіг коштів на рахунках, у тому числі про ненадходження в установлені строки валютної виручки від суб'єктів господарювання;

– запитувати та вивчати під час проведення перевірок первинні документи, що використовуються в бухгалтерському обліку, реєстри, фінансову, статистичну та іншу звітність, пов'язану з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів, виконанням вимог законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи;

– отримувати від платників податків, платників єдиного внеску та надавати у межах, передбачених законом, документи в електронному вигляді;

– під час проведення перевірок у платників податків - фізичних осіб, а також у посадових осіб платників податків - юридичних осіб та платників єдиного внеску перевіряти документи, що посвідчують особу, а також документи, що підтверджують посаду посадових осіб та/або осіб, які фактично здійснюють розрахункові операції;

– вимагати під час проведення перевірок від платників податків, що перевіряються, проведення інвентаризації основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, коштів, зняття залишків товарно-матеріальних цінностей, готівки. У разі відмови платника податків (його посадових осіб або осіб, які здійснюють готівкові розрахунки та/або провадять діяльність, що підлягає ліцензуванню, патентуванню та/або сертифікації) від проведення такої інвентаризації або ненадання для перевірки документів, їх копій (за умови наявності таких документів) застосовуються заходи, передбачені статтею 94 Податкового Кодексу;

– здійснювати контроль за додержанням законодавства з питань регулювання обігу готівки (крім банків), порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів, за додержанням порядку приймання готівки для подальшого переказу (крім приймання готівки банками), за дотриманням суб'єктами господарювання установлених законодавством обов'язкових вимог щодо забезпечення можливості розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів;

– проводити контрольні розрахункові операції до початку перевірки платника податків щодо дотримання ним порядку проведення готівкових розрахунків та застосування реєстраторів розрахункових операцій. Товари, отримані службовими (посадовими) особами контролюючих органів під час проведення контрольної розрахункової операції, підлягають поверненню платнику податків у непошкодженому вигляді. У разі неможливості повернення такого товару відшкодування витрат здійснюється відповідно до законодавства з питань захисту прав споживачів;

– вимагати під час проведення перевірок від посадових або службових осіб платника податків залучення повноважних осіб для спільного з працівниками контролюючого органу зняття показань внутрішніх та зовнішніх лічильників, якими обладнані технічні пристрої, що використовуються у процесі провадження діяльності, що перевіряється;

– доступу під час проведення перевірок до територій, приміщень (крім житла громадян) та іншого майна, що використовуються для провадження господарської діяльності та/або є об'єктами оподаткування, або використовуються для отримання доходів (прибутку), або пов'язані з іншими об'єктами оподаткування та/або можуть бути джерелом погашення податкового боргу;

– у разі виявлення порушення вимог податкового чи іншого законодавства України, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, надсилати платникам податків письмові запити щодо надання засвідчених належним чином копій документів;

– вимагати під час проведення перевірок від керівників та інших посадових осіб підприємств, установ та організацій, а також фізичних осіб - підприємців та фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, усунення виявлених порушень законодавства;

– користуватися у службових справах засобами зв'язку, що належать платникам податків, з їх дозволу або з дозволу посадових осіб таких платників;

– залучати у разі потреби фахівців, експертів та перекладачів;

– визначати у порядку, встановленому ПКУ, суми податкових та грошових зобов'язань платників податків;

– застосовувати до платників податків передбачені законом фінансові (штрафні) санкції (штрафи) за порушення податкового чи іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи; стягувати до бюджетів та державних цільових фондів суми грошових зобов'язань та/або податкового боргу у

випадках, порядку та розмірі, встановлених ПКУ та іншими законами України; стягувати суми недоїмки із сплати єдиного внеску; стягувати суми простроченої заборгованості суб'єктів господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) за кредитами (позиками), залученими державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) або під державні (місцеві) гарантії, а також за кредитами із бюджету в порядку, визначеному ПКУ та іншими законами України;

– одержувати безоплатно необхідні відомості для ведення Єдиного реєстру податкових накладних, формування інформаційного фонду Державного реєстру фізичних осіб - платників податків від платників податків, а також Національного банку України та його установ - про суми доходів, виплачених фізичним особам, та утриманих з них податків, зборів, платежів; від органів, уповноважених проводити державну реєстрацію суб'єктів, видавати ліцензії на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, - про державну реєстрацію та видачу ліцензій суб'єктам господарської діяльності; від органів, що здійснюють реєстрацію фізичних осіб, - про громадян, які прибули на проживання до відповідного населеного п. чи вибули з нього; від органів державної реєстрації актів цивільного стану - про фізичних осіб, які померли; інформацію, необхідну для забезпечення реєстрації та обліку платників податків, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням;

– одержувати безоплатно від органів статистики дані, необхідні для використання у проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій усіх форм власності;

– отримувати від нотаріусів за письмовим запитом інформацію про вступ фізичної особи у права спадкоємця з обов'язковим зазначенням повних даних про таку особу та даних про майно, отримане за правом спадкування;

– надавати відповідно до закону інформацію з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та Державного реєстру страхувальників органам державної влади, Пенсійному фонду України та органам фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;

– отримувати безоплатно від органів, що забезпечують ведення відповідних державних реєстрів (кадастрів), інформацію, необхідну для здійснення повноважень контролюючих органів щодо забезпечення погашення податкового боргу платника податків. Строк

надання інформаційних довідок цими органами на письмові запити контролюючих органів не може перевищувати п'яти робочих днів з дня отримання таких запитів;

– приймати рішення про зміну основного місця обліку та переведення великих платників податків на облік у контролюючі органи, що здійснюють податкове супроводження великих платників податків, знімати їх з обліку і переводити до інших контролюючих органів;

– користуватися інформаційними базами даних державних органів, державними, у тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами відповідно до закону;

– застосовувати до фінансових установ, які не подали відповідним контролюючим органам в установленій законом строк повідомлення про відкриття або закриття рахунків платників податків або розпочали здійснення видаткових операцій за рахунком платника податків до отримання повідомлення відповідного контролюючого органу про взяття рахунка на облік у такого органу, фінансові (штрафні) санкції (штрафи) в установленому ПКУ розмірі;

– стягувати з банків та інших фінансових установ пеню за несвоєчасне виконання ними рішень суду та доручень платників податків про сплату податків, зборів, платежів;

– приймати рішення про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу, а також про списання безнадійного податкового боргу у порядку, передбаченому законодавством;

– звертатися до суду, у тому числі подавати позови до підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, щодо визнання оспорюваних правочинів недійсними та застосування визначених законодавством заходів, пов'язаних із визнанням правочинів недійсними, а також щодо стягнення в дохід держави коштів, отриманих за нікчемними договорами;

– звертатися до суду щодо зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках такого платника податків у банках та інших фінансових установах (крім операцій з видачі заробітної плати та сплати податків, зборів, єдиного внеску, а також визначених контролюючим органом грошових зобов'язань платника податків, погашення податкового боргу), у тому числі при недопущенні посадових осіб контролюючих органів до обстеження територій та приміщень;

– звертатися до суду, якщо платник податків перешкоджає виконанню податковим керуючим повноважень, визначених ПКУ, щодо зупинення видаткових операцій на рахунках платника податків шляхом накладення арешту на цінні папери та/або кошти та інші цінності такого платника податків, що знаходяться в банку (крім операцій з видачі заробітної плати та сплати податків, зборів, єдиного внеску, а також визначених контролюючим органом грошових зобов'язань платника податків, погашення податкового боргу), та зобов'язання такого платника податків виконати законні вимоги податкового керуючого, передбачені ПКУ;

– звертатися до суду щодо накладення арешту на кошти та інші цінності, що знаходяться в банку, платника податків, який має податковий борг, у разі якщо у такого платника податків відсутнє майно та/або його балансова вартість менша суми податкового боргу, та/або таке майно не може бути джерелом погашення податкового боргу;

– звертатися до суду щодо стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, що обслуговують такого платника податків, на суму податкового боргу або його частини;

– звертатися до суду щодо стягнення з дебіторів платника податків, який має податковий борг, сум дебіторської заборгованості, строк погашення якої настав та право вимоги якої переведено на контролюючий орган, у рахунок погашення податкового боргу такого платника податків;

– звертатися до суду щодо нарахування та сплати податкових зобов'язань, коригування від'ємного значення об'єкта оподаткування або інших показників податкової звітності у результаті застосування звичайних цін;

– звертатися до суду щодо припинення юридичної особи та припинення фізичною особою - підприємцем підприємницької діяльності та/або про визнання недійсними установчих (засновницьких) документів суб'єктів господарювання;

– звертатися до суду із заявою про вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських та бухгалтерських документів у випадках, передбачених ПКУ;

– звертатися до суду із заявами щодо порушення справ про банкрутство;

– звертатися до суду щодо застосування санкцій, пов'язаних із заборонаю організації і проведення азартних ігор на території України;

– звертатися до суду щодо визнання осіб пов’язаними на основі фактів і обставин, що одна особа здійснювала практичний контроль за бізнес-рішеннями іншої юридичної особи та/або що та сама фізична або юридична особа здійснювала практичний контроль за бізнес-рішеннями кожної юридичної особи;

– складати стосовно платників податків - фізичних осіб та посадових осіб платників податків - юридичних осіб протоколи про адміністративні правопорушення та виносити постанови у справах про адміністративні правопорушення у порядку, встановленому законом;

– проводити аналіз та здійснювати управління ризиками з метою визначення форм та обсягів податкового і митного контролю;

– проводити перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;

– проводити перевірку правильності та повноти визначення доходів, витрат та фінансового результату до оподаткування згідно з бухгалтерським обліком відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;

– здійснювати інші повноваження, передбачені законом.

Питання для презентацій

1. Роль податків в економічній системі держави.
2. Етапи становлення і розвитку податкової системи України.
3. Контролюючі органи та органи стягнення.
4. Листування з платником податків.
5. Умови повернення помилково та надміру сплачених грошових зобов'язань.
6. Податкова консультація.
7. Податкове повідомлення-рішення та податкова вимога, їх відкликання.
8. Незвичайні податки минулого.
9. Незвичайні податки сучасних податкових систем.
10. Чи можна не платити податки?

Тема 2. Організація податкової системи України.

Мета: засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних засад сфери дії Податкового кодексу України, складу податкового законодавства, ознайомлення з об'єктом, базою оподаткування та одиницями її виміру, ставкою податку та її видами, строками сплати податку та збору та податковим періодом.

План:

2.1 Сфера дії Податкового кодексу України, склад податкового законодавства.

2.2 Об'єкт, база оподаткування та її одиниця виміру.

2.3 Ставка податку та її види.

2.4 Строк сплати податку та збору та податковий період.

Ключові поняття: об'єкт оподаткування, база оподаткування, одиниця виміру бази оподаткування, ставка податку, базова (основна) ставка, гранична ставка податку, абсолютна (специфічна) ставка податку, відносна (адвалорна) ставка податку, обчислення суми податку, податковий період, базовий податковий (звітний) період, види податкового періоду.

Keywords: object of taxation, tax base, unit of measurement of the tax base, tax rate, basic (basic) rate, marginal tax rate, absolute (specific) tax rate, relative (ad valorem) tax rate, calculation of the tax amount, tax period, basic tax (reporting) period, types of tax period.

Для успішного опрацювання теми «Організація податкової системи України» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1, 2, 3];
- додаткові [7, 9, 17].

2.1 Сфера дії Податкового кодексу України, склад податкового законодавства

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх

посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Державна податкова справа - сфера діяльності контролюючих органів, передбачена ПКУ та іншими актами законодавства України, спрямована на формування і реалізацію державної податкової політики в частині адміністрування податків, зборів, платежів.

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, визначаються ПКУ, крім правил оподаткування товарів митом, які встановлюються Митним кодексом України та іншими законами з питань митної справи.

Податковий Кодекс не регулює питання погашення податкових зобов'язань або стягнення податкового боргу з осіб, на яких поширюються судові процедури, визначені Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», з банків, на які поширюються норми Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», та погашення зобов'язань зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, зборів на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій.

Податкове законодавство України складається з Конституції України; ПКУ; Митного кодексу України та інших законів з питань митної справи у частині регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з оподаткуванням митом операцій з переміщення товарів через митний кордон України; чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюються питання оподаткування; нормативно-правових актів, прийнятих на підставі та на виконання ПКУ та законів з питань митної справи; рішень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів, прийнятих за правилами, встановленими ПКУ.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені ПКУ, застосовуються правила міжнародного договору.

2.2 Об'єкт, база оподаткування та її одиниця виміру

Об'єктом оподаткування можуть бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

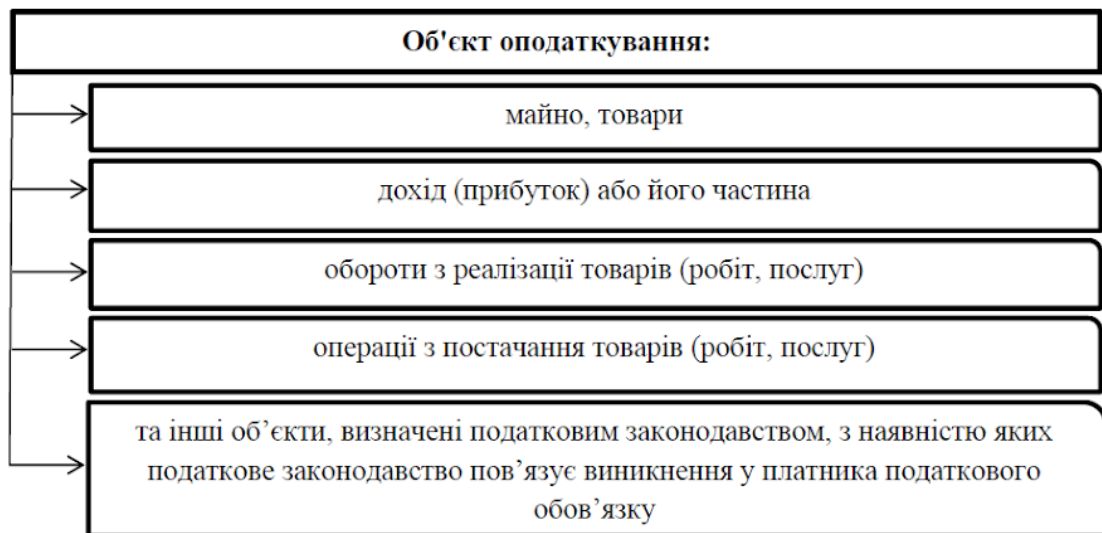

Рисунок 2.1 – Класифікація об'єкту оподаткування

Базою оподаткування визнаються конкретні вартісні, фізичні або інші характеристики певного об'єкта оподаткування. База оподаткування - це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання. База оподаткування і порядок її визначення встановлюються ПКУ для кожного податку окремо.

У випадках, передбачених ПКУ, один об'єкт оподаткування може утворювати кілька баз оподаткування для різних податків. У випадках, передбачених ПКУ, конкретна вартісна, фізична або інша характеристика певного об'єкта оподаткування може бути базою оподаткування для різних податків.

Одиницею виміру бази оподаткування визнається конкретна вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування або її частини, щодо якої застосовується ставка податку. Одиниця виміру бази оподаткування є єдиною для розрахунку і обліку податку. Одній базі оподаткування повинна відповідати одна одиниця виміру бази оподаткування.

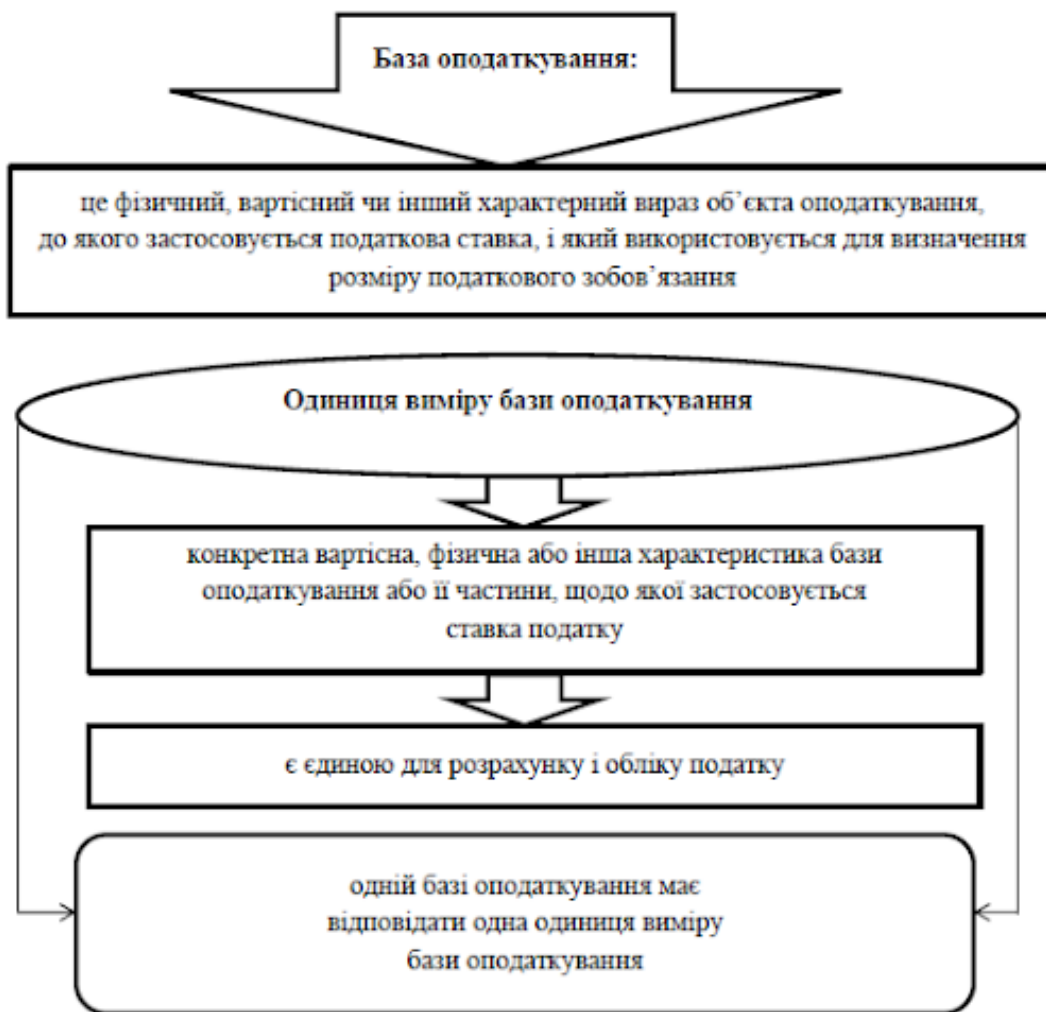

Рисунок 2.2 – База оподаткування

Елементи податку, визначені статтею 7 «Загальні засади встановлення податків і зборів» ПКУ, представлені на рис. 2.1.

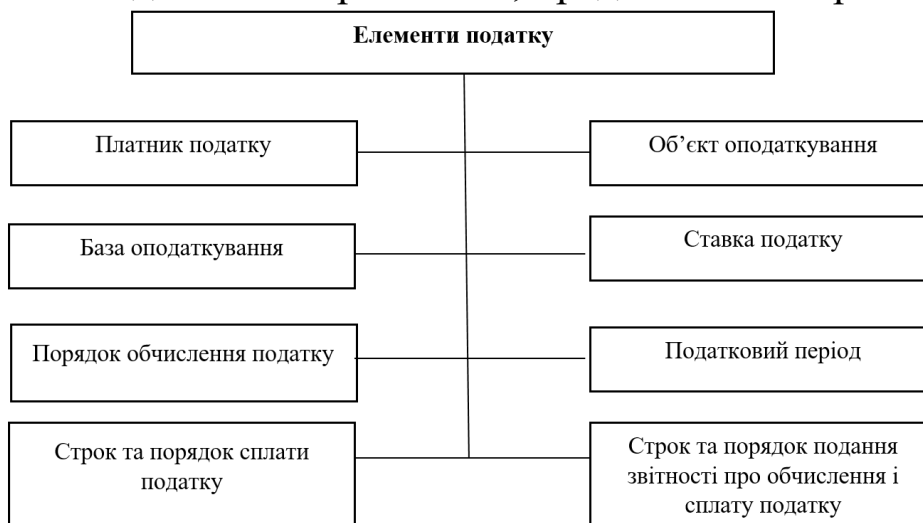

Рисунок 2.3 – Елементи податку, визначені ст. 7 «Загальні засади встановлення податків і зборів» ПКУ

2.3 Ставка податку та її види

Ставкою податку визнається розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування.

Базовою (основною) ставкою податку визначається ставка, що визначена такою для окремого податку відповідним розділом Податкового Кодексу.

У випадках, передбачених ПКУ, під час обчислення одного і того самого податку можуть використовуватися декілька базових (основних) ставок.

Граничною ставкою податку визнається максимальний або мінімальний розмір ставки за певним податком, встановлений ПКУ.

Абсолютною (специфічною) є ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

Відносною (адвалорною) визнається ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється у відсотковому або кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування.

Рисунок 2.4 – Класифікація ставок податку

Обчислення суми податку здійснюється шляхом множення бази оподаткування на ставку податку із/без застосування відповідних коефіцієнтів.

Специфічні ставки, фіксовані ставки та показники, встановлені ПКУ у вартісному вимірі, підлягають індексації в порядку, визначеному ПКУ.

2.4 Строк сплати податку та збору та податковий період

Строком сплати податку та збору визнається період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством. Податок чи збір, що не був сплачений у визначений строк, вважається не сплаченим своєчасно.

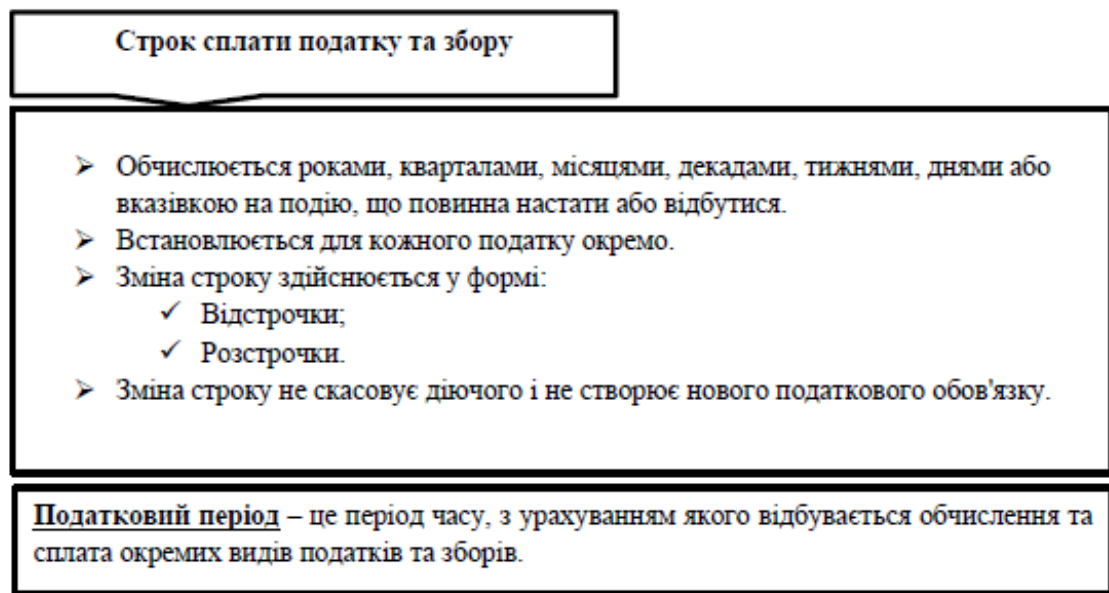

Рисунок 2.5 – Строк сплати податку та збору

Момент виникнення податкового обов'язку платника податків, у тому числі податкового агента, визначається календарною датою.

Строк сплати податку та збору обчислюється роками, кварталами, місяцями, декадами, тижнями, днями або вказівкою на подію, що повинна настати або відбутися.

Строк сплати податку та збору встановлюється відповідно до податкового законодавства для кожного податку окремо. Зміна платником податку, податковим агентом або представником платника податку чи контролюючим органом встановленого строку сплати податку та збору забороняється, крім випадків, передбачених ПКУ.

Зміна строку сплати податку та збору здійснюється шляхом перенесення встановленого податковим законодавством строку сплати податку та збору або його частини на більш пізній строк.

Зміна строку сплати податку здійснюється у формі:
– відстрочки;

– розстрочки;

Зміна строку сплати податку не скасовує діючого і не створює нового податкового обов'язку.

Податковим періодом визнається встановлений ПКУ період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів.

Податковий період може складатися з кількох звітних періодів.

Базовий податковий (звітний) період - період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) та сплачувати до бюджету суми податків та зборів, крім випадків, передбачених ПКУ, коли контролюючий орган зобов'язаний самостійно визначити суму податкового зобов'язання платника податку.

Види податкового періоду.

Податковим періодом може бути:

- календарний рік;
- календарне півріччя;
- календарні три квартали;
- календарний квартал;
- календарний місяць;
- календарний день.

Рисунок 2.6 – Види податкового періоду

Питання для презентацій

1. Ставка податку: економічна сутність поняття, види.
2. Порядок обчислення податку.

3. Податковий період: економічна сутність поняття, види.
4. Строк та порядок сплати податку: економічна сутність поняття, види.
5. Строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку: економічна сутність поняття, види.
6. Взаємозв'язок різних елементів податків і зборів в Україні.

Тема 3. Державна Фіскальна служба України.

Мета: засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних засад організаційної структури Державної фіскальної служби України, ознайомлення з головними завданнями та функціями ДФСУ.

План:

- 3.1 Організаційна структура Державної фіскальної служби України (далі ДФСУ).
- 3.2 Головні завдання та функції ДФСУ.

Ключові поняття: Державна Фіскальна служба України.

Keywords: State Fiscal Service of Ukraine.

Для успішного опрацювання теми «Державна Фіскальна служба України» рекомендується опрацювати наступні *літературні джерела:*

- основні [1, 2, 3];
- додаткові [10, 11, 16].

3.1 Організаційна структура Державної фіскальної служби України

Державна фіскальна служба України (ДФС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі - єдиний внесок), державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

ДФС очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України. Голова ДФС має двох заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України.

До **апарату** ДФС України включаються:

- Департамент організації роботи Служби;
- Департамент охорони державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації;
- Департамент матеріального забезпечення та розвитку інфраструктури;
- Департамент кадрової політики та роботи з персоналом;
- Департамент фінансування, бухгалтерського обліку та звітності;
- Департамент внутрішнього аудиту;
- Департамент моніторингу доходів та обліково-звітних систем;
- Департамент обслуговування платників;
- Департамент інформаційних технологій;
- Регуляторно-правовий департамент;
- Департамент адміністративного оскарження та судового супроводження;
- Департамент податків і зборів з юридичних осіб;
- Департамент податків і зборів з фізичних осіб;
- Департамент аудиту;
- Департамент методологічної та нормотворчої роботи;
- Департамент боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом;
- Департамент погашення боргу;
- Департамент організації митного контролю;
- Департамент адміністрування митних платежів;
- Департамент організації протидії митним правопорушенням;
- Головне оперативне управління;
- Головне управління внутрішньої безпеки;
- Головне слідче управління фінансових розслідувань.

До **територіальних органів** ДФС України включаються:

- Головне управління ДФС в конкретній області;
- митниця ДФС в конкретній області.

До **спеціалізованих департаментів та органу** ДФС України включаються:

- Інформаційно-довідковий департамент ДФС;
- спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень ДФС;
- департамент спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення;

3.2 Головні завдання та функції ДФСУ

Основні завдання ДФС:

1) реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів;

2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування: державної податкової політики; державної політики у сфері державної митної справи, боротьби з правопорушеннями, контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, адміністрування єдиного внеску, контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів.

ДФС відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та

Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру фінансів;

2) розробляє проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до сфери діяльності ДФС;

3) розробляє форми податкових декларацій (розрахунків), звітності та інших документів;

4) здійснює адміністрування податків і зборів, митних та інших платежів, єдиного внеску в порядку, встановленому законом, забезпечує контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати до бюджету і відповідних позабюджетних фондів;

5) контролює своєчасність подання платниками податків та єдиного внеску передбаченої законом звітності, своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків і зборів, єдиного внеску, митних та інших платежів;

6) здійснює контроль за дотриманням податкового і митного законодавства, законодавства щодо трансфертного ціноутворення, законодавства щодо адміністрування єдиного внеску та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого законом покладено на ДФС;

7) здійснює облік платників податків та єдиного внеску, осіб, які здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням;

8) забезпечує ведення обліку податків і зборів, платежів;

9) здійснює диференціацію платників податків;

10) вирішує відповідно до Митного кодексу України питання щодо реалізації компромісу;

11) здійснює застосування адміністративного арешту (арешту) майна платників податків та/або зупинення видаткових операцій на їх рахунках у банках, фінансових санкцій до платників єдиного внеску;

12) здійснює погашення податкового боргу платників податків, а також стягнення своєчасно ненарахованих та/або несплачених сум єдиного внеску з платників єдиного внеску;

13) організовує роботу та здійснює контроль за проведенням роботи з відстрочення, розстрочення та реструктуризації грошових зобов'язань та/або податкового боргу, а також недоїмки із сплати єдиного внеску; приймає рішення про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань та/або податкового боргу та повідомляє Мінфіну

про прийняті рішення про розстрочення або відстрочення грошових зобов'язань платників податків чи податкового боргу на строк, що виходить за межі одного бюджетного періоду та/або більше бюджетних років; організовує в межах повноважень, передбачених законом, списання безнадійного податкового боргу та недоїмки із сплати єдиного внеску;

14) ініціює застосування до платників податків та платників єдиного внеску судових процедур банкрутства;

15) здійснює ведення митної статистики та Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД);

16) здійснює контроль за:

дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і громадянами установленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;

застосуванням відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання під час переміщення товарів через митний кордон України і після завершення операцій митного контролю та митного оформлення;

правильністю визначення митної вартості товарів відповідно до закону, а також за правильністю визначення країни походження та класифікації згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) товарів, що переміщуються через митний кордон України;

17) забезпечує застосування митних режимів, здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, поміщених у відповідні митні режими;

18) вживає заходів до захисту прав інтелектуальної власності у процесі зовнішньоекономічної діяльності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів;

19) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства з питань державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання в межах повноважень, передбачених законом;

20) проводить верифікацію (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та здійснює у випадках, установлених міжнародними договорами, видачу сертифікатів про походження;

21) готує пропозиції щодо прогнозу доходів бюджетів і надходжень єдиного внеску з урахуванням прогнозу

макроекономічних показників і тенденцій розвитку світової економіки;

22) здійснює ліцензування митної брокерської діяльності, діяльності суб'єктів господарювання з виробництва спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, з оптової торгівлі спиртом, оптової та роздрібною торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами;

23) надає повноваження на провадження діяльності з надання митним органам фінансових гарантій забезпечення сплати митних платежів;

24) здійснює у випадках, передбачених законом, провадження у справах про порушення митних правил та у справах про адміністративні правопорушення;

25) здійснює кінологічне забезпечення діяльності ДФС;

26) провадить дослідження і експертну діяльність у податковій та митній сферах;

27) здійснює разом з митними органами іноземних держав заходи щодо вдосконалення процедури пропуску через державний кордон України товарів і транспортних засобів, їх митного контролю та митного оформлення;

28) впроваджує спрощені митні процедури відповідно до законодавства та сприяє створенню відповідних умов для полегшення торгівлі, сприяє транзиту, збільшенню товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

29) проводить аналіз та здійснює управління ризиками з метою визначення форм і обсягів митного та податкового контролю;

30) здійснює контроль за доставкою товарів, які перебувають під митним контролем, до митних органів призначення;

31) застосовує та контролює процедури використання гарантій забезпечення сплати митних платежів, взаємодіє з гарантами;

32) здійснює стягнення коштів у разі невиконання забезпечених фінансовою гарантією зобов'язань із сплати митних платежів;

33) надає консультації відповідно до Податкового та Митного кодексів України, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску;

34) проводить періодичне узагальнення податкових консультацій, затверджує узагальнюючі податкові консультації;

35) забезпечує розвиток, здійснює впровадження і технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, автоматизацію процедур,

зокрема контроль за повнотою та правильністю виконання митних формальностей, організовує впровадження електронних сервісів для суб'єктів господарювання;

36) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, формування та ведення реєстрів, банків та баз даних, а також забезпечує ведення реєстру страхувальників єдиного внеску;

37) взаємодіє та здійснює обмін інформацією з органами державної влади, державними органами іноземних держав, міжнародними організаціями;

38) надає дозволи на відкриття та експлуатацію митних складів, складів тимчасового зберігання, магазинів безмитної торгівлі, вантажних митних комплексів, вільних митних зон комерційного або сервісного типу, видачу сертифікатів уповноваженого економічного оператора;

39) бере в установленому порядку участь у наданні послуг електронного цифрового підпису;

40) звертається до суду у випадках, передбачених законом;

41) проводить аналіз надходження податків і зборів, інших платежів, визначених Податковим та Митним кодексами України, Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», вивчає вплив макроекономічних показників і змін законодавства на надходження податків, інших платежів, розробляє пропозиції щодо збільшення їх обсягу та зменшення втрат бюджету;

42) подає Мінфіну на основі макроекономічних показників та тенденцій розвитку світової економіки пропозиції щодо визначення прогнозних (індикативних) показників доходів державного бюджету для складення проєкту закону про Державний бюджет України на відповідний рік;

43) запобігає та протидіє контрабанді та порушенням митних правил на митній території України;

44) виявляє причини та умови, що сприяли вчиненню контрабанди та інших правопорушень у сфері державної митної справи, вживає заходів до їх усунення;

45) збирає, аналізує, узагальнює інформацію про порушення законодавства у сфері митної справи, за результатами вживає заходів, спрямованих на запобігання таким порушенням;

46) проводить облік, зберігання, оцінку вилученого, прийнятого на зберігання, розміщеного у митний режим відмови на користь

держави майна, а також майна, виявленого в зоні митного контролю, власник якого невідомий, та розпорядження ним;

47) здійснює допуск перевізників-резидентів до перевезень на умовах Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975 р.;

48) здійснює допущення дорожніх транспортних засобів та контейнерів до перевезення товарів під митними печатками і пломбами;

49) складає звітність щодо стану розрахунків платників податків із бюджетом та сплати єдиного внеску, а також інших показників роботи за напрямками діяльності ДФС;

50) організовує роботу, пов'язану із замовленням марок акцизного податку, їх зберіганням, продажем, відбором зразків з метою проведення експертизи щодо їх автентичності та здійсненням контролю за наявністю таких марок на пляшках (упаковках) з алкогольними напоями і пачках (упаковках) тютюнових виробів під час їх транспортування, зберігання і реалізації;

51) здійснює контроль за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів та забезпечує міжгалузеву координацію у цій сфері;

52) здійснює прийняття декларацій про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію), встановлені виробником або імпортером, та узагальнення відомостей, зазначених у таких деклараціях, для організації роботи та контролю за повнотою обчислення і сплати акцизного податку;

53) здійснює заходи щодо запобігання та виявлення порушень законодавства у сфері виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, затверджує норми втрат та виходу спирту, виноматеріалів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, порядок їх розроблення і застосування;

54) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять роздрібну торгівлю тютюновими виробами, вимог законодавства щодо максимальних роздрібних цін на тютюнові вироби, встановлених виробниками або імпортерами таких виробів;

55) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять оптову або роздрібну торгівлю алкогольними напоями, вимог законодавства щодо мінімальних оптово-відпускних або роздрібних цін на такі напої;

56) отримує і реєструє заяви, повідомлення та іншу інформацію про кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері, приймає щодо них передбачені законом рішення;

57) виявляє кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, а також встановлює місцезнаходження платників податків, опитує їх засновників, посадових осіб;

58) провадить відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, а також вживає заходів до відшкодування завданих державі збитків;

59) здійснює розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні правопорушення у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах;

60) вживає заходів для виявлення, аналізу та перевірки фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму;

61) вживає заходів контролю за ціноутворенням під час операцій між пов'язаними особами та зовнішньоекономічних операцій з резидентами країн із низьким рівнем оподаткування;

62) виявляє причини та умови, що призвели до вчинення кримінальних та інших правопорушень у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, вживає заходів до їх усунення;

63) отримує від органів, що здійснюють державний фінансовий контроль, матеріали ревізій та іншу інформацію в разі виявлення фактів порушення законодавства;

64) проводить роботу, пов'язану з боротьбою з незаконним виробництвом, переміщенням, обігом спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів;

65) забезпечує у ДФС та її територіальних органах безпеку діяльності, а також державних службовців та працівників від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням ними службових обов'язків;

66) організовує роботу з виявлення, обліку, зберігання, оцінки, розпорядження безхазяйним майном, а також іншим майном, що переходить у власність держави, та з обліку, попередньої оцінки, зберігання майна, вилученого, конфіскованого за порушення митного та податкового законодавства;

67) проводить роботу із стягнення заборгованості із суб'єктів господарювання за кредитами та позиками, залученими державою або під державні гарантії;

68) застосовує санкції за несвоєчасність подання звітності, встановленої законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на ДФС;

69) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, погашення заборгованості з інших платежів, що віднесені до компетенції ДФС;

70) організовує ведення обліку технічних засобів фіксування проведення готівкових розрахунків;

71) організовує проведення перевірок щодо дотримання встановлених законом строків здійснення розрахунків в іноземній валюті, готівкових розрахунків та наявності ліцензій;

72) здійснює контроль за дотриманням виконавчими комітетами сільських і селищних рад порядку прийняття та обліку податків і зборів від платників податків, своєчасністю і повнотою перерахування зазначених сум до бюджету;

73) здійснює контроль за правомірністю бюджетного відшкодування податку на додану вартість;

74) здійснює контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

75) забезпечує здійснення санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного контролю щодо товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також контроль за переміщенням культурних цінностей у формі попереднього документального контролю в пунктах пропуску через державний кордон України;

76) здійснює розгляд звернень громадян та юридичних осіб з питань, пов'язаних з діяльністю ДФС;

77) формує інформаційну політику ДФС та її територіальних органів;

78) оприлюднює на єдиному веб-порталі та в офіційному друкованому виданні ДФС акти та інші офіційні документи з питань, що належать до її компетенції;

79) виступає засновником засобів масової інформації з питань, що належать до компетенції ДФС;

80) здійснює контроль та забезпечує надання допомоги у стягненні податкового боргу та недоїмки з єдиного внеску в

міжнародних правовідносинах за запитами компетентних органів іноземних держав;

81) вживає заходів до спорудження, облаштування, утримання і проведення ремонту п.в пропуску через державний кордон України для автомобільного сполучення;

82) здійснює прогнозування та планування видатків на матеріально-технічне забезпечення і розвиток діяльності ДФС;

83) здійснює внутрішній аудит та контроль за дотриманням вимог законодавства і виконанням службових, посадових обов'язків у ДФС, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

84) організовує науково-технічну, інвестиційну, інформаційну, видавничу діяльність, є засновником державних підприємств, навчальних закладів та науково-дослідних установ;

85) здійснює управління об'єктами державної власності;

86) укладає в установленому порядку міжвідомчі договори з митними та податковими органами іноземних держав, проводить в межах повноважень, передбачених законом, переговори та консультаційну роботу з підготовки міжнародних договорів з питань, що належать до компетенції ДФС, готує пропозиції щодо укладення таких договорів, а також припинення та/або зупинення їх дії;

87) здійснює міжнародне співробітництво, забезпечує виконання зобов'язань, узятих за міжнародними договорами України, з питань, що належать до її компетенції, у тому числі шляхом надання взаємної адміністративної допомоги у запобіганні, виявленні та розслідуванні порушень законодавства на підставі міжнародних угод;

88) проводить відповідно до законодавства перевірки і звірки платників податків (крім Національного банку), у тому числі після проведення митного контролю та митного оформлення;

89) здійснює державний експортний контроль під час проведення митного контролю та митного оформлення товарів;

90) проводить контрольні розрахункові операції до початку перевірки платника податків щодо дотримання ним порядку проведення готівкових розрахунків та застосування реєстраторів розрахункових операцій;

91) здійснює контроль за дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, за наявністю торгових патентів;

92) застосовує до фінансових установ, які не подали відповідним територіальним органам ДФС в установленій законом строк повідомлення про відкриття або закриття рахунків платників податків чи розпочали здійснення видаткових операцій за рахунком платника податків до отримання повідомлення відповідного територіального органу ДФС про взяття рахунка на облік у ДФС, фінансові (штрафні) санкції в установлених ПКУ розмірах;

92¹) проводить перевірку достовірності відомостей, зазначених у п. 2 частини п'ятої статті 5 Закону України «Про очищення влади»;

92²) здійснює перегляд рішень територіальних органів ДФС під час проведення процедури адміністративного оскарження;

92³) підтверджує статус податкового резидента України;

92⁴) забезпечує виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та його державами-членами, з іншої сторони, з питань, що належать до компетенції ДФС;

92⁵) організовує у засобах масової інформації роз'яснювальну роботу, пов'язану з практикою застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС;

93) здійснює інші повноваження, визначені законом.

ДФС з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх реалізацією в апараті ДФС, її територіальних органах;

2) здійснює добір кадрів в апарат ДФС та на керівні посади в територіальні органи, формує кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників апарату ДФС, її територіальних органів;

3) організовує планово-фінансову роботу в апараті ДФС та її територіальних органах, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку;

4) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, разом з відповідними центральними органами виконавчої влади контроль за використанням державних коштів, передбачених для реалізації проєктів, виконання програм, зокрема міжнародних;

5) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, мобілізаційну підготовку та мобілізаційну готовність органів і установ;

6) організовує свою роботу і роботу територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

7) надає територіальним органам ДФС методичну і практичну допомогу в організації роботи, проводить перевірку стану такої роботи;

8) координує та контролює діяльність своїх територіальних органів та організовує їх взаємодію з державними органами та органами місцевого самоврядування;

9) забезпечує згідно із законодавством надання державним органам інформації з реєстрів, банків та баз даних ДФС;

10) співпрацює з інститутами громадянського суспільства, забезпечує участь громадськості у реалізації державної політики за напрямками діяльності ДФС та інформує її про свою роботу;

11) організовує роботу з укомплектування, зберігання, обліку та використання архівних документів;

12) організовує інформаційно-аналітичне забезпечення ДФС та автоматизацію її діяльності;

13) організовує ведення діловодства відповідно до встановлених правил.

Питання для презентацій

1. Керівництво ДФСУ.
2. Навчальні та наукові заклади ДФСУ.
3. Законодавство про діяльність ДФСУ.
4. Взаємодія з громадськістю та звернення громадян до ДФСУ.
5. Показники роботи та результати діяльності ДФСУ.
6. Міжнародне співробітництво ДФСУ.

Змістовий модуль 2

Основні податки та збори

Тема 4. Податок на прибуток підприємств.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти професійних знань стосовно основних елементів податку на прибуток та методики його визначення згідно вимог ПКУ.

План:

- 4.1 Основні елементи податку на прибуток.
- 4.2 Різниці, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів.
- 4.3 Різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень).
- 4.4 Різниці, які виникають при здійсненні фінансових операцій
- 4.5 Звільнення від оподаткування податком на прибуток.

Ключові поняття: податок на прибуток, платники податку на прибуток, об'єкт оподаткування податком на прибуток, база оподаткування податком на прибуток, ставка податку на прибуток, податкові різниці, звільнення від оподаткування.

Keywords: income tax, income taxpayers, object of income tax, income tax base, income tax rate, tax differences, exemption from taxation.

Для успішного опрацювання теми «Податок на прибуток підприємств» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1];
- додаткові [6, 10].

4.1 Основні елементи податку на прибуток

Платниками податку - **резидентами** є:

– суб'єкти господарювання - юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами, крім неприбуткових підприємств, установ та організацій та суб'єктів господарювання, що застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності;

Платниками податку - **нерезидентами** є:

– юридичні особи, які утворені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України;

– постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи із джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників.

Платники податку на прибуток представлені у табл. 4.1.

Таблиця 4.1 Платники податку на прибуток

Платники податку — резиденти	Платники податку-нерезиденти
Госпсуб'єкти — юрособи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами. Крім юросіб: неприбуткових підприємств, установ та організацій, госпсуб'єктів, що застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, визначені гл. 1 р. XIV ПКУ (пп. 133.5 ПКУ) Національний банк України здійснює розрахунки з Державним бюджетом України відповідно до Закону України «Про Національний банк України». Управитель фонду операцій з нерухомістю, який здійснює діяльність відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» щодо операцій і результатів діяльності із довірчого управління, що здійснюється таким управителем через фонд.	Юрособи, які утворені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України Постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи із джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників Нерезиденти, що діють відповідно до положень Рамкової угоди між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Чорнобильського фонду «Укриття» в Україні та Угоди про грант (Проект ядерної безпеки Чорнобильської АЕС) між Європейським банком реконструкції та розвитку як Розпорядником коштів, наданих згідно з Грантом з Рахунка ядерної безпеки, Урядом України та Чорнобильською атомною електростанцією, можуть провадити госпдіяльність без реєстрації у контролюючому органі

Об'єктом оподаткування є:

– прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення)

фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у *фінансовій звітності підприємства* відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, *на різниці*, які виникають відповідно до положень .

Якщо відповідно до передбачено здійснення коригування шляхом *збільшення* фінансового результату до оподаткування, то в цьому разі відбувається:

– зменшення від’ємного значення фінансового результату до оподаткування (збитку);

– збільшення позитивного значення фінансового результату до оподаткування (прибутку).

Якщо відповідно до передбачено здійснення коригування шляхом *зменшення* фінансового результату до оподаткування, то в цьому разі відбувається:

– збільшення від’ємного значення фінансового результату до оподаткування (збитку);

– зменшення позитивного значення фінансового результату до оподаткування (прибутку).

Для платників податку, у яких *річний дохід* від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період *не перевищує 40 млн грн*, об’єкт оподаткування може визначатися *без коригування фінансового результату до оподаткування* на усі різниці (крім від’ємного значення об’єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені відповідно до положень. Про прийняте рішення платник податку *зазначає у податковій звітності* з цього податку, що подається за перший рік в такій безперервній сукупності років. В подальші роки такої сукупності коригування фінансового результату також не застосовуються (крім від’ємного значення об’єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років).

До річного доходу, визначеного за правилами бухгалтерського обліку, включається дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи;

Базою оподаткування є грошове вираження об’єкту оподаткування.

Ставки податку

Базова (основна) ставка податку становить 18 %.

Під час провадження страхової діяльності юридичних осіб - резидентів одночасно із ставкою податку на прибуток ставки податку на дохід встановлюються у таких розмірах:

– 3 % за договорами страхування від об'єкта оподаткування (сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих за договорами страхування і співстрахування. При цьому страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами співстрахування включаються до складу об'єкта оподаткування страховика тільки в розмірі його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування);

– 0 % за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорів страхування додаткової пенсії.

Ставки податку на прибуток представлені у табл. 4.2.

Таблиця 4.2 Ставки податку на прибуток

Базова (основна) ставка податку на прибуток	18%
Під час провадження страхової діяльності юросіб — резидентів одночасно з базовою ставкою податку на прибуток, ставки податку на дохід встановлюються у таких розмірах:	
за договорами страхування від об'єкта оподаткування, що визначається у пп. 141.1.2 ПКУ (страхові платежі, внески, премії за договорами страхування і частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування)	3%
за договорами з довгострокового страхування життя, добровільного медичного страхування та страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорів страхування додаткової пенсії	0%
До доходів нерезидентів та прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України застосовуються ставки:	
від суми страхових виплат (відшкодувань) фізособам — нерезидентам за договорами з обов'язкових видів страхування, а також за договорами страхування «Зелена карта» та страхування пасажирських перевезень цивільної авіації (пп. 141.4.5 ПКУ)	0%
від страхових виплат (відшкодувань) за договорами страхування ризиків за межами України (пп. 141.4.5 ПКУ)	4%
від суми фрахту, що сплачується резидентом нерезиденту за договорами фрахту (пп. 144.4.4 ПКУ)	6%
від страхових платежів, виплат на користь нерезидентів у разі яких не застосовуються ставки 0% і 4% (пп. 141.4.5 ПКУ)	12%
від суми виплат нерезидентам у вигляді процентів, дивідендів, роялті, фрахту, доходів від інжинірингу, орендної плати, від продажу нерухомості тощо (пп. 141.4.2 ПКУ)	15%
від суми виплат нерезидентам за виробництво та розповсюдження реклами (пп. 141.4.6 ПКУ)	18%
Під час провадження букмекерської діяльності, діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор (у тому числі казино) одночасно з базовою ставкою, встановлюється ставка у розмірі:	
від доходу, отриманого від діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор з використанням гральних автоматів	10%
від доходу, отриманого від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, зменшеного на суму виплачених виплат гравцю	18%

Ставки 0, 4, 6, 12, 15 і 20 % застосовуються до доходів *нерезидентів* та прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України у випадках, визначених у ст. 141.4 ПКУ:

Під час провадження *букмекерської* діяльності, діяльності з випуску та *проведення лотерей, азартних ігор* (у тому числі казино) одночасно із ставкою податку на прибуток ставка податку на дохід встановлюється у розмірі:

– 10 % від доходу, отриманого від діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор з використанням гральних автоматів;

– 18 % від доходу, отриманого від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, зменшеного на суму виплачених виплат гравцю.

Податок на дохід, визначений як об'єкт оподаткування у пп. 134.1.2, 134.1.4, 134.1.5 ПКУ, є частиною податку на прибуток.

Порядок обчислення податку на прибуток підприємств

Податок нараховується платником самостійно за ставкою від бази оподаткування.

Податковим (звітним) періодом є календарний рік. Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку.

Податковий (звітний) рік для платників податків починається з першого календарного дня податкового (звітного) року і закінчується останнім календарним днем податкового (звітного) року, крім:

– виробників сільськогосподарської продукції, які можуть обрати річний податковий (звітний) період, який починається з 1 липня поточного звітного року і закінчується 30 червня наступного звітного року (дохід від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва за попередній податковий (звітний) рік перевищує 50 % загальної суми доходу);

– у разі коли особа ставиться на облік контролюючим органом як платник податку протягом податкового (звітного) року, податковий (звітний) рік розпочинається з дати, на яку припадає початок такого обліку, і закінчується останнім календарним днем такого податкового (звітного) року;

– якщо платник податку ліквідується (у тому числі до закінчення першого податкового (звітного) року), останнім податковим (звітним) роком вважається період, на який припадає дата ліквідації.

Податок, що підлягає сплаті до бюджету платниками податку, зменшується на суму нарахованого та сплаченого податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки).

4.2 Різниці, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів

Фінансовий результат до оподаткування *збільшується*:

– на суму нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до НП(с)БО або МСФЗ;

– на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат звітного періоду відповідно до НП(с)БО або МСФЗ;

– на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної відповідно до НП(с)БО, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта.

Фінансовий результат до оподаткування *зменшується*:

– на суму розрахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до п. 138.3 ПКУ;

– на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної з урахуванням положень Кодексу, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта;

– на суму дооцінки та вигід від відновлення корисності основних засобів або нематеріальних активів в межах попередньо віднесених до витрат уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

Порядок розрахунку амортизації основних засобів або нематеріальних активів для визначення об'єкта оподаткування

Розрахунок амортизації основних засобів або нематеріальних активів здійснюється відповідно до НП(с)БО або МСФЗ. При такому розрахунку застосовуються методи нарахування амортизації, передбачені НП(с)БО, крім «виробничого» методу.

Різниці, що виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів представлені в табл. 4.3.

Таблиця 4.3 **Різниці, що виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів**

Фінансовий результат до оподаткування збільшується:	Фінансовий результат до оподаткування зменшується:
на суму нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ	на суму розрахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів
на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат звітного періоду відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ	на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної з урахуванням положень ст. 138 ПКУ, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта
на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних П(С)БО, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта	на суму дооцінки та вигід від відновлення корисності основних засобів або нематеріальних активів в межах попередньо віднесених до витрат уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ

Основні засоби – матеріальні активи, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує **20000** грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить **понад один рік** (або операційний цикл, якщо він довший за рік);

Не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел фінансування:

- вартість гудвілу;
- витрати на придбання/самостійне виготовлення та ремонт, а також на реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів.

Термін «невиробничі основні засоби» означає основні засоби, які *не використовуються в господарській діяльності платника податку.*

Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів використовуються з урахуванням наступного.

У разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені цим підпунктом.

У разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені цим підпунктом, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку.

Якщо відповідно до правовстановлюючого документа строк дії права користування нематеріального активу не встановлено, такий строк корисного використання визначається платником податку самостійно, але не може становити менше двох та більше 10 років.

Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів представлені в табл. 4.4.

Таблиця 6.4 Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
група 1 - земельні ділянки	-
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 - будівлі	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
група 4 - машини та обладнання	5
З них:	
ЕОМ, інші машини для автоматичного оброблення інформації, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони, мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 гривень	2

Закінчення табл. 4.4

група 5 - транспортні засоби	5
група 6 - інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
група 7 - тварини	6
група 8 - багаторічні насадження	10
група 9 - інші основні засоби	12
група 10 - бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	-
група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	-
група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 - природні ресурси	-
група 14 - інвентарна тара	6
група 15 - предмети прокату	5
група 16 - довгострокові біологічні активи	7

Строки нарахування амортизації нематеріальних активів представлені в табл. 4.5.

Таблиця 4.5 Строки нарахування амортизації нематеріальних активів

Групи	Строк дії права користування
група 1 - права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище)	Відповідно до правовстановлюючого документа
група 2 - права користування майном (право користування земельною ділянкою, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо)	
група 3 - права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	
група 4 - права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, в тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правовстановлюючого документа, але не менш як 5 років

Закінчення табл. 4.5

група 5 - авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (баз даних), фонограми, відеограми, передач (програми) організацій мовлення тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правовстановлюючого документа, але не менш як 2 роки
група 6 - інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо)	Відповідно до правовстановлюючого документа

Відповідно до п. 29. Методичних вказівок з бухгалтерського обліку основних засобів від 30 вересня 2003 р. № 561 рішення про характер і ознаки здійснюваних підприємством робіт, тобто, чи спрямовані вони *на підвищення техніко-економічних можливостей* (модернізація, модифікація, добудова, реконструкція) об'єкта, що приведе у майбутньому до збільшення економічних вигод, чи здійснюються вони для підтримання об'єкта в придатному для використання стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, приймається *керівником підприємства* з урахуванням результатів аналізу існуючої ситуації та сутєвості таких витрат.

Зокрема, заміна окремих важливих компонентів (частин) основних засобів (двигунів тощо) може бути відображена як заміна об'єкта основних засобів, якщо термін корисного використання такої частини відрізняється від терміну корисного використання основних засобів, до яких належить цей компонент. У цьому випадку заміна такого компонента відображається капітальними інвестиціями у придбання нового об'єкта основних засобів і списанням заміненого об'єкта. Витрати на *поліпшення* основних засобів для відновлення майбутніх економічних вигод, очікуваних від їх використання, визнаються *капітальними інвестиціями* за умови, що балансова вартість активу не перевищує суми його очікуваного відшкодування.

Сумою очікуваного відшкодування вважається найбільша з двох оцінок: чиста вартість реалізації або теперішня вартість майбутніх чистих грошових надходжень від використання основних засобів, включаючи його ліквідаційну вартість.

Так, якщо ремонтні роботи визнаються *поліпшенням* (модернізацією, модифікацією, добудовою, реконструкцією), сума витрат збільшує первісну вартість об'єкту, відповідно, нараховується

амортизація. Якщо ремонтні роботи визнаються звичайним *ремонт* (підтриманням у робочому стані), сума йде на поточні витрати. 10 % ліміт не застосовується, що спричиняє необхідність перегляду наказу про облікову політику.

Так, різниці, пов'язані з нарахуванням амортизації необоротних активів, під час визначення податку на прибуток підприємств, можуть виникати найчастіше:

- за рахунок різних вартісних оцінок необоротних активів;
- за рахунок різних строків корисного використання;
- за рахунок того, що у податковому обліку амортизації підлягають тільки ті необоротні активи, які пов'язані з господарською діяльністю;

Так, найчастіше сума балансової амортизації є більшою за податкову амортизацію. Відповідно найчастіше має місце наступна формула:

$$\Phi P_{до}(П) + БА - ПА = \Phi P_{до}(П) + ПР, \quad (4.1)$$

де $\Phi P_{до}(П)$ – прибуток, визначений за правилами бухгалтерського обліку;

БА – сума амортизації, визначена за вимогами П(С)БО або МСФЗ;

ПА – сума амортизації, визначена з урахуванням вимог ПКУ;

ПР – податкова різниця.

4.3 Різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень)

Забезпечення для відшкодування наступних (майбутніх) витрат

Фінансовий результат до оподаткування ***збільшується:***

– на суму витрат на формування резервів та забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечень на відпустки працівникам та інші виплати, пов'язані з оплатою праці, та резервів, визначених пунктами 139.2-139.3) відповідно до НП(с)БО або МСФЗ.

Фінансовий результат до оподаткування ***зменшується:***

– на суму витрат (крім оплати відпусток працівникам та інші виплати, пов’язані з оплатою праці, та резервів, визначених пунктами 139.2-139.3), які відшкодовані за рахунок резервів та забезпечень сформованих відповідно до НП(с)БО або МСФЗ;

– на суму коригування (зменшення) резервів та забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечень на відпустки працівникам та інші виплати, пов’язані з оплатою праці, та резервів, визначених пунктами 139.2-139.3), на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до НП(с)БО або МСФЗ.

Резерв сумнівних боргів

Фінансовий результат до оподаткування **збільшується**:

– на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів відповідно до НП(с)БО або МСФЗ;

– на суму витрат від списання дебіторської заборгованості, яка не відповідає ознакам, визначеним пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 ПКУ, понад суму резерву сумнівних боргів

Дт 944 Кт 38 формується резерв

Дт 38 Кт 36 списуємо заборгованість

(але дивимось, чи відповідає ця заборгованість вимогам п. 14.1.11, а саме, наприклад, ліквідація платника не вважається підставою для того, щоб вважати заборгованість безнадійною)

І не можна списувати дебіторську заборгованість проводкою Дт 944 Кт 36, тобто мінуючи резерв сумнівних боргів.

Фінансовий результат до оподаткування **зменшується** на суму коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

Резерви банків та небанківських фінансових установ

Банки та небанківські фінансові установи, крім страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, корпоративних інвестиційних фондів та адміністраторів недержавних пенсійних фондів, визнають для оподаткування резерв, сформований у зв’язку із знеціненням (зменшенням корисності) активів згідно з вимогами МСФЗ з урахуванням вимог пп. 139.3.2-139.3.4.

Використання резерву у зв’язку із припиненням визнання активу згідно з вимогами МСФЗ не змінює фінансовий результат до оподаткування, крім випадків, визначених підпунктами 139.3.3 та 139.3.4.

Фінансовий результат до оподаткування *збільшується*:

– на перевищення розміру резерву станом на кінець податкового (звітнього) періоду, над лімітом, який визначається як менша з двох величин: а) 20 % (на період з 1 січня 2015 р. до 31 грудня 2015 р. - 30 %, на період з 1 січня 2016 р. до 31 грудня 2016 р. - 25 %) сукупної балансової вартості активів, знецінення яких визнається шляхом формування резерву, збільшеної на суму резерву за такими активами згідно з даними фінансової звітності за звітний період;

б) величина кредитного ризику за активами, визначена на кінець звітнього (податкового) періоду відповідно до вимог органу, що регулює діяльність банків, або органу, що регулює діяльність небанківських фінансових установ.

– на суму використання резерву для списання (відшкодування) активу, який не відповідає ознакам, визначеним підпунктом 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 ПКУ, крім суми, що списується за рахунок тієї частини резерву, на яку збільшувався фінансовий результат до оподаткування у зв'язку з перевищенням над лімітом.

Фінансовий результат до оподаткування *зменшується*:

– на суму списання активу, який відповідає ознакам, визначеним пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 ПКУ, у розмірі, що відшкодовується за рахунок тієї частини резерву, на яку збільшувався фінансовий результат до оподаткування у зв'язку з перевищенням над лімітом;

– на суму списання у попередніх звітних періодах активу, який у звітному періоді набув ознак, визначених пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14;

– на суму зменшення витрат від розформування (зменшення) тієї частини резерву, на яку збільшувався фінансовий результат до оподаткування у зв'язку з перевищенням над лімітом;

– на суму доходів (зменшення витрат) від погашення заборгованості, списаної за рахунок тієї частини резерву, на яку збільшувався фінансовий результат до оподаткування у зв'язку з перевищенням над лімітом.

Коригування фінансового результату до оподаткування у зв'язку із створенням та використанням банками та небанківськими фінансовими установами резервів (забезпечень), у тому числі за наданими зобов'язаннями з кредитування, гарантіями, поручительствами, акредитивами, акцептами, авалями, крім резервів, зазначених у попередніх підпунктах, здійснюється у порядку, встановленому п. 139.1.

Різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень), представлені у табл. 4.6.

Таблиця 4.6 Різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень)

Забезпечення для відшкодування наступних (майбутніх) витрат	
Фінансовий результат до оподаткування збільшується:	Фінансовий результат до оподаткування зменшується:
на суму витрат на формування резервів та забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечень на відпустки працівникам та інші виплати, пов'язані з оплатою праці, та резервів, визначених п. 139.2-139.3 ПКУ) відповідно до НП(с)БО або МСФЗ.	на суму витрат (крім оплати відпусток працівникам та інші виплати, пов'язані з оплатою праці, та резервів, визначених пунктами 139.2-139.3 ПКУ), які відшкодовані за рахунок резервів та забезпечень сформованих відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ
	на суму коригування (зменшення) резервів та забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечень на відпустки працівникам та інші виплати, пов'язані з оплатою праці, та резервів, визначених пунктами 139.2-139.3 ПКУ), на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ
Резерв сумнівних боргів	
Фінансовий результат до оподаткування збільшується:	Фінансовий результат до оподаткування зменшується:
на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів відповідно до НП(с)БО або МСФЗ	Фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ
на суму витрат від списання дебіторської заборгованості, яка не відповідає ознакам, визначеним пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 ПКУ, понад суму резерву сумнівних боргів	
Резерви банків та небанківських фінансових установ	
Фінансовий результат до оподаткування збільшується:	Фінансовий результат до оподаткування зменшується:
на перевищення розміру резерву станом на кінець податкового (звітного) періоду, над лімітом, який визначається як менша з двох величин:	на суму списання активу, який відповідає ознакам, визначеним пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 ПКУ, у розмірі, що відшкодовується за рахунок тієї частини резерву, на яку збільшувався фінансовий результат до

Закінчення табл. 4.6

а) 20% (на період з 01.01.2015 р. до 31.12.2015 р. — 30%, на період з 01.01.2016 р. до 31.12.2016 р. — 25%) сукупної балансової вартості активів, знецінення яких визнається шляхом формування резерву, збільшеної на суму резерву за такими активами згідно з даними фін звітності за звітний період; б) величина кредитного ризику за активами, визначена на кінець звітного (податкового) періоду відповідно до вимог органу, що регулює діяльність банків, або органу, що регулює діяльність небанківських фінансових установ	оподаткування у зв'язку з перевищенням над лімітом
на суму використання резерву для списання (відшкодування) активу, який не відповідає ознакам, визначеним підпунктом 14.1.11 п. 14.1 статті 14 ПКУ, крім суми, що списується за рахунок тієї частини резерву, на яку збільшувався фінансовий результат до оподаткування у зв'язку з перевищенням над лімітом	на суму списання у попередніх звітних періодах активу, який у звітному періоді набув ознак, визначених підпунктом 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 ПКУ
	на суму зменшення витрат від розформування (зменшення) тієї частини резерву, на яку збільшувався фінансовий результат до оподаткування у зв'язку з перевищенням над лімітом
	на суму доходів (зменшення витрат) від погашення заборгованості, списаної за рахунок тієї частини резерву, на яку збільшувався фінансовий результат до оподаткування у зв'язку з перевищенням над лімітом

4.4 Різниці, які виникають при здійсненні фінансових операцій

Оподаткування процентів за борговими зобов'язаннями (стосується тільки тих платників, хто має запозичення у нерезидентів-пов'язаних осіб!!!)

Під борговими зобов'язаннями для цілей даного п. слід розуміти зобов'язання за будь-якими кредитами, позиками, депозитами,

операціями РЕПО, зобов'язання за договорами фінансового лізингу та іншими запозиченнями незалежно від їх юридичного оформлення.

Для платника податку, у якого сума боргових зобов'язань, що виникли за операціями з пов'язаними особами-нерезидентами, перевищує суму власного капіталу **більш ніж в 3,5 рази** (для фінансових установ та компаній, що займаються виключно лізинговою діяльністю, - більш ніж в 10 разів), фінансовий результат до оподаткування **збільшується** на суму перевищення нарахованих у бухгалтерському обліку процентів за кредитами, позиками та іншими борговими зобов'язаннями над 50 % суми фінансового результату до оподаткування, фінансових витрат та суми амортизаційних відрахувань за даними фінансової звітності звітного податкового періоду, в якому здійснюється нарахування таких процентів.

Сума боргових зобов'язань та власного капіталу для цілей визначається як середнє арифметичне значень боргових зобов'язань та власного капіталу на початок та кінець звітного податкового періоду з урахуванням процентів.

Проценти, які перевищують суму обмеження, які **збільшили** фінансовий результат до оподаткування, **зменшують** фінансовий результат до оподаткування майбутніх звітних податкових періодів у сумі, зменшеній щорічно на 5 % до повного її погашення.

1. Порівнюємо, чи перевищує сума боргових зобов'язань, що виникли за операціями з пов'язаними особами-нерезидентами, суму власного капіталу підприємства більш ніж в 3,5 рази (для фінансових установ та компаній, що займаються виключно лізинговою діяльністю, - більш ніж в 10 разів). Якщо **ТАК**, то
2. Перевіряємо, чи перевищує сума нарахованих % за цими запозиченнями згідно даних бухгалтерського обліку 50 % суми фінансового результату до оподаткування, фінансових витрат та суми амортизаційних відрахувань за даними фінансової звітності звітного податкового періоду, в якому здійснюється нарахування таких процентів. Якщо **ТАК**, то
3. Здійснюємо податкове коригування на суму перевищення.

Фінансовий результат до оподаткування **зменшується**:

– на суму нарахованих доходів від участі в капіталі інших платників податку на прибуток підприємств та у вигляді **дивідендів**, які підлягають виплаті на його користь від **інших платників цього**

податку (тобто доходи від дивідендів не включаються до податкових доходів!!!)

– на суму від’ємного значення об’єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років. Положення зазначеного п. застосовуються з урахуванням п. 3 підрозділу 4 розділу XX «Перехідні положення» Податкового Кодексу;

– на суму уцінки, врахованої у фінансовому результаті до оподаткування у поточному податковому (звітному) періоді на інструменти власного капіталу, перекласифіковані у фінансові зобов’язання відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

Фінансовий результат податкового (звітного) періоду **збільшується:**

– на суму перевищення звичайних цін над договірною (контрактною) вартістю реалізованих товарів (робіт, послуг) при здійсненні контрольованих операцій у випадках, визначених статтею 39 Податкового Кодексу;

– на суму перевищення договірної (контрактної) вартості придбаних товарів (робіт, послуг) над звичайною ціною при здійсненні контрольованих операцій у випадках, визначених статтею 39 Податкового Кодексу;

– на суму втрат від інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, розрахованих за методом участі в капіталі або методом пропорційної консолідації;

– на суму 30 % вартості товарів, у тому числі необоротних активів, робіт та послуг, придбаних у:

а) неприбуткових організацій, крім випадків, коли сума вартості товарів, у тому числі необоротних активів, робіт та послуг, придбаних у таких організацій, сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 50 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, та крім бюджетних установ. У разі якщо сума операцій перевищує 50 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, коригування фінансового результату до оподаткування, визначені цим підпунктом, проводяться на всю суму операцій;

б) нерезидентів, що зареєстровані у державах (на територіях), зазначених у пп. 39.2.1.2 п. 39.2 ст. 39 Податкового Кодексу.

А саме відповідно до розпорядження КМУ від 16.09.2015 р. № 977-р/Про затвердження переліку держав (територій), які відповідають критеріям, установленим пп. 39.2.1.2 п. 39.2 ст. 39 ПКУ.

Вимоги цього підп. можуть **не застосовуватися** платником податку, якщо:

– операція є **контрольованою** та сума таких витрат відповідає рівню звичайних цін, що обґрунтовано у звіті про контрольовані операції та відповідній документації, що подаються відповідно до ст. 39 Податкового Кодексу; або операція не є контрольованою та сума таких витрат підтверджується платником податків за правилами **звичайних** цін відповідно до процедури, встановленої статтею 39 Податкового Кодексу, але без подання звіту;

в) на суму витрат по нарахуванню **роялті** на користь нерезидента, що перевищує суму доходів від роялті, збільшену на 4 % чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за даними фінансової звітності за рік, що передує звітному, а для банків - в обсязі, що перевищує 4 % доходу від операційної діяльності (за вирахуванням ПДВ) за рік, що передує звітному.

Вимоги цього підп. можуть **не застосовуватися** платником податку, якщо:

– операція є **контрольованою** та сума таких витрат відповідає рівню звичайних цін, що обґрунтовано у звіті про контрольовані операції та відповідній документації, що подаються відповідно до ст. 39 Податкового Кодексу; або операція не є контрольованою та сума таких витрат підтверджується платником податків за правилами звичайних цін відповідно до процедури, встановленої ст. 39 Податкового Кодексу, але без подання звіту;

г) на суму витрат по нарахуванню роялті на користь нерезидента, що перевищує суму доходів від роялті, збільшену на 4 % чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за даними фінансової звітності за рік, що передує звітному (крім суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері телебачення і радіомовлення відповідно до Закону України «Про телебачення і радіомовлення»), а для банків - в обсязі, що перевищує 4 відсотки доходу від операційної діяльності (за вирахуванням податку на додану вартість) за рік, що передує звітному.

Ці вимоги можуть не застосовуватися платником податку, якщо:

– операція є контрольованою та сума таких витрат відповідає рівню звичайних цін, що обґрунтовано у звіті про контрольовані операції та відповідній документації, що подаються відповідно до ст.

39 Податкового Кодексу; або операція не є контрольованою та сума таких витрат підтверджується платником податків за правилами звичайних цін відповідно до процедури, встановленої статтею 39 Податкового Кодексу, але без подання звіту;

д) на суму витрат по нарахуванню роялті у повному обсязі, якщо роялті нараховані на користь:

1) нерезидентів, що зареєстровані у державах (на територіях), зазначених у пп. 39.2.1.2 п. 39.2 ст. 39 Податкового Кодексу;

2) нерезидента, який не є бенефіціарним (фактичним) отримувачем (власником) роялті, за виключенням випадків, коли бенефіціар (фактичний власник) надав право отримувати роялті іншим особам;

3) нерезидента щодо об'єктів, права інтелектуальної власності щодо яких вперше виникли у резидента України.

Різниці, що виникають при здійсненні фінансових операцій, представлені у табл. 4.7.

Таблиця 4.7 Різниці, що виникають при здійсненні фінансових операцій

Різниці, що виникають при здійсненні фінансових операцій	
Фінансовий результат до оподаткування збільшується:	Фінансовий результат до оподаткування зменшується:
на суму перевищення звичайних цін над договірною (контрактною) вартістю реалізованих товарів (робіт, послуг) при здійсненні контрольованих операцій	на суму нарахованих доходів від участі в капіталі інших платників податку на прибуток підприємств, платників єдиного податку 4 групи та на суму нарахованих доходів у вигляді дивідендів, що підлягають виплаті на його користь від інших платників податків, які сплачують авансові внески з податку на прибуток при виплаті дивідендів
на суму перевищення договірної (контрактної) вартості придбаних товарів (робіт, послуг) над звичайною ціною при здійсненні контрольованих операцій	

Продовження табл. 4.7

на суму втрат від інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, розрахованих за методом участі в капіталі або методом пропорційної консолідації	на суму від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років. Положення зазначеного п. застосовуються
на суму 30 % вартості товарів, у тому числі необоротних активів, робіт та послуг (крім зазначених у п. 140.2 та у пп. 140.5.5 ПКУ та операцій, які визнані контрольованими відповідно до ст. 39 ПКУ), придбаних у (пп. 140.5.4 ПКУ)*: — неприбуткових організацій, крім випадків, коли сума вартості товарів, у т. ч. необоротних активів, робіт та послуг, придбаних у таких організацій, сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 50 розмірів мінімальної зарплати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, та крім бюджетних установ. Якщо сума операцій перевищує 50 розмірів мінімальної зарплати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, коригування фінрезультату до оподаткування, визначені цим підпунктом, проводяться на всю суму операцій; — нерезидентів (в т. ч. нерезидентів — пов'язаних осіб), що зареєстровані у державах (на територіях), зазначених у пп. 39.2.1.2 ПКУ	на суму уцінки, врахованої у фінансовому результаті до оподаткування у поточному податковому (звітному) періоді на інструменти власного капіталу, перекласифіковані у фінансові зобов'язання відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ
на суму витрат по нарахуванню роялті на користь нерезидента, що перевищує суму доходів від роялті, збільшену на 4 % чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за даними фін звітності за рік, що передує звітному, а для банків — в обсязі, що перевищує 4% доходу від операційної діяльності (за вирахуванням ПДВ) за рік, що передує звітному* (ст. 140.5.5 ПКУ)	на суму процентів, які перевищують суму обмеження, визначеного п. 140.2 ПКУ, які збільшили фінансовий результат до оподаткування, зменшують фінансовий результат до оподаткування майбутніх звітних податкових періодів у сумі, зменшеній щорічно на 5 % до повного її погашення з урахуванням обмежень, встановлених п. 140.2 ПКУ. Це коригування стосується платника, у якого сума боргових зобов'язань, визначених в п. 140.1 ПКУ,

Продовження табл. 4.7

на суму витрат по нарахуванню роялті на користь нерезидента, що перевищує суму доходів від роялті, збільшену на 4% чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за даними фінзвітності за рік, що передує звітному (крім госпсуб'єктів, які здійснюють діяльність у сфері телебачення і радіомовлення відповідно до Закону «Про телебачення і радіомовлення»), а для банків — в обсязі, що перевищує 4% доходу від операційної діяльності (за вирахуванням ПДВ) за рік, що передує звітному (пп. 140.5.6 ПКУ)	що виникли за операціями з пов'язаними особами — нерезидентами, перевищує суму власного капіталу більш ніж в 3,5 рази (для фінустанов та компаній, що займаються виключно лізинговою діяльністю, більш ніж в 10 разів).
на суму витрат по нарахуванню роялті у повному обсязі, якщо роялті нараховані на користь (пп. 140.5.7 ПКУ): 1) нерезидентів, що зареєстровані у державах (на територіях), зазначених у пп. 39.2.1.2 ПКУ; 2) нерезидента, який не є бенефіціарним (фактичним) отримувачем (власником) роялті, за виключенням випадків, коли бенефіціар (фактичний власник) надав право отримувати роялті іншим особам; 3) нерезидента щодо об'єктів, права інтелектуальної власності щодо яких вперше виникли у резидента України. У разі виникнення розбіжностей між контролюючим органом та платником щодо визначення особи, у якої вперше виникли (були набуті) права інтелектуальної власності на об'єкт інтелектуальної власності, такі контролюючі органи зобов'язані звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, для отримання відповідного висновку; 4) нерезидента, який не підлягає оподаткуванню у відношенні роялті в державі, резидентом якої він є; 5) особи, яка сплачує податок у складі інших податків, крім фізосіб, які оподатковуються в порядку, встановленому розділом IV ПКУ; 6) юридичної особи, яка відповідно до ПКУ звільнена від сплати цього податку чи сплачує цей податок за ставкою, іншою, ніж встановлена в п. 136.1 ст. 136 ПКУ **	
на суму % та дооцінки, врахованих у фінансовому результаті до оподаткування у поточному податковому (звітному) періоді на інструменти власного капіталу, перекласифіковані у фінансові зобов'язання відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності на суму коштів або вартості товарів, виконаних робіт,	

Закінчення табл. 4.7

наданих послуг, безоплатно перерахованих (переданих) протягом звітного (податкового) року неприбутковим організаціям, які на дату перерахування коштів, передачі товарів, робіт, послуг відповідали умовам, визначеним пунктом 133.4 ст. 133 ПКУ, у розмірі, що перевищує 4 відсотки оподатковуваного прибутку попереднього звітного року (пп. 140.5.9 ПКУ)	
на суму перевищення нарахованих у бухобліку процентів за кредитами, позиками та іншими борговими зобов'язаннями над 50 % суми фінрезультату до оподаткування, фінансових витрат та суми амортизаційних відрахувань за даними фінзвітності звітного податкового періоду, в якому здійснюється нарахування таких процентів (Це коригування стосується платника, у якого сума боргових зобов'язань, визначених в п. 140.1 ПКУ, що виникли за операціями з пов'язаними особами — нерезидентами, перевищує суму власного капіталу більш ніж в 3,5 рази (для фінустанов та компаній, що займаються виключно лізинговою діяльністю, більш ніж в 10 разів)	—

У разі виникнення розбіжностей між контролюючим органом та платником податку стосовно визначення особи, у якої вперше виникли (були набуті) права інтелектуальної власності на об'єкт інтелектуальної власності, такі контролюючі органи зобов'язані звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, для отримання відповідного висновку;

4) нерезидента, який не підлягає оподаткуванню у відношенні роялті в державі, резидентом якої він є;

5) особи, яка сплачує податок у складі інших податків, крім фізичних осіб, які оподатковуються в порядку, встановленому розділом IV;

б) юридичної особи, яка відповідно до Податкового Кодексу звільнена від сплати цього податку чи сплачує цей податок за ставкою, іншою, ніж встановлена в п. 136.1.

Вимоги цього підп. можуть не застосовуватися платником податку, якщо:

– операція є контрольованою та сума роялті відповідає рівню звичайних цін, що обґрунтовано у звіті про контрольовані операції та відповідній документації, що подаються відповідно до ст. 39 Податкового Кодексу;

– операція не є контрольованою та сума роялті підтверджується платником податків за правилами звичайних цін відповідно до

процедури, встановленої ст. 39 Податкового Кодексу, але без подання звіту;

е) на суму % та дооцінки, врахованих у фінансовому результаті до оподаткування у поточному податковому (звітному) періоді на інструменти власного капіталу, перекласифіковані у фінансові зобов'язання відповідно до НП(с)БО або МСФЗ;

ж) на суму коштів або вартості товарів, виконаних робіт, наданих послуг, безоплатно перерахованих (переданих) протягом звітного (податкового) року **неприбутковим організаціям**, які на дату перерахування коштів, передачі товарів, робіт, послуг відповідали умовам, визначеним пунктом 133.4 ст. 133 Податкового Кодексу, у розмірі, що перевищує **4 % оподатковуваного прибутку** попереднього звітного року.

Особливості оподаткування окремих видів діяльності та операцій

Страховики сплачують податок на прибуток за ставкою, визначеною відповідно до п. 136.1, та податок на дохід за ставкою, визначеною відповідно до п. 136.2.1 та 136.2.2. Нарахований страховиком податок на дохід за ставкою, визначеною в пп. 136.2.1, є різницею, яка зменшує фінансовий результат до оподаткування такого страховика.

Фінансовий результат до оподаткування страховика **збільшується:**

– на суму витрат на формування страхових резервів (технічних або математичних) відповідно до НП(с)БО або МСФЗ;

– на суму коригування (зменшення) страхових резервів (технічних або математичних) відповідно до методики, яка визначається Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Фінансовий результат до оподаткування страховика **зменшується:**

– на суму коригування (зменшення) страхових резервів (технічних або математичних), на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;

– на суму страхового резерву (технічного або математичного) сформованого в розмірі та порядку, передбачених Методикою.

Різниці щодо операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів, а також операцій з інвестиційною нерухомістю і біологічними активами, які оцінюються за справедливою вартістю

Фінансовий результат до оподаткування збільшується:

– на суму від’ємного фінансового результату від продажу або іншого відчуження цінних паперів, відображеного у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до НП(с)БО або МСФЗ;

– на суму уцінки цінних паперів (крім державних цінних паперів або облігацій місцевих позик), інвестиційної нерухомості і біологічних активів, які оцінюються за справедливою вартістю, відображених у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до НП(с)БО або МСФЗ, що перевищує суму раніше проведеної дооцінки таких активів.

Фінансовий результат до оподаткування зменшується:

– на суму позитивного фінансового результату від продажу або іншого відчуження цінних паперів, відображеного у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до НП(с)БО або МСФЗ.

Платники податку окремо визначають загальний фінансовий результат за операціями з продажу або іншого відчуження цінних паперів звітного періоду відповідно до НП(с)БО або МСФЗ.

Різниці, що утворюються при здійсненні окремих видів діяльності та операцій, представлені у табл. 4.8.

Таблиця 4.8 Різниці, що утворюються при здійсненні окремих видів діяльності та операцій

Особливості оподаткування окремих видів діяльності та операцій	
Особливості оподаткування страховика	
Фінансовий результат до оподаткування страховика збільшується:	Фінансовий результат до оподаткування страховика зменшується:
на суму витрат на формування страхових резервів (технічних або математичних) відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності	на суму коригування (зменшення) страхових резервів (технічних або математичних), на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності

Закінчення табл. 4.8

на суму коригування (зменшення) страхових резервів (технічних або математичних) відповідно до методики, яка визначається Нацкомісією, що здійснює держрегулювання у сфері ринків фінпослуг за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику	на суму страхового резерву (технічного або математичного) сформованого в розмірі та порядку, передбачених Методикою, яка визначається Нацкомісією, що здійснює держрегулювання у сфері ринків фінпослуг за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику
Різниця щодо операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів, а також операцій з інвестиційною нерухомістю і біологічними активами, які оцінюються за справедливою вартістю	
Фінансовий результат до оподаткування збільшується:	Фінансовий результат до оподаткування зменшується:
на суму від'ємного фінансового результату від продажу або іншого відчуження цінних паперів, відображеного у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності	на суму позитивного фінансового результату від продажу або іншого відчуження цінних паперів, відображеного у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.
на суму уцінки цінних паперів (крім державних цінних паперів або облігацій місцевих позик), інвестиційної нерухомості і біологічних активів, які оцінюються за справедливою вартістю, відображених у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, що перевищує суму раніше проведеної дооцінки таких активів.	на суму позитивного фінансового результату від продажу або іншого відчуження цінних паперів, відображеного у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

4.5 Звільнення від оподаткування податком на прибуток

Звільняється від оподаткування прибуток підприємств та організацій, які засновані громадськими організаціями інвалідів і є їх повною власністю, отриманий від продажу (постачання) товарів, виконання робіт і надання послуг, крім підакцизних товарів, послуг із поставки підакцизних товарів, отриманих у межах договорів комісії (консигнації), поруки, доручення, довірчого управління, інших цивільно-правових договорів, що уповноважують такого платника податку здійснювати постачання товарів від імені та за дорученням іншої особи без передачі права власності на такі товари, де протягом попереднього звітного (податкового) періоду кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить не менш як 50 % середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш як 25 % суми загальних витрат на оплату праці.

Зазначені підприємства та організації громадських організацій інвалідів мають право застосовувати цю пільгу за наявності дозволу на право користування такою пільгою, який видається уповноваженим органом відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні».

У разі порушення вимог щодо цільового використання вивільнених від оподаткування коштів платник податку зобов'язаний збільшити податкові зобов'язання з цього податку за результатами податкового періоду, на який припадає таке порушення, а також сплатити пеню, нараховану відповідно до Податкового Кодексу.

Підприємства та організації реєструються у відповідному контролюючому органі в порядку, передбаченому для платників цього податку.

На період підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему звільняється від оподаткування прибуток Чорнобильської АЕС, якщо такі кошти використовуються на фінансування робіт з підготовки до зняття і зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

У разі порушення вимог щодо цільового використання вивільнених від оподаткування коштів платник податку зобов'язаний збільшити податкові зобов'язання з цього податку за результатами

податкового періоду, на який припадає таке порушення, а також сплатити пеню, нараховану відповідно до Податкового Кодексу.

Звернути увагу, що згідно ст. 9. «Первинні облікові документи та реєстри бухгалтерського обліку» закону України «Про бухгалтерський облік...» підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо - безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

Питання для презентацій

1. Основні елементи податку на прибуток.
2. Різниці, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів.
3. Різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень).
4. Різниці, які виникають при здійсненні фінансових операцій.
5. Звільнення від оподаткування податком на прибуток.
6. Порядок обчислення податку на прибуток підприємств.
7. Особливості оподаткування окремих видів діяльності та операцій.

Тема 5. Податок на додану вартість.

Мета: оволодіти знаннями щодо основних елементів податку на додану вартість, ознайомитись із платниками податку та вимогами щодо реєстрації осіб як платників податку, систематизувати знання щодо визначення об'єкта оподаткування та місце постачання товарів та послуг, узагальнити інформацію про розміри ставок податку на додану вартість та порядок визначення суми податку, що підлягає сплаті до Державного бюджету України або відшкодуванню з Державного бюджету України, сформулювати поняття електронного адміністрування податку на додану вартість та податкової накладної.

План:

5.1 Платники податку на додану вартість та вимоги щодо реєстрації осіб як платників податку.

5.2 Визначення об'єкта оподаткування та місце постачання товарів та послуг.

5.3 Дата виникнення податкових зобов'язань.

5.4 Порядок визначення бази оподаткування в разі постачання товарів/послуг.

5.5 Розміри ставок податку на додану вартість.

5.6 Порядок визначення суми податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або відшкодуванню з Державного бюджету України (бюджетному відшкодуванню), та строки проведення розрахунків.

5.7 Електронне адміністрування податку на додану вартість.

5.8 Податкова накладна.

Ключові поняття: податок на додану вартість, податкове зобов'язання, податковий кредит, бюджетне відшкодування, електронне адміністрування податку на додану вартість, податкова накладна.

Keywords: value added tax, tax liability, tax credit, budget reimbursement, electronic administration of value added tax, tax invoice.

Для успішного опрацювання теми «Податок на додану вартість» рекомендується опрацювати наступні *літературні джерела*:

- основні [1];
- додаткові [10, 11, 12].

5.1 Платники податку на додану вартість та вимоги щодо реєстрації осіб як платників податку

Платники податку на додану вартість:

- будь-яка особа, що провадить або планує провадити господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку у порядку, визначеному ст. 183 ПКУ;
- будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку;
- будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню;
- особа, що веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юридичної особи;
- особа - управитель майна, яка веде окремий податковий облік з податку на додану вартість щодо господарських операцій, пов'язаних

з використанням майна, що отримане в управління за договорами управління майном.

– особа, що проводить операції з постачання конфіскованого майна, знахідок, скарбів, майна, визнаного безхазяйним, майна, за яким не звернувся власник до кінця строку зберігання, та майна, що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходить у власність держави, незалежно від того, чи досягає вона загальної суми операцій із постачання товарів/послуг, а також незалежно від того, який режим оподаткування використовує така особа згідно із законодавством;

– особа, що уповноважена вносити податок з об'єктів оподаткування, що виникають внаслідок поставки послуг підприємствами залізничного транспорту з їх основної діяльності, що перебувають у підпорядкуванні платника податку;

– особа - інвестор (оператор), який веде окремий податковий облік, пов'язаний з виконанням угоди про розподіл продукції.

Вимоги щодо реєстрації осіб як платників податку

У разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 1000000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа зобов'язана зареєструватися як платник податку у контролюючому органі за своїм місцезнаходженням (місцем проживання), крім особи, яка є платником єдиного податку першої - третьої групи.

Якщо особи, не зареєстровані як платники податку, ввозять товари на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню згідно із законом, такі особи сплачують податок під час митного оформлення товарів без реєстрації як платники такого податку.

Якщо особа, яка не є платником податку у зв'язку з тим, що обсяги оподатковуваних операцій відсутні або є меншими від встановленої зазначеною ст. суми, вважає за доцільне добровільно зареєструватися як платник податку, така реєстрація здійснюється за її заявою.

Анулювання реєстрації платника податку

Анулювання реєстрації платника податку проводиться шляхом виключення з реєстру платників податку і відбувається у разі якщо:

а) будь-яка особа, зареєстрована як платник податку протягом попередніх 12 місяців, подала заяву про анулювання реєстрації, якщо загальна вартість оподатковуваних товарів/послуг, що надаються

такою особою, за останні 12 календарних місяців була меншою 1 млн грн, за умови сплати суми податкових зобов'язань у випадках, визначених цим розділом;

б) будь-яка особа, зареєстрована як платник податку, прийняла рішення про припинення та затвердила ліквідаційний баланс, передавальний акт або розподільчий баланс відповідно до законодавства за умови сплати суми податкових зобов'язань із податку у випадках, визначених цим розділом;

в) будь-яка особа, зареєстрована як платник податку, реєструється як платник єдиного податку, умова сплати якого не передбачає сплати податку на додану вартість;

г) особа, зареєстрована як платник податку, протягом 12 послідовних податкових місяців не подає контролюючому органу декларації з податку на додану вартість та/або подає таку декларацію (податковий розрахунок), яка (який) свідчить про відсутність постачання/придбання товарів, здійснених з метою формування податкового зобов'язання чи податкового кредиту;

г) установчі документи будь-якої особи, зареєстрованої як платник податку, визнані рішенням суду недійсними;

д) господарським судом винесено ухвалу про ліквідацію юридичної особи - банкрута;

е) платник податку ліквідується за рішенням суду (фізична особа позбувається статусу суб'єкта господарювання) або особу звільнено від сплати податку чи її податкову реєстрацію анульовано (скасовано, визнано недійсною) за рішенням суду;

є) фізична особа, зареєстрована як платник податку, померла, її оголошено померлою, визнано недієздатною або безвісно відсутньою, обмежено її цивільну дієздатність;

ж) в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців наявний запис про відсутність юридичної особи або фізичної особи за її місцезнаходженням (місцем проживання) або запис про відсутність підтвердження відомостей про юридичну особу;

з) припинено дію договору про спільну діяльність, договору управління майном, угоди про розподіл продукції або закінчився строк, на який утворено особу, зареєстровану як платник податку.

Якщо товари/послуги, необоротні активи, суми податку по яких були включені до складу податкового кредиту, не були використані в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності, такий платник податку в останньому звітному (податковому) періоді не пізніше дати анулювання його реєстрації як платника податку

зобов'язаний визначити податкові зобов'язання по таких товарах/послугах, необоротних активах виходячи із звичайної ціни відповідних товарів/послуг чи необоротних активів, крім випадків анулювання реєстрації як платника податку внаслідок реорганізації платника податку шляхом приєднання, злиття, перетворення, поділу та виділення відповідно до закону.

5.2 Визначення об'єкта оподаткування та місце постачання товарів та послуг

Об'єктом оподаткування є операції платників податку з:

а) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю;

б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;

в) ввезення товарів на митну територію України;

г) вивезення товарів за межі митної території України;

е) постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

З метою оподаткування цим податком до операцій з ввезення товарів на митну територію України та вивезення товарів за межі митної території України прирівнюється поміщення товарів у будь-який митний режим, визначений Митним кодексом України.

Об'єкт оподаткування ПДВ представлено на рис. 7.1.

Місце постачання товарів та послуг

Місцем постачання товарів є:

а) фактичне місцезнаходження товарів на момент їх постачання;

б) місце, де товари перебувають на час початку їх перевезення або пересилання, у разі якщо товари перевозяться або пересилаються продавцем, покупцем чи третьою особою;

в) місце, де провадиться складання, монтаж чи встановлення, у разі якщо товари складаються, монтуються або встановлюються (з випробуванням чи без нього) продавцем або від його імені.

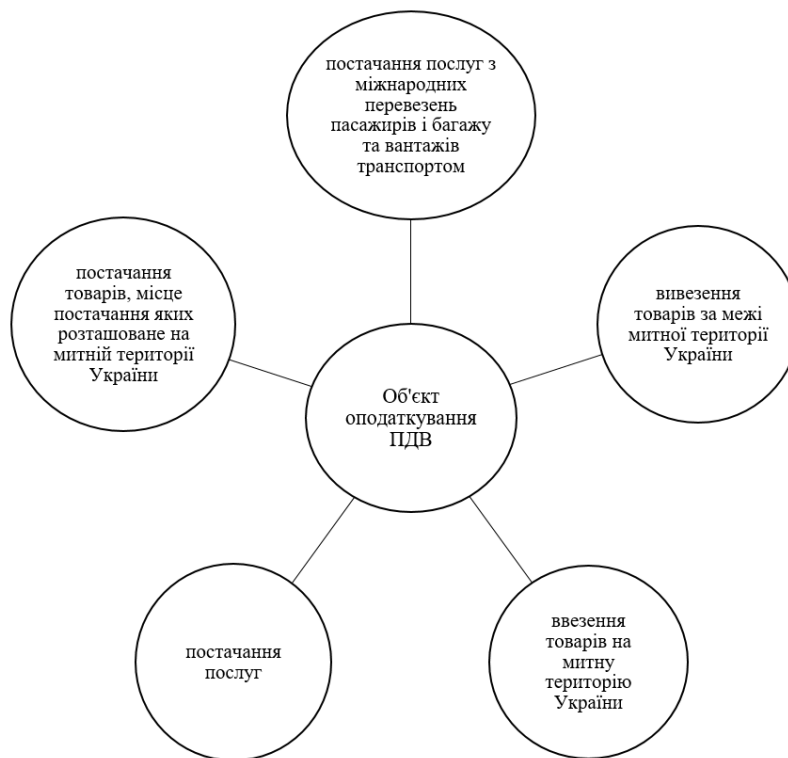

Рисунок 5.1 – **Об'єкт оподаткування ПДВ**

Якщо постачання товарів здійснюється для споживання на борту морських та повітряних суден або у поїздах на ділянці пасажирського перевезення, що здійснюється в межах митної території України, місцем постачання вважається пункт відправлення пасажирського транспортного засобу.

Згідно п. 186.4 ПКУ місцем постачання послуг є місце реєстрації **постачальника**, крім операцій, зазначених у пунктах 186.2 і 186.3 (**загальне правило**). Тобто, якщо постачальник – нерезидент, то послуги не оподатковуються ПДВ.

Місцем постачання послуг є:

– **місце фактичного постачання послуг, пов'язаних з рухомим майном** (послуги, що є допоміжними у транспортній діяльності: навантаження, розвантаження, перевантаження, складська обробка товарів та інші аналогічні види послуг; послуг із проведення експертизи та оцінки рухомого майна; послуг, пов'язаних із перевезенням пасажирів та вантажів, у тому числі з постачанням продовольчих продуктів і напоїв, призначених для споживання; послуги із виконання ремонтних робіт і послуг із переробки сировини, а також інших робіт і послуг, що пов'язані з рухомим майном)

– **фактичне місцезнаходження нерухомого майна**, у тому числі що будується, для тих послуг, які пов'язані з нерухомим майном

(послуг агентств нерухомості; послуг з підготовки та проведення будівельних робіт; інших послуг за місцезнаходженням нерухомого майна, у тому числі що будується)

– місце фактичного надання послуг у сфері культури, мистецтва, освіти, науки, спорту, розваг або інших подібних послуг, включаючи послуги організаторів діяльності в зазначених сферах та послуги, що надаються для влаштування платних виставок, конференцій, навчальних семінарів та інших подібних заходів.

Місцем постачання зазначених у цьому п. послуг вважається **місце, в якому отримувач послуг зареєстрований як суб'єкт господарювання** або - у разі відсутності такого місця - місце постійного чи переважного його проживання. До таких послуг належать:

а) надання майнових прав інтелектуальної власності, створення за замовленням та використання об'єктів права інтелектуальної власності, у тому числі за ліцензійними договорами, а також надання (передача) права на скорочення викидів парникових газів (вуглецевих одиниць);

б) рекламні послуги;

в) консультаційні, інжинірингові, інженерні, юридичні (у тому числі адвокатські), бухгалтерські, аудиторські, актуарні, а також послуги з розроблення, постачання та тестування програмного забезпечення, з оброблення даних та надання консультацій з питань інформатизації, надання інформації та інших послуг у сфері інформатизації, у тому числі з використанням комп'ютерних систем;

г) надання персоналу, у тому числі якщо персонал працює за місцем здійснення діяльності покупця;

г) надання в оренду (лізинг) рухомого майна, крім транспортних засобів та банківських сейфів;

д) телекомунікаційні послуги, а саме: послуги, пов'язані з передаванням, поширенням або прийманням сигналів, слів, зображень та звуків або інформації будь-якого характеру за допомогою дротових, супутникових, стільникових, радіотехнічних, оптичних або інших електромагнітних систем зв'язку, включаючи відповідне надання або передання права на використання можливостей такого передавання, поширення або приймання, у тому числі надання доступу до глобальних інформаційних мереж;

е) послуги радіомовлення та телевізійного мовлення;

є) надання посередницьких послуг від імені та за рахунок іншої особи або від свого імені, але за рахунок іншої особи, якщо

забезпечується надання покупцю послуг, перерахованих у цьому пп.;
ж) надання транспортно-експедиторських послуг.

5.3 Дата виникнення податкових зобов'язань

Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку - дата оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої - дата інкасації готівки у банківській установі, що обслуговує платника податку;

б) дата відвантаження товарів, а в разі експорту товарів - дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства, а для послуг - дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку.

За операціями з **виконання підрядних будівельних робіт** суб'єкти підприємницької діяльності можуть застосовувати **касовий метод податкового обліку** відповідно до пп. 14.1.266 п. 14.1 ст. 14 ПКУ.

У разі постачання товарів або послуг з **використанням торговельних автоматів** або іншого подібного устаткування, що не передбачає наявності касового апарата, контрольованого уповноваженою на це фізичною особою, датою виникнення податкових зобов'язань вважається **дата виймання** з таких торговельних апаратів або подібного устаткування **грошової виручки**. Правила інкасації зазначеної виручки встановлюються Національним банком України.

У разі постачання товарів за договорами товарного кредиту (товарної позики, розстрочки), умови яких передбачають сплату (нарахування) %, датою збільшення податкових зобов'язань у частині таких % вважається дата їх нарахування згідно з умовами відповідного договору.

У разі якщо постачання товарів/послуг через торговельні автомати здійснюється з використанням жетонів, карток або інших замінників національної валюти, датою збільшення податкових зобов'язань вважається дата постачання таких жетонів, карток або інших замінників національної валюти.

У разі якщо постачання товарів/послуг здійснюється з використанням кредитних або дебетових карток, дорожніх, комерційних, іменних або інших чеків, датою збільшення податкових зобов'язань вважається дата, що засвідчує факт постачання платником податку товарів/послуг покупцю, оформлена податковою накладною, або дата виписування відповідного рахунка (товарного чека), залежно від того, яка подія відбулася раніше.

Датою виникнення податкових зобов'язань **орендодавця (лізингодавця)** для операцій фінансової оренди (лізингу) є дата **фактичної передачі об'єкта** фінансової оренди (лізингу) у користування орендарю (лізингоотримувачу).

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі постачання товарів/послуг з оплатою **за рахунок бюджетних коштів** є дата **зарахування таких коштів на банківський рахунок платника** податку або дата отримання відповідної компенсації у будь-якій іншій формі, включаючи зменшення заборгованості такого платника податку за його зобов'язаннями перед бюджетом. *(По касовому методу)*

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є **дата подання митної декларації** для митного оформлення.

Датою виникнення податкових зобов'язань за операціями з постачання послуг нерезидентами, місцем надання яких є митна територія України, є дата списання коштів з банківського рахунка платника податку в оплату послуг або дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг нерезидентом, залежно від того, яка з подій відбулася раніше.

Датою виникнення податкових зобов'язань виконавця **довгострокових договорів** (контрактів) є дата **фактичної передачі виконавцем результатів робіт** за такими договорами (контрактами), *тобто тільки після завершення контрактів.*

Для цілей довгостроковий договір (контракт) - це будь-який договір на виготовлення товарів, виконання робіт, надання послуг з довготривалим (більше одного року) технологічним циклом виробництва та якщо договорами, які укладені на виробництво таких товарів, виконання робіт, надання послуг, не передбачено поетапного їх здавання.

Попередня (авансова) оплата вартості товарів, що **вивозяться** за межі митної території України чи ввозяться на митну територію України, **не змінює значення сум податку**, які відносяться до податкового кредиту або податкових зобов'язань платника податку,

такого експортера або імпортера.

5.4 Порядок визначення бази оподаткування в разі постачання товарів/послуг

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх **договірної** вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що справляється з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку, податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками - суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів).

При цьому база оподаткування операцій з постачання

– товарів/послуг **не може бути нижче ціни придбання** таких товарів/послуг;

– самостійно виготовлених товарів/послуг **не може бути нижче їх собівартості**;

– необоротних активів **не може бути нижче балансової (залишкової) вартості** за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів - *виходячи із звичайної ціни*), за винятком:

товарів (послуг), ціни на які підлягають державному регулюванню;

газу, який постачається для потреб населення.

До складу договірної (контрактної) вартості включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податків безпосередньо покупцем або через будь-яку третю особу у зв'язку з компенсацією вартості товарів/послуг. До складу договірної (контрактної) вартості не включаються суми неустойки (штрафів та/або пені), три проценти річних та інфляційні, що отримані платником податку внаслідок невиконання або неналежного виконання договірних зобов'язань.

До бази оподаткування включаються вартість товарів/послуг, які постачаються (за виключенням суми компенсації на покриття різниці між фактичними витратами та регульованими цінами (тарифами) у вигляді виробничої дотації з бюджету та/або суми відшкодування орендодавцю - бюджетній установі витрат на утримання наданого в

оренду нерухомого майна, на комунальні послуги та на енергоносії), та вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податків безпосередньо отримувачем товарів/послуг, поставлених таким платником податку.

Базою оподаткування для товарів, що **ввозяться на митну територію** України, є **договірна (контрактна) вартість**, але не нижче митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до розділу III Митного кодексу України, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті і включаються до ціни товарів.

5.5 Розміри ставок податку на додану вартість

Ставки податку встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах:

- 20 % (основна);
- 0 %;
- 7 % по операціях з:

А) постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

Б) постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я».

Операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою:

– **вивезення товарів за межі митної території України:**

- а) у митному режимі експорту;
- б) у митному режимі реекспорту;
- в) у митному режимі безмитної торгівлі;
- г) у митному режимі вільної митної зони.

– **постачання товарів:**

а) для заправки або забезпечення морських суден, що: використовуються для навігаційної діяльності, перевезення пасажирів або вантажів за плату, промислової, риболовецької або іншої господарської діяльності, що провадиться за межами територіальних вод України;

використовуються для рятування або подання допомоги в нейтральних або територіальних водах інших країн;

входять до складу Військово-Морських Сил України та відправляються за межі територіальних вод України, у тому числі на якірні стоянки;

б) для заправки або забезпечення повітряних суден, що:

виконують міжнародні рейси для навігаційної діяльності чи перевезення пасажирів або вантажів за плату;

входять до складу Повітряних Сил України та відправляються за межі повітряного кордону України, у тому числі у місця тимчасового базування;

в) для заправки (дозаправки) та забезпечення космічних кораблів, космічних ракетних носіїв або супутників Землі;

г) для заправки (дозаправки) або забезпечення наземного військового транспорту чи іншого спеціального контингенту Збройних Сил України, що бере участь у миротворчих акціях за кордоном України, або в інших випадках, передбачених законодавством;

г) магазинами безмитної торгівлі, відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України. У разі подальшого вивезення таких товарів за межі митної території України податок не справляється (у тому числі за нульовою ставкою).

– **постачання таких послуг:**

а) міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

б) послуги, що передбачають роботи з рухомим майном, попередньо ввезеним на митну територію України для виконання таких робіт та вивезеним за межі митної території України платником, що виконував такі роботи, або отримувачем-нерезидентом.

в) послуги з обслуговування повітряних суден, що виконують міжнародні рейси.

Операції, що не є об'єктом оподаткування

– передачі майна у схов (відповідальне зберігання), у концесію, а також у лізинг (оренду), крім передачі у фінансовий лізинг;

– повернення майна із схову (відповідального зберігання) його власнику, а також майна, попередньо переданого в концесію або лізинг (оренду) концесієдавцю або лізингодавцю (орендодавцю), крім переданого у фінансовий лізинг;

– нарахування та сплати процентів або комісій у складі орендного (лізингового) платежу у межах договору фінансового лізингу;

– передачі майна в заставу (іпотеку) позикодавцю (кредитору) та/або в забезпечення іншої дійсної вимоги кредитора, повернення такого майна із застави (іпотеки) його власнику після закінчення дії відповідного договору, якщо місце такої передачі (повернення) знаходиться на митній території України;

– надання послуг із страхування, співстрахування або перестрахування особами, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності відповідно до закону;

– надання послуг із загальнообов'язкового державного соціального страхування;

– обігу банківських металів, інших валютних цінностей (крім банкнот і монет, що використовуються для нумізматичних цілей, а також іноземних монет з дорогоцінних металів, базою оподаткування яких є продажна вартість);

– випуску, обігу та погашення лотерейних білетів, інших документів, що засвідчують право участі в лотереях; придбання фішок, жетонів, внесення в інший спосіб плати за право участі в азартній грі, виплата (передача) виграшу суб'єктом господарювання, який проводить азартні ігри; внесення ставки з метою укладення парі та виплата виграшу суб'єктом господарювання, який проводить парі (букмекерське парі, парі тоталізатора); виплати грошових виграшів (призів) і грошових винагород; постачання негашених поштових марок України, конвертів або листівок з негашеними поштовими марками України, крім колекційних марок, конвертів чи листівок для філателістичних потреб, базою оподаткування яких є продажна вартість;

– виплат у грошовій формі заробітної плати (інших прирівняних до неї виплат), а також пенсій, стипендій, субсидій, дотацій за рахунок бюджетів або Пенсійного фонду України чи інших фондів загальнообов'язкового соціального страхування (крім тих, що надаються у майновій формі);

– виплат дивідендів, роялті у грошовій формі або у вигляді цінних паперів, які здійснюються емітентом;

– надання комісійних (брокерських, дилерських) послуг із торгівлі та/або управління цінними паперами (корпоративними правами), деривативами та валютними цінностями, включаючи будь-які грошові виплати (у тому числі комісійні) фондовим або валютним біржам чи позабіржовим фондовим системам або їх членам у зв'язку з організацією та торгівлею цінними паперами ліцензованими торговцями цінними паперами, а також деривативами та валютними

цінностями;

– реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення та перетворення) юридичних осіб.

– ввезення на митну територію України, вивезення за межі митної території України незалежно від обраного митного режиму товарів, митна вартість яких не *перевищує еквівалент 150 євро*;

– ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення;

– ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України.

Операції, звільнені від оподаткування

– постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

– постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках.

– постачання:

а) технічних та інших засобів реабілітації (крім автомобілів), послуги з їх ремонту та доставки;

б) комплектуючих і напівфабрикатів для виготовлення технічних та інших засобів реабілітації (крім автомобілів);

в) легкових автомобілів для інвалідів уповноваженому органу виконавчої влади з їх оплатою за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та коштів фондів загальнообов'язкового державного страхування, а також операції з їх безоплатної передачі інвалідам;

– постачання послуг із доставки пенсій, страхових виплат та грошової допомоги населенню (незалежно від способу доставки) на

всіх етапах доставки до кінцевого споживача;

– постачання послуг з охорони здоров'я закладами охорони здоров'я, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також постачання послуг реабілітаційними установами для інвалідів та дітей-інвалідів, що мають ліцензію на постачання таких послуг відповідно до законодавства, крім таких послуг:

а) надання косметологічної допомоги, крім тієї, що надається за медичними показаннями;

б) масаж для зміцнення здоров'я дорослого населення, корекції осанки тощо;

в) проведення профілактичних медичних оглядів із підготовкою висновку про стан здоров'я на прохання громадян;

г) проведення гігієнічної експертизи проєктних матеріалів та попередніх проєктних пропозицій, у тому числі щодо розміщення об'єкта, а також нормативної документації на нові технології виробництва продукції та нові види продукції за заявкою замовника, гігієнічна оцінка зразків нових видів продукції;

г) надання консультаційної допомоги з питань проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи;

д) обстеження за заявкою замовника об'єктів, що будуються, реконструюються або функціонують, з метою їх відповідності санітарному законодавству;

е) проведення за заявкою замовника токсиколого-гігієнічних, медико-біологічних, санітарно-гігієнічних, фізіологічних та інших обстежень з метою визначення безпеки продукції для здоров'я людини;

є) видача суб'єктам господарювання дозволів на виробництво, використання, транспортування, зберігання, реалізацію, захоронення, знищення, утилізацію продукції і речовин вітчизняного та імпортного виробництва, що потенційно небезпечні для здоров'я людини;

ж) надання юридичним і фізичним особам консультаційної допомоги з питань застосування законодавства про охорону здоров'я, в тому числі щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення;

з) проведення медичного огляду осіб для видачі.

5.6 Порядок визначення суми податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або відшкодуванню з Державного бюджету України (бюджетному відшкодуванню), та строки проведення розрахунків

Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

При позитивному значенні суми, вона підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету. При від'ємному значенні суми, вона:

а) враховується у зменшення суми податкового боргу з податку, що виник за попередні звітні (податкові) періоди в частині, що не перевищує суму, обчислену відповідно до п. 200-1.3 ст. 200-1 Податкового Кодексу на момент отримання контролюючим органом податкової декларації, а в разі відсутності податкового боргу -

б) або підлягає бюджетному відшкодуванню за заявою платника у сумі податку, фактично сплаченій отримувачем товарів/послуг у попередніх та звітному податкових періодах постачальникам таких товарів/послуг або до Державного бюджету України, в частині, що не перевищує суму, обчислену відповідно до п. 200-1.3 ст. 200-1 Податкового Кодексу на момент отримання контролюючим органом податкової декларації,

в) та/або зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду.

7.7 Електронне адміністрування податку на додану вартість

Система електронного адміністрування податку на додану вартість забезпечує автоматичний облік в розрізі платників податку:

– суми податку, що містяться у виданих та отриманих податкових накладних та розрахунках коригування, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних;

– суми податку, сплачені платниками при ввезенні товару на митну територію України;

– суми поповнення та залишку коштів на рахунках в системі електронного адміністрування податку на додану вартість;

– суми податку, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні та розрахунки коригування до податкових

накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних;

– інші показники.

Платникам податку автоматично відкриваються рахунки в системі електронного адміністрування податку на додану вартість.

Платник податку має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних на суму податку (Σ Накл), обчислену за такою формулою:

$$\Sigma_{\text{Накл}} = \Sigma_{\text{НаклОтр}} + \Sigma_{\text{Митн}} + \Sigma_{\text{ПопРах}} + \Sigma_{\text{Овердрафт}} - \Sigma_{\text{НаклВид}} - \Sigma_{\text{Відшкод}} - \Sigma_{\text{Перевищ}}$$

де Σ НаклОтр - загальна сума податку за отриманими платником податковими накладними, зареєстрованими в ЄРПН, податковими накладними, складеними платником податку відповідно до п. 208.2 ст. 208 ПКУ та зареєстрованими в ЄРПН, та розрахунками коригування до таких податкових накладних, зареєстрованими в ЄРПН;

Σ Митн - загальна сума податку, сплаченого платником при ввезенні товарів на митну територію України;

Σ ПопРах - загальна сума поповнення з поточного рахунку платника рахунка в системі електронного адміністрування податку, в тому числі рахунка в системі електронного адміністрування податку платника - сільськогосподарського підприємства, що обрало спеціальний режим оподаткування відповідно до ст. 209 ПКУ, відкритого для перерахування коштів на його спеціальний рахунок, відкритий в установах банків та/або в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів;

Σ Овердрафт - сума середньомісячного розміру сум податку, які за останніх 12 звітних (податкових) місяців були задекларовані платником до сплати до бюджету та погашені чи розстрочені або відстрочені, а також задекларовані платником - сільськогосподарським підприємством, що обрав спеціальний режим оподаткування відповідно до статті 209 ПКУ.

Σ НаклВид - загальна сума податку за виданими платником податковими накладними, зареєстрованими в ЄРПН та розрахунками коригування до таких податкових накладних, зареєстрованими в ЄРПН;

Σ Відшкод - загальна сума податку, заявлена платником до бюджетного відшкодування з урахуванням сум коригувань, проведених за результатами перевірок;

Σ Перевищ - загальна сума перевищення податкових зобов'язань,

зазначених платником у поданих податкових деклараціях з урахуванням поданих уточнюючих розрахунків до них, над сумою податку, що міститься в складених таким платником податкових накладних та розрахунках коригування до таких податкових накладних, зареєстрованих в ЄРПН.

На рахунок у системі електронного адміністрування податку на додану вартість платника зараховуються кошти:

а) з власного поточного рахунку платника в сумах, необхідних для збільшення розміру суми, що обчислюється відповідно до п. 200-1.3 ст. 200-1 ПКУ;

б) з власного поточного рахунку платника в сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку;

в) з рахунків платників, відкритих у відповідних органах казначейства для проведення розрахунків з погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, опалення та постачання гарячої води, послуги з централізованого водопостачання, водовідведення, що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню та/або іншим підприємствам централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають населенню послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії та послуг з централізованого водопостачання, водовідведення, опалення та постачання гарячої води тарифам, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування, а рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам з подальшим спрямуванням коштів відповідно до Закону України про Державний бюджет України.

5.8. Податкова накладна

Платник податку зобов'язаний скласти податкову накладну **в електронній формі** з дотриманням умови щодо реєстрації у порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи, та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних.

У податковій накладній зазначаються в окремих рядках такі **обов'язкові реквізити**: порядковий номер податкової накладної; дата виписування податкової накладної; повна або скорочена назва продавця; податковий номер платника податку (продавця та покупця); повна або скорочена назва покупця (отримувача) товарів/послуг; опис

(номенклатура) товарів/послуг та їх кількість, обсяг; ціна постачання без урахування податку; ставка податку та відповідна сума податку в цифровому значенні; загальна сума коштів, що підлягають сплаті з урахуванням податку; код товару згідно з УКТ ЗЕД (для підакцизних товарів та товарів, ввезених на митну територію України).

У разі **звільнення від оподаткування** у випадках, передбачених ст. 197, у податковій накладній робиться запис «**Без ПДВ**» з посиланням на відповідний пункт та/або підпункт ст. 197 ПКУ.

Податкова накладна складається **у день виникнення податкових зобов'язань** продавця.

Платники податку в разі здійснення постачання товарів/послуг, постачання яких має безперервний або ритмічний характер:

–покупцям - платникам податку - можуть складати **не пізніше останнього дня місяця**, в якому здійснено такі постачання, **зведені** податкові накладні на кожного платника податку, з яким постачання мають такий характер, з урахуванням усього обсягу постачання товарів/послуг відповідному платнику протягом такого місяця;

–покупцям - особам, не зареєстрованим платниками податку, - можуть складати **не пізніше останнього дня місяця**, в якому здійснено такі постачання, **зведену** податкову накладну з урахуванням всього обсягу постачання товарів/послуг таким покупцям, з якими постачання мають такий характер, протягом такого місяця. Для цілей **ритмічним характером** постачання вважається постачання товарів/послуг **одному покупцю 2 та більше разів на місяць**.

Податкова накладна може бути складена **за щоденними підсумками** операцій (якщо податкова накладна не була складена на ці операції) у разі:

– здійснення постачання товарів/послуг **за готівку** кінцевому споживачеві (який не є платником податку), розрахунки за які проводяться через касу/РРО або через банківську установу чи платіжний пристрій (безпосередньо на поточний рахунок постачальника);

– виписки транспортних квитків, готельних рахунків або рахунків, які виставляються платнику податку за послуги зв'язку, інші послуги, вартість яких визначається за показниками приладів обліку, що містять загальну суму платежу, суму податку та податковий номер постачальника (продавця), крім тих, форма яких встановлена міжнародними стандартами;

– надання платнику податку касових чеків, що містять суму поставлених товарів/послуг, загальну суму нарахованого податку (з

визначенням фіскального та податкового номерів постачальника).

Для операцій, що оподатковуються, і операцій, звільнених від оподаткування, складаються окремі податкові накладні.

Податкова накладна складається на кожне повне або часткове постачання товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата. При здійсненні операцій з постачання товарів/послуг платник податку - продавець товарів/послуг зобов'язаний в установлені терміни скласти податкову накладну, зареєструвати її в ЄРПН та надати покупцю за його вимогою.

Підтвердженням продавцю про прийняття його податкової накладної та/або розрахунку коригування до ЄРПН є ***квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі***, яка надсилається протягом операційного дня.

Реєстрація податкових накладних та/або розрахунків коригування до податкових накладних у ЄРПН ***здійснюється не пізніше 15 календарних днів, наступних за датою їх складання.***

Платник податку має право зареєструвати податкову накладну та/або розрахунок коригування в ЄРПН, в якій загальна сума податку не перевищує суму, обчислену відповідно до п. 200-1.3 ст. 200-1 Податкового Кодексу. Якщо сума, визначена відповідно до п. 200-1.3 ст. 200-1 ПКУ, є меншою, ніж сума податку в податковій накладній та/або розрахунок коригування, які платник повинен зареєструвати в ЄРПН, то платник зобов'язаний ***перерахувати потрібну суму коштів із свого поточного рахунку на свій рахунок в системі електронного адміністрування ПДВ.***

Підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту ***без отримання податкової накладної***, також є:

а) транспортний квиток, готельний рахунок або рахунок, який виставляється платнику податку за послуги зв'язку, інші послуги, вартість яких визначається за показниками приладів обліку, що містять загальну суму платежу, суму податку та податковий номер продавця, крім тих, форма яких встановлена міжнародними стандартами;

б) касові чеки, які містять суму отриманих товарів/послуг, загальну суму нарахованого податку (з визначенням фіскального номера та податкового номера постачальника). При цьому з метою такого нарахування загальна сума отриманих товарів/послуг не може перевищувати 200 грн за день (без урахування податку).

У разі використання платниками для розрахунків із споживачами реєстраторів розрахункових операцій касовий чек повинен містити дані про загальну суму коштів, що підлягає сплаті покупцем з

урахуванням податку, та суму цього податку, що сплачується у складі загальної суми.

в) бухгалтерська довідка, складена відповідно до п. 36 підрозділу 2 розділу XX Податкового Кодексу;

Звітні (податкові) періоди

Звітним (податковим) періодом є один календарний місяць, а у випадках, особливо визначених ПКУ, календарний квартал.

Податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Сума податкового зобов'язання, зазначена платником податку в поданій ним податковій декларації, підлягає сплаті протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого для подання податкової декларації.

Питання для презентацій

1. Операції, що підлягають оподаткуванню за основною ставкою.
2. Операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою.
3. Операції, що не є об'єктом оподаткування.
4. Операції, звільнені від оподаткування.
5. Податковий кредит.
6. Пропорційне віднесення сум податку до податкового кредиту.
7. Порядок надання податкової декларації та строки розрахунків з бюджетом.

Тема 6. Акцизний податок.

Мета: оволодіти знаннями щодо основних елементів акцизного податку, ознайомитись із платниками податку та вимогами щодо реєстрації осіб як платників податку, систематизувати знання щодо визначення об'єкта оподаткування акцизним податком, узагальнити інформацію про розміри ставок акцизного податку та порядок визначення суми податку, що підлягає сплаті до бюджету.

План:

- 6.1 Об'єкти оподаткування акцизним податком.
- 6.2 База оподаткування акцизним податком.
- 6.3 Платники акцизного податку.
- 6.4 Підакцизні товари та ставки податку.

Ключові поняття: акцизний податок, підакцизні товари, платники акцизного податку.

Keywords: excise tax, excisable goods, excise tax payers.

Для успішного опрацювання теми «Акцизний податок» рекомендується опрацювати наступні *літературні джерела*:

- основні [1];
- додаткові [10, 11, 12].

6.1 Об'єкти оподаткування акцизним податком

Об'єктами оподаткування є операції з:

- реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції);
- реалізації та/або передачі в межах одного підприємства підакцизних товарів (продукції) з метою власного споживання, промислової переробки, своїм працівникам, а також здійснення внесків підакцизними товарами (продукцією) до статутного капіталу;
- ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України;
- реалізації конфіскованих підакцизних товарів (продукції), підакцизних товарів (продукції), визнаних безхазяйними, підакцизних товарів (продукції), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та підакцизних товарів (продукції), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави;
- реалізації або передачі у володіння, користування чи розпорядження підакцизних товарів (продукції), що були ввезені на митну територію України із звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законодавством, відповідно до п. 213.3 ст. 213 ПКУ;
- обсяги та вартість втрачених підакцизних товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат з урахуванням п. 214.6 ст. 214 ПКУ;
- переобладнання ввезеного на митну територію України транспортного засобу у підакцизний легковий автомобіль.

Інформація про об'єкт оподаткування акцизним податком представлена в табл. 6.1.

Таблиця. 6.1 Інформація про об'єкт оподаткування акцизним податком

Об'єктами оподаткування є операції з:
1) реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції);
2) реалізації та/або передачі в межах одного підприємства підакцизних товарів (продукції) з метою власного споживання, промислової переробки, своїм працівникам, а також здійснення внесків підакцизними товарами (продукцією) до статутного капіталу;
3) ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України;
4) реалізації конфіскованих підакцизних товарів (продукції), підакцизних товарів (продукції), визнаних безхазяйними, підакцизних товарів (продукції), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та підакцизних товарів (продукції), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави;
5) реалізації або передачі у володіння, користування чи розпорядження підакцизних товарів (продукції), що були ввезені на митну територію України із звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законодавством, відповідно до пункту 213.3 статті 213 ПКУ;
6) обсяги та вартість втрачених підакцизних товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат з урахуванням пункту 214.6 статті 214 ПКУ;
7) реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів;
8) оптового постачання електричної енергії;
9) переобладнання ввезеного на митну територію України транспортного засобу у підакцизний легковий автомобіль;
10) реалізації будь-яких обсягів пального понад обсяги, що:
• отримані від інших платників акцизного податку, що підтверджені зареєстрованими акцизними накладними в Єдиному реєстрі акцизних накладних; • ввезені (імпортовані) на митну територію України, що засвідчені належно оформленою митною декларацією; • вироблені в Україні, реалізація яких є об'єктом оподаткування відповідно до підпункту 213.1.1 пункту 213.1, що підтверджені зареєстрованими акцизними накладними в Єдиному реєстрі акцизних накладних.

6.2 База оподаткування акцизним податком

Операції з підакцизними товарами, які *не підлягають оподаткуванню*:

- вивезення (експорту) підакцизних товарів (продукції) платником податку за межі митної території України.
- ввезення на митну територію України раніше експортованих підакцизних товарів (продукції), у яких виявлено недоліки, що перешкоджають реалізації цих товарів на митній території країни імпортера, для їх повернення експортеру.
- реалізації електричної енергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками та/або з відновлюваних джерел енергії.

База оподаткування

У разі обчислення податку із застосуванням *адвалорних ставок* базою оподаткування є:

- вартість реалізованого товару (продукції), виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;
- вартість товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;
- вартість реалізованої електричної енергії без податку на додану вартість;
- вартість (з податком на додану вартість) підакцизних товарів, що реалізовані відповідно до підп. 213.1.9 п. 213.1 ст. 213 ПКУ.

У разі обчислення податку із застосуванням *специфічних ставок* з вироблених на митній території України або ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) базою оподаткування є їх величина, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару (продукції), об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках.

Інформація про базу оподаткування акцизним податком представлена в табл. 6.2.

Таблиця 6.2 Інформація про базу оподаткування акцизним податком

У разі обчислення податку із застосуванням адвалорних ставок базою оподаткування є:
1) вартість реалізованого товару (продукції), виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами з урахуванням податку на додану вартість та акцизного податку;
2) вартість товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, з урахуванням податку на додану вартість та акцизного податку;
3) вартість реалізованої електричної енергії без податку на додану вартість;
4) вартість (з податком на додану вартість та без урахування акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлею підакцизних товарів) підакцизних товарів, що реалізовані відповідно до підпункту 213.1.9 пункту 213.1 статті 213 ПКУ;
При визначенні бази оподаткування перерахунок іноземної валюти у валюту України здійснюється за курсом валюти, визначеним відповідно до статті 391 ПКУ.
Митна вартість товарів, що ввозяться на митну територію України, визначається відповідно до Митного кодексу України.
У разі обчислення податку із застосуванням специфічних ставок з підакцизних товарів (продукції) базою оподаткування є їх величина, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару (продукції), об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках.
У разі обчислення податку із застосуванням одночасно адвалорних та специфічних ставок податку базою оподаткування є база, визначена відповідно до пунктів 214.1 та 214.4 статті 214.
У разі наявності наднормативних втрат спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового та алкогольних напоїв, допущених з вини виробника під час виробництва підакцизних товарів (продукції), базою оподаткування є вартість (кількість) цих товарів, які можна було б виробити з наднормативно втрачених товарів (продукції).   Норми втрат і виходу спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового та алкогольних напоїв затверджуються в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.
При псуванні, знищенні, втраті підакцизних товарів (продукції), крім випадків, передбачених у пункті 216.3 статті 216 ПКУ, базою оподаткування є вартість та обсяги втрачених товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат згідно з пунктом 214.6 статті 214 ПКУ.

6.3 Платники акцизного податку

Платники акцизного податку представлені в табл. 6.3.

Таблиця 6.3 Платники акцизного податку

Платники акцизного збору (відповідно до ст. 212 ПКУ)	
Виробники підакцизних товарів та замовники	виробники підакцизних товарів/продукції на митній території України, у т.ч. з давальницької сировини
	виробники електроенергії, які мають ліцензію на право здійснення підприємницької діяльності з виробництва електроенергії і продають її поза оптовим ринком (не є платниками особи, що здійснюють діяльність з виробництва електроенергії за умови її продажу на оптовому ринку та/або з її постачання, крім платників, зазначених в пп. 212.1.12 ПКУ)
	замовники, за дорученням яких виробляються підакцизні товари (продукція) з давальницької сировини, сплачують податок виробнику
Імпортери підакцизних товарів	господарські суб'єкти, що ввозять підакцизну продукцію в Україну
	фізичні особи-резиденти або нерезиденти, що ввозять підакцизну продукцію в Україну в обсягах, що підлягає оподаткуванню (відповідно до митного законодавства)
Реалізатори і постачальники підакцизних товарів	реалізатори конфіскованої підакцизної продукції/товарів, в т.ч. такої, що визнана безхазяйною та за якою не звернувся власник до кінця строку зберігання, а також товари/продукцію, що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави, якщо ці товари/продукція підлягають реалізації (продажу) в законодавчому порядку
	особи, що реалізують чи передають у володіння, користування чи розпорядження підакцизні товари/продукцію, ввезені в Україну із звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законом (відповідно до п. 213.3 ст. 213 ПКУ)
	господарські суб'єкти роздрібною торгівлі, які здійснюють реалізацію підакцизних товарів
	особа, яка реалізує пальне
	оптові постачальники електроенергії
Власник ввезеного вантажного транспортного засобу, що переобладнується у легковий автомобіль	
Особа, на яку покладається дотримання вимог митних режимів, що передбачають звільнення від оподаткування, у разі порушення таких вимог	
Особа, на яку покладається виконання умов щодо цільового використання підакцизних товарів (продукції), на які встановлено нульову ставку податку за 1 літр 100-% спирту, за 1000 кг нафтопродуктів, у разі порушення таких умов	
Особа, на яку при здійсненні операцій з підакцизними товарами (продукцією), які не підлягають оподаткуванню (звільняються від оподаткування), покладається виконання умов щодо цільового використання підакцизних товарів (продукції), в разі порушення таких умов	

6.4 Підакцизні товари та ставки податку

До *підакцизних товарів належать*:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;
- нафтопродукти, скраплений газ, речовини, що використовуються як компоненти моторних палив, паливо моторне альтернативне;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
- електрична енергія.

Ставки податку та перелік товарів, з яких справляється податок:

Ставки податку встановлюються відповідно до визначень розділу I ПКУ:

- адвалорні,
- специфічні,
- адвалорні та специфічні одночасно;

Питання для презентацій

1. Особливості обчислення податку з тютюнових виробів за адвалорними ставками.
2. Особливості обчислення податку з тютюнових виробів.
3. Порядок і строки сплати податку.
4. Складення та подання декларації з акцизного податку.
5. Контроль за сплатою податку.
6. Особливості оподаткування алкогольних напоїв.
7. Виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів.

Тема 7. Мито.

Мета: оволодіти знаннями щодо основних елементів мита, ознайомитись із платниками мита, систематизувати знання щодо визначення об'єкта оподаткування мита.

План:

- 7.1 Законодавство України з питань державної митної справи.
- 7.2 Загальні положення щодо митних режимів.
- 7.3 Декларування. Митна декларація.
- 7.4 Мито та його види.
- 7.5 Основні елементи мита.

Ключові поняття: митна справа, митний режим, імпорт, реімпорт, експорт, реекспорт, транзит, тимчасове ввезення, тимчасове вивезення, митний склад, вільна митна зона, безмитна торгівля, переробка на митній території, переробка за межами митної території, знищення або руйнування, відмова на користь держави.

Keywords: customs, customs regime, import, re-import, export, re-export, transit, temporary import, temporary export, customs warehouse, free customs zone, duty-free trade, processing in the customs territory, processing outside the customs territory, destruction or destruction, refusal in favor of the state.

Для успішного опрацювання теми «Мито» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [2];
- додаткові [12, 16, 17].

7.1 Законодавство України з питань державної митної справи

Законодавство України з питань державної митної справи складається з Конституції України, Митного Кодексу, інших законів України, що регулюють питання з міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також з нормативно-правових актів, виданих на основі та на виконання ПКУ та інших законодавчих актів.

Відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним Кодексом, ПКУ та іншими законами України з питань оподаткування.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Кодексом та іншими законами України, застосовуються правила міжнародного договору України.

7.2 Загальні положення щодо митних режимів.

З метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими:

- 1) імпорт (випуск для вільного обігу);
- 2) реімпорт;
- 3) експорт (остаточне вивезення);
- 4) реекспорт;
- 5) транзит;
- 6) тимчасове ввезення;
- 7) тимчасове вивезення;
- 8) митний склад;
- 9) вільна митна зона;
- 10) безмитна торгівля;
- 11) переробка на митній території;
- 12) переробка за межами митної території;
- 13) знищення або руйнування;
- 14) відмова на користь держави.

Митні режими встановлюються виключно Митним Кодексом.

Декларант має право обрати митний режим, у який він бажає помістити товари, з дотриманням умов такого режиму та у порядку, що визначені Митним Кодексом.

Поміщення товарів у митний режим здійснюється шляхом їх декларування та виконання митних формальностей, передбачених Митним Кодексом.

Митний режим, у який поміщено товари, може бути змінено на інший, обраний декларантом, за умови дотримання заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, встановлених відповідно до закону для товарів, що поміщуються у такий інший митний режим.

Імпорт (випуск для вільного обігу) - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України.

Реімпорт - це митний режим, відповідно до якого товари, що

були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорту цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Експорт (остаточне вивезення) - це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

Реекспорт - це митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Транзит - це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома органами доходів і зборів України або в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Тимчасове ввезення - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Тимчасове вивезення - це митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Митний склад - це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання

зовнішньоекономічної діяльності.

Вільна митна зона - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання.

Безмитна торгівля - це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт та експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі видів контролю, зазначених у частині першій ст. 319 Митного Кодексу.

Переробка на митній території - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки.

Переробка за межами митної території - це митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту.

Знищення або руйнування - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищуються або приводяться у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Відмова на користь держави - це митний режим, відповідно до

якого власник відмовляється від іноземних товарів на користь держави без будь-яких умов на свою користь.

7.3 Декларування. Митна декларація

Декларування здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення. При застосуванні письмової форми декларування можуть використовуватися як електронні документи, так і документи на паперовому носії.

Електронне декларування здійснюється з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом, та інших електронних документів або їх реквізитів у встановлених законом випадках.

Митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється органами доходів і зборів на підставі митної декларації, до якої декларантом залежно від митних формальностей, установлених Митним Кодексом для митних режимів, та заявленої мети переміщення вносяться такі відомості, у тому числі у вигляді кодів:

1) заявлений митний режим, тип декларації та відомості про особливості переміщення;

2) відомості про декларанта, уповноважену особу, яка склала декларацію, відправника, одержувача, перевізника товарів і сторони зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), а в разі якщо зовнішньоекономічний договір (контракт) укладено на підставі посередницького договору, - також про іншу, крім сторони зовнішньоекономічного договору (контракту), сторону такого посередницького договору;

3) відомості про найменування країн відправлення та призначення;

4) відомості про транспортні засоби комерційного призначення, що використовуються для міжнародного перевезення товарів та/або їх перевезення митною територією України під митним контролем, та контейнери;

5) відомості про товари:

а) найменування;

б) звичайний торговельний опис, що дає змогу ідентифікувати та

класифікувати товар;

в) торговельна марка та виробник товарів (за наявності у товаросупровідних та комерційних документах);

г) код товару згідно з УКТ ЗЕД;

г) найменування країни походження товарів (за наявності);

д) опис упаковки (кількість, вид);

е) кількість у кілограмах (вага бруто та вага нетто) та інших одиницях виміру;

є) фактурна вартість товарів;

ж) митна вартість товарів та метод її визначення;

з) відомості про уповноважені банки декларанта;

и) статистична вартість товарів;

б) відомості про нарахування митних та інших платежів, а також про застосування заходів гарантування їх сплати:

а) ставки митних платежів;

б) застосування пільг зі сплати митних платежів;

в) суми митних платежів;

г) офіційний курс валюти України до іноземної валюти, у якій складені рахунки;

г) спосіб і особливості нарахування та сплати митних платежів;

д) спосіб забезпечення сплати митних платежів (у разі застосування заходів гарантування їх сплати);

7) відомості про зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), та його основні умови;

8) відомості, що підтверджують дотримання встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення товарів через митний кордон України;

9) відомості про документи;

10) довідковий номер декларації (за бажанням декларанта).

Під **митною декларацією**, заповненою у звичайному порядку, розуміється митна декларація, що містить обсяг відомостей (даних), достатній для завершення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у заявлений митний режим.

7.4 Мито та його види

Мито - це загальнодержавний податок, встановлений ПКУ та Митним Кодексом, який нараховується та сплачується відповідно до Митного Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В Україні застосовуються такі *види мита*:

- 1) ввізне мито;
- 2) вивізне мито;
- 3) сезонне мито;
- 4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпортний збір.

Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України. Встановлення нових та зміна діючих ставок ввізного мита, визначених Митним тарифом України, здійснюються Верховною Радою України шляхом прийняття законів України.

Вивізне мито встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України.

На окремі товари законом може встановлюватися **сезонне мито** на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита.

У випадках, передбачених законами України, з метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита, можуть застосовуватися особливі види мита:

- 1) спеціальне мито;
- 2) антидемпінгове мито;
- 3) компенсаційне мито;
- 4) додатковий імпортний збір.

Спеціальне мито встановлюється:

1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;

2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.

Антидемпінгове мито встановлюється у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Компенсаційне мито встановлюється у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Додатковий імпорتنний збір встановлюється у разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів, або досягнення ними мінімального розміру з метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів.

7.5 Основні елементи мита

Платниками мита є:

1) особа, яка ввозить товари на митну територію України чи вивозить товари з митної території України;

2) особа, на адресу якої надходять товари, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових або експрес-відправленнях, несупроводжуваному багажі, вантажних відправленнях;

3) особа, на яку покладається обов'язок дотримання вимог митних режимів, які передбачають звільнення від оподаткування митом, у разі порушення таких вимог;

4) особа, яка використовує товари, митне оформлення яких було здійснено з умовним звільненням від оподаткування, не за цільовим призначенням та/або всупереч умовам чи цілям такого звільнення, а також будь-які інші особи, які безпідставно використовують звільнення від оподаткування митом (податкову пільгу);

5) особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження товари, що були випущені у вільний обіг на митній території України із звільненням від оподаткування митними платежами, до закінчення стр., визначеного законом;

6) особа, яка реалізує товари, транспортні засоби.

Об'єктами оподаткування митом є:

1) товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 150 євро, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами;

2) товари, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню митними платежами;

3) товари, транспортні засоби, що реалізуються відповідно до ст. 243 Митного Кодексу.

Датою виникнення податкових зобов'язань із сплати мита у разі ввезення товарів на митну територію України чи вивезення товарів з митної території України є дата подання органу доходів і зборів митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання органом доходів і зборів у випадках,

визначених Митним Кодексом та законами України.

Базою оподаткування митом товарів, що переміщуються через митний кордон України, є:

1) для товарів, на які законом встановлено адвалорні ставки мита, - митна вартість товарів;

2) для товарів, на які законом встановлено специфічні ставки мита, - кількість таких товарів у встановлених законом одиницях виміру.

В Україні застосовуються такі види **ставок мита**:

1) адвалорна - у відсотках до встановленої бази оподаткування;

2) специфічна - у грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування;

3) комбінована, що складається з адвалорної та специфічної ставок мита.

Ставки мита, крім сезонного та особливих видів мита, встановлюються виключно законами України з питань оподаткування.

Ввізне мито на товари, митне оформлення яких здійснюється в порядку, встановленому для підприємств, нараховується за ставками, встановленими Митним тарифом України.

Ввізне мито є диференційованим щодо товарів, що походять з держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

До товарів, що походять з України або з держав - членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України, якщо інше не встановлено законом.

До решти товарів застосовуються повні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

Питання для презентацій

1. Тарифні пільги (тарифні преференції).
2. Звільнення від оподаткування митом (податкові пільги).
3. Справляння митних платежів.
4. Форми, умови та способи забезпечення зобов'язань перед органами доходів і зборів.
5. Митний контроль.

Тема 8. Податок на доходи фізичних осіб. Оподаткування пасивних доходів.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти професійних знань стосовно основних елементів податку на доходи фізичних осіб та методики його визначення згідно вимог ПКУ.

План:

- 8.1 Основні елементи податку на доходи фізичних осіб.
- 8.2 Податкова знижка.
- 8.3 Ставки податку на доходи фізичних осіб.
- 8.4 Порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету.
- 8.5 Перерахунок податку та податкові соціальні пільги.
- 8.6 Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації).

Ключові поняття: податок на доходи фізичних осіб, платники податку на доходи фізичних осіб, загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід, об'єкт та база оподаткування податком на доходи фізичних осіб, ставка податку на доходи фізичних осіб, податкова знижка, ставки податку на доходи фізичних осіб, податкові соціальні пільги.

Keywords: personal income tax, personal income tax payers, total monthly (annual) taxable income, object and base of personal income tax, individual personal income tax rate, tax rebate, personal income tax rates individuals, social tax benefits.

Для успішного опрацювання теми «Податок на доходи фізичних осіб» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1];
- додаткові [15, 16, 18].

8.1. Основні елементи податку на доходи фізичних осіб.

Об'єктом оподаткування резидента є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід;
- доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання);
- іноземні доходи - доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України.

Об'єктом оподаткування нерезидента є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні;
- доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання).

Класифікацію об'єктів оподаткування представлено на рис. 8.1.

Рисунок 8.1 – **Об'єкт оподаткування ПДФО**

Платники податку на доходи фізичних осіб перелічені на рис. 8.2.

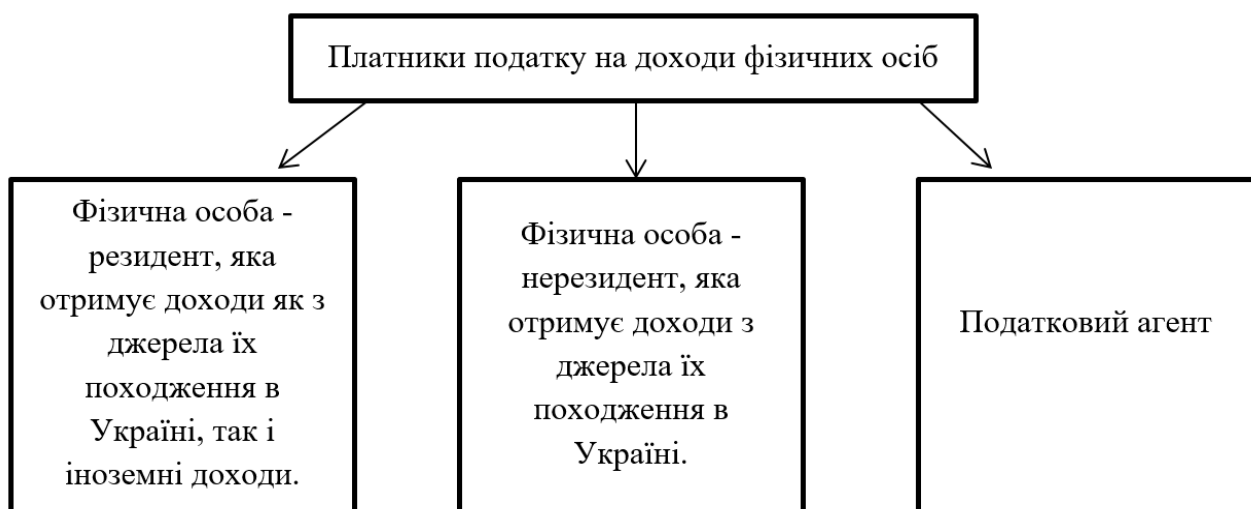

Рисунок 8.2 – **Платники податку на доходи фізичних осіб**

Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід, тобто

будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду з урахуванням особливостей, визначених у ПКУ.

У разі використання права на податкову знижку **базою оподаткування** є чистий річний оподатковуваний дохід, який визначається шляхом зменшення загального оподаткованого доходу на суми податкової знижки такого звітного року.

До **загального місячного (річного) оподаткованого доходу** платника податку включаються:

- доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту);
- суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору;
- доходи від продажу об'єктів майнових і немайнових прав;
- частина доходів від операцій з майном, розмір якої визначається згідно з положеннями статей 172-173 Податкового Кодексу (продаж (обмін) об'єктів нерухомого та рухомого майна);
- дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду, визначений у порядку, встановленому пунктом 170.1 ст. 170 Податкового Кодексу;
- оподатковуваний дохід (прибуток), не включений до розрахунку загальних оподатковуваних доходів минулих податкових періодів та самостійно виявлений у звітному періоді платником податку або нарахований контролюючим органом згідно із ПКУ;
- сума заборгованості платника податку за укладеним ним цивільно-правовим договором, за якою минув строк позовної давності та яка перевищує суму, що становить 50 % місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, крім сум податкової заборгованості, за якими минув строк позовної давності, що встановлює порядок стягнення заборгованості з податків, зборів і погашення податкового боргу.
- пасивні доходи (проценти, дивіденди, роялті та страхові виплати) (крім доходів у вигляді процентів на поточні банківські рахунки, за якими на користь фізичних осіб здійснюються виключно виплати заробітної плати, стипендій, пенсій, соціальної допомоги та інших передбачених законом соціальних виплат), доходи у вигляді виграшів, призів;
- інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах;

– дохід у вигляді вартості успадкованого чи отриманого у дарунок майна у межах, що оподатковується згідно з цим розділом;

– сума надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт та не повернутих у встановлені законодавством строки;

– кошти або майно (нематеріальні активи), отримані платником податку як хабар, викрадені чи знайдені як скарб, не зданий державі згідно із законом, у сумах, які визначені обвинувальним вироком суду незалежно від призначеної ним міри покарання;

– сума страхових виплат, страхових відшкодувань, викупних сум або пенсійних виплат, що сплачуються платнику податку за договорами довгострокового страхування життя (у тому числі за договорами страхування довічних пенсій) та недержавного пенсійного забезпечення, за договорами пенсійного вкладу, договорами довірчого управління, укладеними з учасниками фондів банківського управління;

– дохід, отриманий платником податку за зданий (проданий) ним брухт дорогоцінних металів, крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів, проданий Національному банку України.

– суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону) або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує три розміри мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року, - у частині такого перевищення;

– інші доходи.

При визначенні бази оподаткування враховуються всі доходи платника податку, отримані ним як у грошовій, так і негрошовій формах.

Під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, - обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності.

При нарахуванні доходів у вигляді винагороди за цивільно-правовими договорами за виконання робіт (надання послуг) база

оподаткування визначається як нарахована сума такої винагороди, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу, представлені на рис. 8.3.

Доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу	
	сума державної та соціальної матеріальної допомоги, державної допомоги у вигляді адресних виплат та надання соціальних і реабілітаційних послуг відповідно до закону, житлових та інших субсидій або дотацій, компенсацій (включаючи грошові компенсації інвалідам, на дітей-інвалідів при реалізації індивідуальних програм реабілітації інвалідів, суми допомоги по вагітності та пологах), винагород і страхових виплат, які отримує платник податку з бюджетів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування та у формі фінансової допомоги інвалідам з Фонду соціального захисту інвалідів згідно із законом;
	сума доходів, отриманих платником податку у вигляді процентів, що нараховані на цінні папери, емітовані центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, та на боргові зобов'язання Національного банку України, а також сума доходів, отриманих нерезидентами у вигляді процентів, нарахованих на державні цінні папери або облігації місцевих позик, або боргові цінні папери, виконання зобов'язань за якими забезпечено державними або місцевими гарантіями;
	сума відшкодування платнику податку розміру шкоди, заподіяної йому внаслідок Чорнобильської катастрофи, у порядку та сумах, визначених законом;
	сума єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування платника податку, що вносяться за рахунок його роботодавця у розмірах, визначених законом; сума внесків на обов'язкове страхування платника податку відповідно до закону, інших, ніж єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
	сума надміру сплачених грошових зобов'язань, страхових внесків з бюджетів або державних цільових страхових фондів згідно із законом, а також бюджетного відшкодування під час застосування права на податкову знижку, що повертається платнику податку;
	дивіденди, які нараховуються на користь платника податку у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юридичною особою - резидентом, що нараховує такі дивіденди, за умови, що таке нарахування жодним чином не змінює пропорцій (часток) участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів; та інші.

Рисунок 8.3 – Доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу

8.2 Податкова знижка

Платник податку має право на податкову знижку за наслідками звітного податкового року. Підстави для нарахування податкової знижки із зазначенням конкретних сум відображаються платником податку у річній податковій декларації, яка подається по 31 грудня включно наступного за звітним податкового року.

До податкової знижки **включаються** фактично здійснені протягом звітного податкового року платником податку витрати, підтверджені відповідними платіжними та розрахунковими документами, зокрема квитанціями, фіскальними або товарними чеками, прибутковими касовими ордерами, копіями договорів, що ідентифікують продавця товарів (робіт, послуг) і їх покупця (отримувача). У зазначених документах обов'язково повинно бути відображено вартість таких товарів (робіт, послуг) і строк їх продажу (виконання, надання);

Перелік витрат, дозволених до включення до податкової знижки.

1. Частину суми процентів, сплачених таким платником податку за користування іпотечним житловим кредитом, що визначається відповідно до ст. 175 Податкового Кодексу;

2. Суму коштів або вартість майна, перерахованих (переданих) платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, які на дату перерахування (передачі) таких коштів та майна відповідали умовам, визначеним пунктом 133.4 ст. 133 Податкового Кодексу, у розмірі, що не перевищує 4 % суми його загального оподаткованого доходу такого звітного року;

3. Суму коштів, сплачених платником податку на користь закладів освіти для компенсації вартості здобуття середньої професійної або вищої освіти такого платника податку та/або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, який не одержує заробітної плати. Така сума не може перевищувати розміру доходу, визначеного в абзаці першому підп. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ, в розрахунку на кожну особу, яка навчається, за кожний повний або неповний місяць навчання протягом звітного податкового року;

4. Суму коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення;

5. Інше.

8.3 Ставки податку на доходи фізичних осіб

Ставка податку становить **18 %** бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) у тому числі, але не виключно у формі: заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами.

Ставка податку становить **5 %** бази оподаткування у випадках, прямо визначених цим розділом.

Ставка податку може становити **0 %** бази оподаткування у випадках, прямо визначених цим розділом.

Ставка податку становить **15 %** бази оподаткування щодо перевищення суми пенсії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), щомісячного довічного грошового утримання, визначеної у пп. 164.2.19 п. 164.2 ст. 164, які отримуються платником податку з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом.

Ставки податку на пасивні доходи до бази оподаткування встановлюються у таких розмірах:

– **18 %** - для пасивних доходів, у тому числі нарахованих у вигляді дивідендів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, що виплачуються інститутами спільного інвестування (крім зазначених у пп. 167.5.2);

– **5 %** - для доходів у вигляді дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами - платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у вигляді дивідендів по акціях, інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування);

Термін «*пасивні доходи*» означає такі доходи:

– проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок;

– проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках;

– інші проценти (у тому числі дисконтні доходи);

– процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом;

– плата (відсотки), що розподіляється відповідно до пайових членських внесків членів кредитної спілки;

– дохід, який виплачується компанією, що управляє активами інституту спільного інвестування, на розміщені активи відповідно до закону, включаючи дохід, що виплачується (нараховується) емітентом

у результаті викупу (погашення) цінних паперів інституту спільного інвестування, який визначається як різниця між сумою, отриманою від викупу, та сумою коштів або вартістю майна, сплаченою платником податку продавцю (у тому числі емітенту) у зв'язку з придбанням таких цінних паперів, як компенсація їх вартості;

– дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облигаціями та сертифікатами) відповідно до закону;

– відсотки (дисконт), отриманий власником облигації від їх емітента відповідно до закону;

– дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та дохід, отриманий платником податку у результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю в порядку, визначеному в проспекті емісії сертифікатів;

– інвестиційний прибуток, включаючи прибуток від операцій з облигаціями внутрішніх державних позик, у тому числі від зміни курсу іноземної валюти;

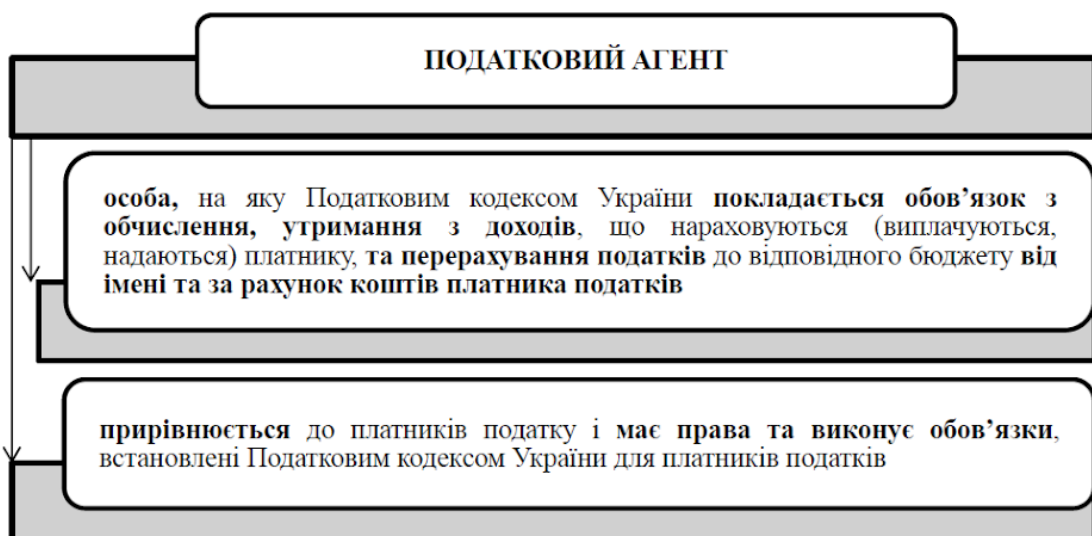
– роялті;

– дивіденди.

8.4 Порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету

Оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податку податковим агентом.

Податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок.

Податок сплачується (перераховується) до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом.

Банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування цього податку до бюджету.

Оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податку особою, яка не є податковим агентом, та іноземних доходів.

Платник податку, що отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподатковуваного доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити податок з таких доходів.

Особою, яка не є податковим агентом, вважається нерезидент або фізична особа, яка не має статусу суб'єкта підприємницької діяльності або не є особою, яка перебуває на обліку у контролюючих органах як особа, що провадить незалежну професійну діяльність.

Розрахунок податкових зобов'язань з оподатковуваного доходу платника податку, нарахованого у джерела його виплати, проводиться податковим агентом (у тому числі роботодавцем, органами Пенсійного фонду України).

8.5 Перерахунок податку та податкові соціальні пільги

Платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподатковуваного доходу, отримуваного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги:

– у розмірі, що дорівнює 100 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, - для будь-якого платника податку;

– у розмірі, що дорівнює 100 відсоткам суми пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 , - для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, - у розрахунку на кожну таку дитину;

– у розмірі, що дорівнює 150 відсоткам суми пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 , - для такого платника податку, який:

а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником - у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;

б) утримує дитину-інваліда - у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років;

в) є особою, віднесеною законом до першої або другої категорій

осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;

г) є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом;

г) є інвалідом I або II групи, у тому числі з дитинства, крім інвалідів, пільга яким визначена підпунктом «б» підп. 169.1.4 ;

д) є особою, якій присуджено довічну стипендію як громадянина, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів;

е) є учасником бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на якого поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», крім осіб, визначених у пп. «б» підп. 169.1.4 ;

– у розмірі, що дорівнює 200 відсоткам суми пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 , - для такого платника податку, який є:

а) Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями «За відвагу»;

б) учасником бойових дій під час Другої світової війни або особою, яка у той час працювала в тилу, та інвалідом I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

в) колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою;

г) особою, яка була насильно вивезена з території колишнього СРСР під час Другої світової війни на територію держав, що перебували у стані війни з колишнім СРСР або були окуповані фашистською Німеччиною та її союзниками;

г) особою, яка перебувала на блокадній території колишнього Ленінграда (Санкт-Петербург, Російська Федерація) у період з 8 вересня 1941 р. по 27 січня 1944 р..

Податкова соціальна пільга застосовується до нарахованого платнику податку місячного доходу у вигляді заробітної плати тільки **за одним місцем його нарахування (виплати).**

Платник податку подає роботодавцю заяву про самостійне обрання місця застосування податкової соціальної пільги.

Податкова соціальна пільга починає застосовуватися до нарахованих доходів у вигляді заробітної плати з дня отримання роботодавцем заяви платника податку про застосування пільги та документів, що підтверджують таке право. Роботодавець відображає у податковій звітності всі випадки застосування або незастосування податкової соціальної пільги згідно з отриманими від платників податку заявами про застосування пільги, а також заявами про відмову від такої пільги.

Перелік таких документів та порядок їх подання визначає Кабінет Міністрів України.

Податкова соціальна пільга **не може бути застосована до:**

- доходів платника податку, інших ніж заробітна плата;
- заробітної плати, яку платник податку протягом звітного податкового місяця отримує одночасно з доходами у вигляді стипендії, грошового чи майнового (речового) забезпечення учнів, студентів, аспірантів, ординаторів, ад'юнктів, військовослужбовців, що виплачуються з бюджету;
- доходу самозайнятої особи від провадження підприємницької діяльності, а також іншої незалежної професійної діяльності.

Якщо платник податку порушує норми , внаслідок чого, зокрема, податкова соціальна пільга застосовується також під час отримання інших доходів протягом будь-якого звітного податкового місяця або за кількома місяцями отримання доходів, такий платник податку втрачає право на отримання податкової соціальної пільги за всіма місяцями отримання доходу починаючи з місяця, в якому мало місце таке порушення, та закінчуючи місяцем, в якому право на застосування податкової соціальної пільги відновлюється.

У разі якщо платник податку має право на застосування податкової соціальної пільги з двох і більше підстав, застосовується одна податкова соціальна пільга з підстави, що передбачає її **найбільший розмір**, крім випадку, якщо особа утримує двох і більше дітей, у тому числі дитину-інваліда (дітей-інвалідів).

Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), **якщо його розмір не перевищує суми**, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання ПСП одному з батьків у випадку та у розмірі, передбачених підпунктом 169.1.2 та підпунктами «а» і «б» підп. 169.1.3 п. 169.1, визначається як добуток суми, визначеної в абзаці першому цього підп., та відповідної кількості дітей. Якщо платник податку отримує доходи у вигляді заробітної плати за період її збереження згідно із законодавством, у тому числі за час відпустки або перебування платника податку на лікарняному, то з метою визначення граничної суми доходу, що дає право на отримання ПСП, та в інших випадках їх оподаткування, такі доходи (їх частина) відносяться до відповідних податкових періодів їх нарахування.

Роботодавець платника податку зобов'язаний здійснити *перерахунок* суми доходів, нарахованих такому платнику податку у вигляді заробітної плати, а також суми наданої ПСП:

а) за наслідками кожного звітного податкового року під час нарахування заробітної плати за останній місяць звітного року;

б) під час проведення розрахунку за останній місяць застосування ПСП у разі зміни місця її застосування за самостійним рішенням платника податку або у випадках, визначених підпунктом 169.2.3 п. 169.2;

в) під час проведення остаточного розрахунку з платником податку, який припиняє трудові відносини з таким роботодавцем.

8.6 Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації)

Платник податку зобов'язаний подавати річну декларацію про майновий стан і доходи (податкову декларацію) відповідно до Податкового Кодексу.

Відповідно до обов'язок платника податку щодо подання податкової декларації вважається виконаним і податкова декларація не подається, якщо такий платник податку отримував доходи:

- від податкових агентів;
- виключно від одного податкового агента незалежно від виду та розміру нарахованого (виплаченого, наданого) доходу;
- від операцій продажу (обміну) майна, дарування, при нотаріальному посвідченні договорів за якими був сплачений податок відповідно до ;
- у вигляді об'єктів спадщини, які відповідно до оподатковуються за нульовою ставкою податку та/або з яких сплачено

податок відповідно;

– інше.

Платники податку - резиденти, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, зобов'язані подати до контролюючого органу податкову декларацію не пізніше 60 календарних днів, що передують виїзду.

Контролюючий орган протягом 30 календарних днів після надходження податкової декларації зобов'язаний перевірити визначене податкове зобов'язання, сплату належної суми податку і видати довідку про таку сплату та про відсутність податкових зобов'язань з цього податку, що подається до органів митного контролю під час перетину митного кордону і є підставою для проведення митних процедур.

Податкова декларація заповнюється платником податку самотійно або іншою особою, нотаріально уповноваженою платником податку здійснювати таке заповнення.

Фізична особа зобов'язана самотійно **до 1 серпня року**, що настає за звітним, сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданій нею податковій декларації.

Сума податкових зобов'язань, донарахована контролюючим органом, сплачується до відповідного бюджету у строки, встановлені ПКУ.

Платник податку **до 1 березня року**, що настає за звітним періодом, має право звернутися з запитом до відповідного контролюючого органу з проханням надати роз'яснення щодо заповнення річної податкової декларації, а контролюючий орган зобов'язаний надати безоплатні послуги за таким зверненням.

Питання для презентацій

1. Доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу.
2. Особливості нарахування (виплати) та оподаткування окремих видів доходів.
3. Особи, відповідальні за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) податку до бюджету.
4. Порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету.
5. Порядок оподаткування операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна.

Тема 9. Екологічний податок

Мета: оволодіти знаннями щодо основних елементів екологічного податку, ознайомитись із платниками податку та вимогами щодо реєстрації осіб як платників податку, систематизувати знання щодо визначення об'єкта оподаткування екологічним податком, узагальнити інформацію про розміри ставок екологічного податку та порядку визначення суми податку, що підлягає сплаті до бюджету.

План:

9.1 Платники екологічного податку.

9.2 Об'єкт та база оподаткування екологічним податком.

9.3 Загальні правила подання звітності з екологічного податку.

Ключові поняття: екологічний податок, елементи екологічного податку, платники екологічного податку, ставки екологічного податку, порядок обчислення екологічного податку.

Keywords: ecological tax, elements of ecological tax, payers of ecological tax, rates of ecological tax, the order of calculation of the ecological tax.

Для успішного опрацювання теми «Екологічний податок» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1];
- додаткові [12,13,17].

9.1 Платники екологічного податку.

Платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються:

- викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;
- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;

- розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання);
- утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);
- тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

Платники екологічного податку представлені на рис. 9.1.

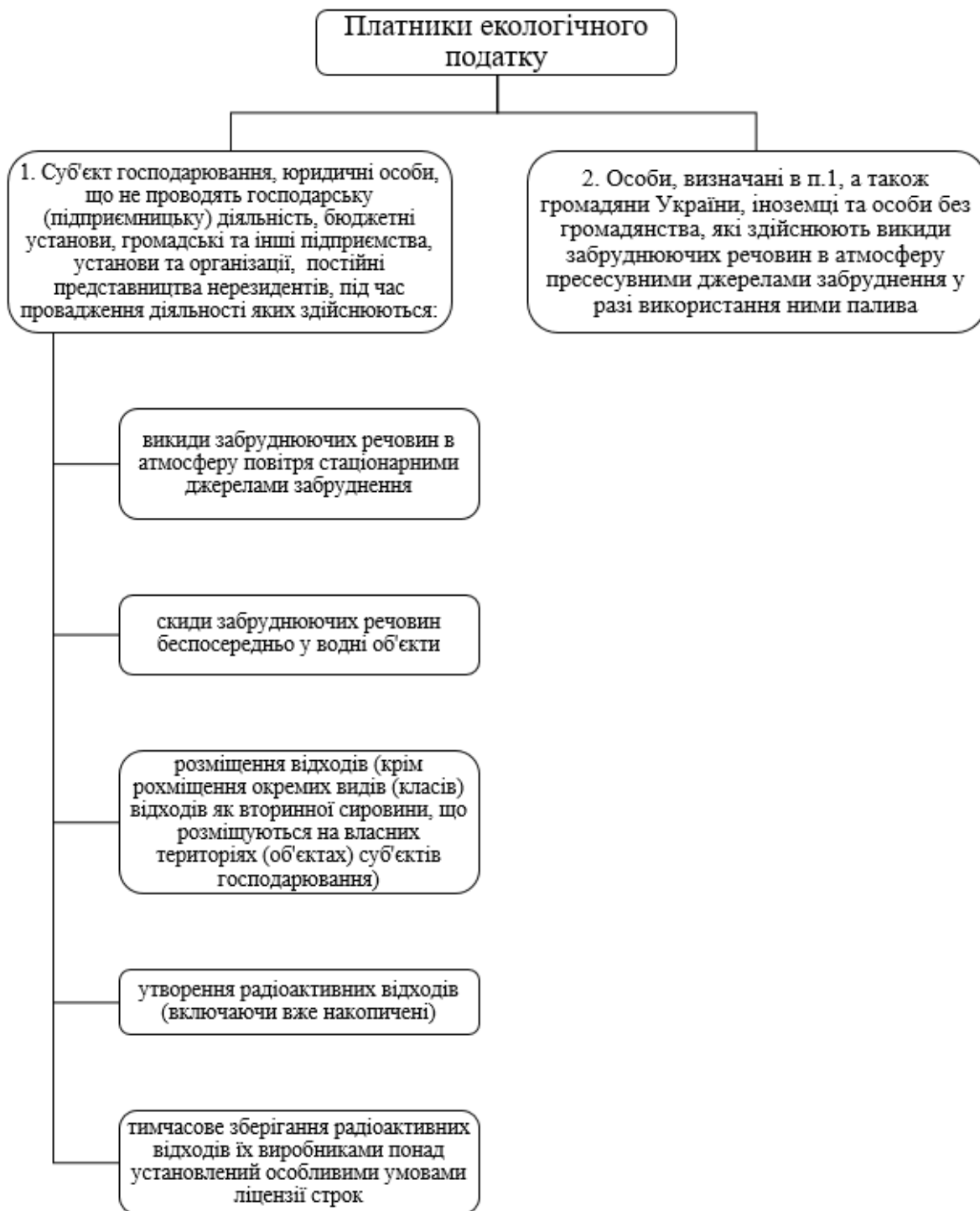

Рисунок 9.1 - Платники екологічного податку

9.2 Об'єкт та база оподаткування екологічним податком

Об'єктом та базою оподаткування екологічного податку є:

- обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами;
- обсяги та види забруднюючих речовин, які скидаються безпосередньо у водні об'єкти;
- обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання;
- обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк;
- обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій).

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Платники податку складають податкові декларації за встановленою формою, подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до контролюючих органів та сплачують податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

Об'єкт та база оподаткування екологічними податком представлені на рис. 9.2.

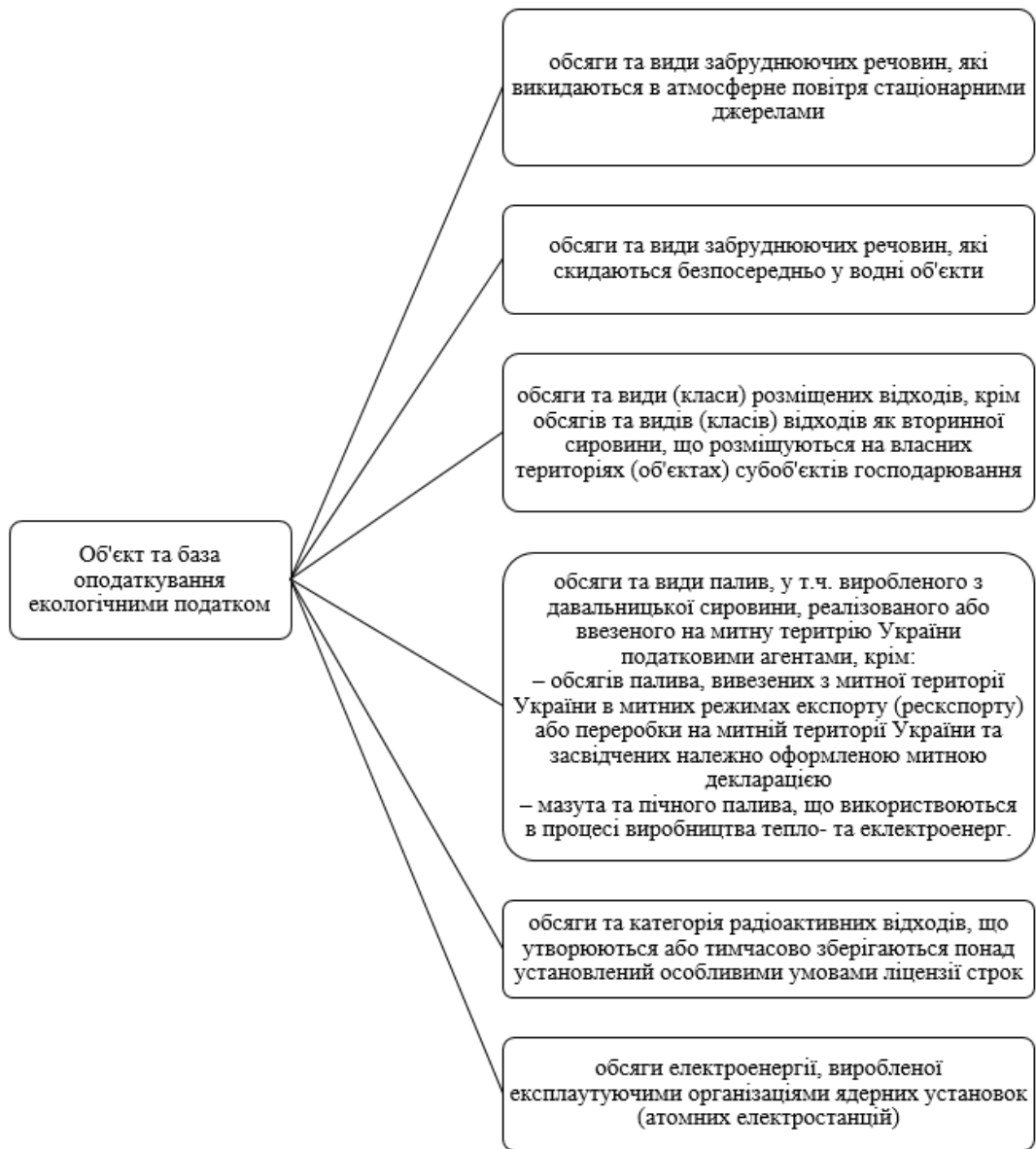

Рисунок 9.2 – Об'єкт та база оподаткування екологічними податком

9.3 Загальні правила подання звітності з екологічного податку

Загальні правила подання звітності з екологічного податку представлені на рис. 9.3.

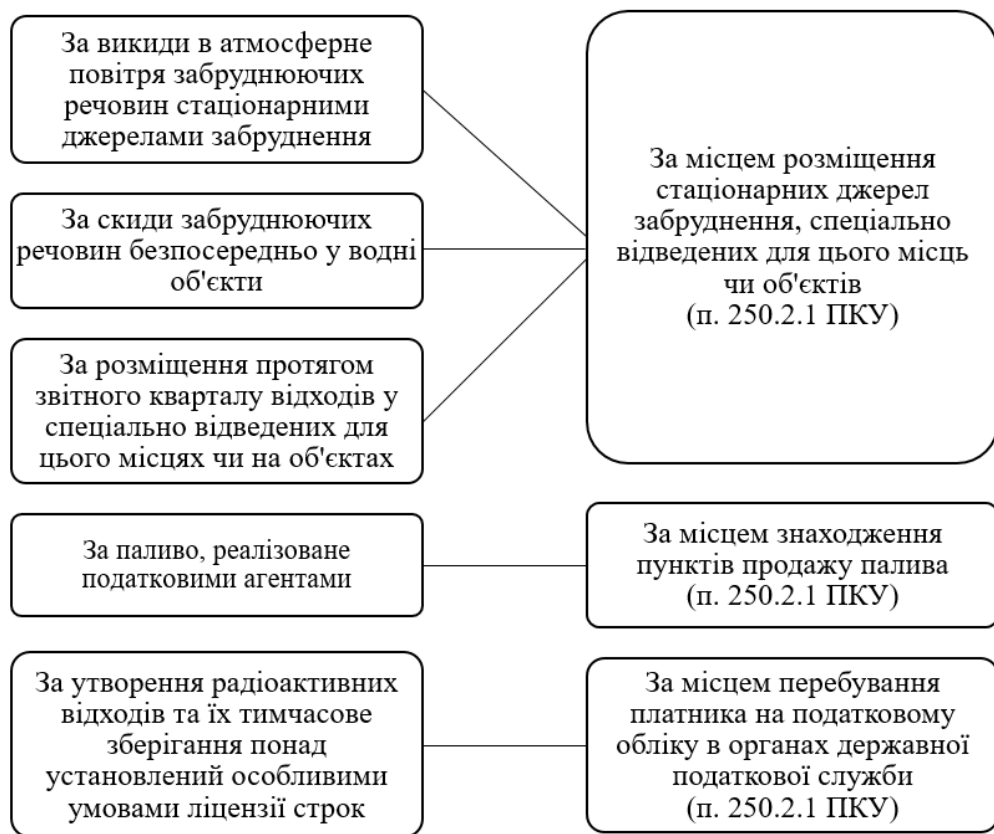

Рисунок 9.3 – Загальні правила подання звітності з екологічного податку

Питання для презентацій

1. Платники, об'єкт та база оподаткування екологічним податком.
2. Ставки екологічного податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення.
3. Ставки екологічного податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти.
4. Ставки екологічного податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах.
5. Ставки екологічного податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені).
6. Ставки екологічного податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.
7. Порядок обчислення екологічного податку.
8. Порядок подання податкової звітності та сплати екологічного податку.

Тема 10. Рентна плата

Мета: оволодіти знаннями щодо основних елементів рентної плати, ознайомитись із платниками рентної плати та вимогами щодо реєстрації осіб як платників рентної плати, систематизувати знання щодо визначення об'єкта оподаткування рентної плати.

План:

10.1 Склад рентної плати.

10.2 Подання декларації і строки сплати рентної плати.

10.3 Відповідальність платників рентної плати та контроль за її справлянням.

Ключові поняття: рентна плата, елементи рентної плати, платники рентної плати, ставки рентної плати, порядок обчислення рентної плати.

Keywords: rent, elements of rent, payers of rent, rates of rent, the order of calculation of rent.

Для успішного опрацювання теми «Рентна плата» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1];
- додаткові [12,13,17].

10.1 Склад рентної плати

Рентна плата складається з:

- рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин;
- рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;
- рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України;
- рентної плати за спеціальне використання води;
- рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів;
- рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

10.2 Подання декларації і строки сплати рентної плати

Базовий податковий (звітний) період для рентної плати дорівнює календарному кварталу, а для рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин за видобування нафти, конденсату, природного газу, у тому числі газу, розчиненого у нафті (нафтового (попутного) газу), етану, пропану, бутану, рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України та рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України, дорівнює календарному місяцю.

Платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань з рентної плати.

Платник рентної плати до закінчення строку подання податкових декларацій за податковий (звітний) період, подає до відповідного контролюючого органу за формою податкову декларацію, яка містить додатки:

- з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин:

- за місцезнаходженням ділянки надр, з якої видобуті корисні копалини, у разі розміщення такої ділянки надр у межах території України;

- за місцем обліку платника рентної плати у разі розміщення ділянки надр, з якої видобуто корисні копалини, в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України;

- з рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин - за місцезнаходженням ділянки надр;

- з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України - за місцем податкової реєстрації;

- з рентної плати за спеціальне використання води - за місцем податкової реєстрації;

- з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів - за місцезнаходженням лісової ділянки;

- з рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України - за місцем його податкової реєстрації.

Сума податкових зобов'язань з рентної плати, визначена у податковій декларації за податковий (звітний) період, сплачується платником до бюджету протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання такої податкової декларації.

У разі якщо місце обліку платника рентної плати не збігається з місцезнаходженням ділянки надр, платник рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин та платник рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, подає за місцем податкової реєстрації платника або уповноваженої особи копію податкової декларації та копію платіжного документа про сплату податкових зобов'язань з рентної плати.

10.3 Відповідальність платників рентної плати та контроль за її справлянням

На платника рентної плати покладається відповідальність за правильність обчислення, повноту і своєчасність її внесення до бюджету, а також за своєчасність подання контролюючим органам відповідних податкових декларацій згідно із нормами ПКУ та інших законодавчих актів.

На суму податкових зобов'язань з рентної плати, що нарахована платником рентної плати за податковий (звітний) період, але не сплачена протягом 10 календарних днів, що настають за останнім календарним днем граничного строку подання податкової декларації, нараховується пеня в порядку, встановленому розділом II ПКУ.

Контроль за правильністю обчислення, своєчасністю і повнотою справляння рентної плати здійснюють контролюючі органи.

Контролюючі органи для забезпечення контролю за правильністю обчислення платником суми рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин в частині визначення обсягу (кількості) видобутих корисних копалин у межах наданої йому ділянки надр, а також коригуючих коефіцієнтів згідно з пунктом 252.2 ст. 252 ПКУ у встановленому законодавством порядку можуть залучати центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері державного гірничого нагляду, а також у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

За фактами, які відбуваються протягом шести місяців, щодо невнесення, несвоєчасного внесення платником рентної плати сум податкових зобов'язань або невиконання платником податкових

зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, порушує перед відповідним центральним органом виконавчої влади питання зупинення дії відповідного спеціального дозволу.

До доходів, що виникли у платника в результаті реалізації таким платником прав користування ділянкою надр у період невнесення, несвоєчасного внесення платником сум податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин (за виключенням випадків донарахувань та штрафних санкцій за результатами перевірок контролюючих органів) протягом шести місяців, а також на період зупинення дії відповідного спеціального дозволу, застосовується адміністративно-господарська санкція у вигляді вилучення отриманого (нарахованого) платником або відповідним контролюючим органом прибутку (доходу) від господарської діяльності з видобування корисних копалин.

Органи державного гірничого нагляду у місячний строк після прийняття відповідного рішення надсилають до контролюючого органу за місцем податкової реєстрації платника, який буде здійснювати видобуток корисних копалин, у тому числі під час геологічного вивчення, повідомлення про надання такому платнику дозволу на початок ведення видобувних робіт або погодження на проведення дослідно-промислової розробки.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр, у місячний строк після прийняття відповідного рішення надсилає до контролюючого органу за місцем податкової реєстрації платника, який буде здійснювати видобуток корисних копалин, у тому числі під час геологічного вивчення, копію затверджених платником схем руху видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) на виробничих ділянках та місцях зберігання з урахуванням складу вихідної сировини, умов конкретного виробництва, особливостей технологічного процесу та вимог до кінцевої продукції з конкретизацією порядку визначення якості сировини та кінцевого продукту, визначення вмісту основної та супутньої корисної копалини в лабораторіях, атестованих згідно з правилами уповноваження та атестації у державній метрологічній системі.

Контроль за правильністю визначення обсягів використання надр в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, здійснює

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного гірничого нагляду, який подає у місячний строк з дня видачі чи вилучення акту про надання гірничого відводу контролюючим органам за місцезнаходженням ділянки надр інформацію про зміни у переліку користувачів надр.

У разі несплати рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України або сплати її в неповному обсязі платниками рентної плати протягом шести місяців контролюючі органи подають інформацію про таких платників до національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, для вжиття до них заходів згідно із законодавством.

Інформацію про платників рентної плати, які користуються радіочастотним ресурсом України для розповсюдження телерадіопрограм і протягом шести місяців не сплатили рентну плату або сплатили її не в повному обсязі, контролюючі органи подають до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення для вжиття до них заходів згідно із законодавством.

Органи, що видають дозволи на спеціальне водокористування, щорічно до 20 січня подають контролюючим органам та органам водного господарства інформацію про водокористувачів, яким видано такі дозволи.

Водокористувачі, яким видано дозволи на спеціальне водокористування та які здійснюють постачання води іншим водокористувачам, щорічно до 20 січня подають контролюючим органам та органам водного господарства перелік водокористувачів - абонентів.

У разі зміни умов водокористування, видачі протягом року нових дозволів на спеціальне водокористування, укладення договорів на поставку води водокористувачі, які отримали переоформлені дозволи на спеціальне водокористування, договори на поставку води, зобов'язані протягом 10 днів повідомити про це контролюючим органам та органам водного господарства.

У разі несплати рентної плати або сплати її не в повному обсязі протягом шести місяців контролюючі органи подають інформацію про платників рентної плати до органів, що видають дозволи на спеціальне водокористування, для вжиття до них заходів згідно із законом;

Суб'єкти лісових відносин, які видають спеціальні дозволи, до 10 числа місяця, що настає за звітним кварталом, направляють контролюючим органам перелік лісокористувачів, яким видано лісорубні квитки та лісові квитки, за формою, встановленою

центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства.

Питання для презентацій

1. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин.
2. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.
3. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України.
4. Рентна плата за спеціальне використання води.
5. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів.

Тема 11. Податок на майно.

Мета: оволодіти знаннями щодо основних елементів податку на майно, ознайомитись із платниками податку на майно, систематизувати знання щодо визначення об'єкта оподаткування податком на майно.

План:

- 11.1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.
- 11.2. Транспортний податок.
- 11.3. Плата за землю.

Ключові поняття: податок на майно, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плата за землю, транспортний податок.

Keywords: property tax, real estate tax other than land, land tax, transport tax.

Для успішного опрацювання теми «Податок на майно» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1];
- додаткові [12,13,17].

11.1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Податок на майно складається з:

- податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- транспортного податку;
- плати за землю.

Платниками податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості.

Визначення платників податку в разі перебування об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості у спільній частковій або спільній сумісній власності кількох осіб:

а) якщо об'єкт житлової та/або нежитлової нерухомості перебуває у спільній частковій власності кількох осіб, платником податку є кожна з цих осіб за належну їй частку;

б) якщо об'єкт житлової та/або нежитлової нерухомості перебуває у спільній сумісній власності кількох осіб, але не поділений в натурі, платником податку є одна з таких осіб-власників, визначена за їх згодою, якщо інше не встановлено судом;

в) якщо об'єкт житлової та/або нежитлової нерухомості перебуває у спільній сумісній власності кількох осіб і поділений між ними в натурі, платником податку є кожна з цих осіб за належну їй частку.

Об'єктом оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка.

Не є об'єктом оподаткування:

а) об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також організацій, створених ними в установленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевого бюджету і є неприбутковими (їх спільній власності);

б) об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які розташовані в зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, визначені законом, в тому числі їх частки;

в) будівлі дитячих будинків сімейного типу;

г) гуртожитки;

г) житлова нерухомість непридатна для проживання, у тому числі у зв'язку з аварійним станом, визнана такою згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад;

д) об'єкти житлової нерухомості, в тому числі їх частки, що належать дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, та особам з їх числа, визнаним такими відповідно до закону, дітям з інвалідністю, які виховуються самотніми матеріями (батьками), але не більше одного такого об'єкта на дитину;

е) об'єкти нежитлової нерухомості, які використовуються суб'єктами господарювання малого та середнього бізнесу, що провадять свою діяльність у тимчасових спорудах для здійснення підприємницької діяльності та/або в малих архітектурних формах та на ринках;

є) будівлі промисловості, віднесені до групи "Будівлі промислові та склади" (код 125) Державного класифікатора будівель та споруд ДК 018-2000, що використовуються за призначенням у господарській діяльності суб'єктів господарювання, основна діяльність яких класифікується у секціях В-Ф КВЕД ДК 009:2010, та не здаються їх власниками в оренду, лізинг, позичку;

ж) будівлі, споруди сільськогосподарських товаровиробників (юридичних та фізичних осіб), віднесені до класу "Будівлі сільськогосподарського призначення, лісівництва та рибного господарства" (код 1271) Державного класифікатора будівель та споруд ДК 018-2000, та не здаються їх власниками в оренду, лізинг, позичку;

з) об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності громадських об'єднань осіб з інвалідністю та їх підприємств;

и) об'єкти нерухомості, що перебувають у власності релігійних організацій, статuti (положення) яких зареєстровано у встановленому законом порядку, та використовуються виключно для забезпечення їхньої статутної діяльності, включаючи ті, в яких здійснюють діяльність засновані такими релігійними організаціями добродійні заклади (притулки, інтернати, лікарні тощо), крім об'єктів нерухомості, в яких здійснюється виробнича та/або господарська діяльність;

і) будівлі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від форми власності та джерел фінансування, що використовуються для надання освітніх послуг;

ї) об'єкти нежитлової нерухомості державних та комунальних дитячих санаторно-курортних закладів та закладів оздоровлення та відпочинку дітей, а також дитячих санаторно-курортних закладів та закладів оздоровлення і відпочинку дітей, які знаходяться на балансі підприємств, установ та організацій, які є неприбутковими і внесені контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій. У разі виключення з Реєстру неприбуткових установ та організацій декларація подається платником податку протягом 30 календарних днів з дня виключення, а податок сплачується починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому відбулося виключення з Реєстру неприбуткових установ та організацій;

й) об'єкти нежитлової нерухомості державних та комунальних центрів олімпійської підготовки, шкіл вищої спортивної майстерності, центрів фізичного здоров'я населення, центрів з розвитку фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а також центрів олімпійської підготовки, шкіл вищої спортивної майстерності, дитячо-юнацьких спортивних шкіл і спортивних споруд всеукраїнських фізкультурно-спортивних товариств, їх місцевих осередків та відокремлених підрозділів, що є неприбутковими та включені до Реєстру неприбуткових установ та організацій. У разі виключення таких установ та організацій з Реєстру неприбуткових установ та організацій декларація подається платником податку протягом 30 календарних днів з дня виключення, а податок сплачується починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому відбулося виключення з Реєстру неприбуткових установ та організацій;

к) об'єкти нежитлової нерухомості баз олімпійської та паролімпійської підготовки. Перелік таких баз затверджується Кабінетом Міністрів України;

л) об'єкти житлової нерухомості, які належать багатодітним або прийомним сім'ям, у яких виховується п'ять та більше дітей.

Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток.

База оподаткування об'єкта/об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток, що перебувають у власності фізичної особи - платника податку, зменшується:

а) для квартири/квартир незалежно від їх кількості - на 60 кв. метрів;

б) для житлового будинку/будинків незалежно від їх кількості - на 120 кв. метрів;

в) для різних типів об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири/квартир та житлового будинку/будинків, у тому числі їх часток), - на 180 кв. метрів.

Таке зменшення надається один раз за кожний базовий податковий (звітний) період (рік).

Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, встановлюються за рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, залежно від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує **1,5 % розміру мінімальної заробітної плати**, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 квадратний метр бази оподаткування.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

11.2. Транспортний податок.

Платниками *транспортного податку* є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі, що є об'єктами оподаткування.

Об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Базою оподаткування є легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування.

Ставка податку встановлюється з розрахунку на календарний рік у розмірі 25 000 гривень за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

11.3. Плата за землю.

Плата за землю – це податок, що справляється з юридичних і фізичних осіб за використання земельних ділянок. Плата за землю входить до складу податку на майно.

Платниками податку є: власники земельних ділянок, земельних часток (паїв); землекористувачі.

Таблиця 11.1 Платники земельного податку, об'єкт оподаткування, база нарахування

Платники земельного податку (ст. 269 ПКУ)	Об'єкт оподаткування	База нарахування
власники земельних ділянок, земельних часток (паїв); землекористувачі	земельні частки (паї), які перебувають у власності та земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні	нормативна грошова оцінка землі з урахуванням коефіцієнта індексації, а також площа ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено*

Відповідно до ст. 13 Закону «Про оцінку земель» встановлено обов'язкове проведення нормативної грошової оцінки земель. При цьому нормативна грошова оцінка земельних ділянок проводиться (ст. 18 Закону):

– розташованих у межах населених пунктів незалежно від їх цільового призначення – не рідше ніж 1 раз на 5-7 років;

– розташованих за межами населених пунктів земельних ділянок сільгосппризначення – не рідше ніж 1 раз на 5-7 років, а несільськогосподарського призначення – не рідше ніж 1 раз на 7-10 років.

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок проводиться юридичними особами, які є розробниками документації із землеустрою відповідно до Закону «Про землеустрій».

Ставка податку за земельні ділянки, **нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3%** від їх нормативної грошової оцінки, **для земель загального користування – не більше 1%** від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь – не менше 0,3% та не більше 1% від їх нормативної грошової оцінки, а для лісових земель – не більше 0,1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки (п. 274.1 ПКУ).

Ставка податку за земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, встановлюється у розмірі не більше 5% від

нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по АРК або по області, а для сільськогосподарських угідь – **не менше 0,3% та не більше 5%** від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по АРК або по області, а для лісових земель – не більше 0,1 відсотка від нормативної грошової оцінки площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області.

Крім того, відповідно до ст. 289 ПКУ нормативна грошова оцінка земель підлягає індексації.

Коефіцієнт індексації грошової оцінки земель, на який індексується оцінка сільськогосподарських угідь, земель населених пунктів та інших земель несільськогосподарського призначення, розраховується відповідно до п. 289.2 ПКУ, станом на 1 січня поточного року. Цей коефіцієнт застосовується кумулятивно залежно від дати проведення нормативної грошової оцінки земель.

Таблиця 11.2. Пільги щодо сплати земельного податку

Від сплати податку звільняються	
Фізособи <u>(ст. 281 ПКУ)*</u>	інваліди першої і другої групи
	фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років
	пенсіонери (за віком)
	ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»
	фізособи, визнані законом особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи
Юрособи <u>(ст. 282 ПКУ)</u>	санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів
	громадські організації інвалідів України, підприємства та організації, які засновані громадськими організаціями інвалідів та спілками громадських організацій інвалідів і є їх повною власністю, де протягом попереднього календарного місяця кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить не менш як 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш як 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці**

	бази олімпійської та паралімпійської підготовки, перелік яких затверджується КМУ дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади незалежно від форми власності і джерел фінансування, заклади культури, науки (крім національних та державних дендрологічних парків), освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів державні та комунальні дитячі санаторно-курортні заклади та заклади оздоровлення і відпочинку, а також дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України, які знаходяться на балансі підприємств, установ та організацій, які є неприбутковими і внесені контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій. У разі виключення таких підприємств, установ та організацій з Реєстру неприбуткових установ та організацій декларація подається платником податку протягом 30 календарних днів з дня виключення, а податок сплачується починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому відбулося виключення з Реєстру неприбуткових установ та організацій;
<i>* Звільнення від сплати податку за земельні ділянки поширюється на 1 земельну ділянку за кожним видом використання у межах граничних норм:</i> • <i>для ведення особистого селянського господарства — у розмірі не більш як 2 гектари;</i> • <i>для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка): у селах — не більш як 0,25 гектара, в селищах — не більш як 0,15 гектара, в містах — не більш як 0,10 гектара;</i> • <i>для індивідуального дачного будівництва — не більш як 0,10 гектара;</i> • <i>для будівництва індивідуальних гаражів — не більш як 0,01 гектара;</i> • <i>для ведення садівництва — не більш як 0,12 гектара.</i> <i>Від сплати податку звільняються на період дії єдиного податку четвертої групи власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок та земельних часток (паїв) в оренду платнику єдиного податку четвертої групи.</i> <i>** Зазначені підприємства та організації громадських організацій інвалідів мають право застосовувати цю пільгу за наявності дозволу на право користування такою пільгою, який надається уповноваженим органом відповідно до <u>Закону «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»</u>. У разі порушення вимог цієї норми зазначені громадські організації інвалідів, їх підприємства та організації зобов'язані сплатити суми податку за відповідний період, проіндексовані з урахуванням інфляції, а також штрафні санкції згідно із законодавством.</i>	

Порядок обчислення плати за землю (ст. 286 ПКУ)

Платники плати за землю (крім фізичних осіб) самостійно обчислюють суму плати за землю щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають до відповідного контролюючого органу за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за формою, встановленою у порядку, передбаченому ст. 46 ПКУ, з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями. Подання такої декларації звільняє від обов'язку подання щомісячних декларацій. При поданні першої декларації (фактичного початку діяльності як платника плати за землю) разом з нею подається витяг із технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки, а надалі такий витяг подається у разі затвердження нової нормативної грошової оцінки землі.

Замість цієї декларації платник має право подавати щомісяця звітну податкову декларацію протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним.

Податковий (звітний) періодом для плати за землю є календарний рік

Базовий податковий (звітний) рік починається 1 січня і закінчується 31 грудня того ж року (для новостворених підприємств та організацій, а також у зв'язку із набуттям права власності та/або користування на нові земельні ділянки може бути меншим 12 місяців) (згідно з п. 285.2 ПКУ).

Тема 12. Єдиний податок та місцеві збори.

Мета: оволодіти знаннями щодо основних елементів єдиного податку та місцевих зборів, ознайомитись із платниками єдиного податку та місцевих зборів, систематизувати знання щодо визначення об'єкта оподаткування єдиним податком та місцевих зборів.

Ключові поняття: податок на майно, транспортний податок, плата за землю, єдиний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, збір за місця для паркування транспортних засобів.

Keywords: property tax, transport tax, land tax, single tax, real estate tax other than land tax, vehicle parking fee.

Для успішного опрацювання теми «Єдиний податок та місцеві збори» рекомендується опрацювати наступні *літературні джерела*:

- основні [1];
- додаткові [12,13,17].

План:

- 12.1. Спрощена система оподаткування, обліку і звітності.
- 12.2. Збір за місця для паркування транспортних засобів
- 12.3. Туристичний збір

12.1 Спрощена система оподаткування, обліку і звітності

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Юридична особа чи фізична особа - підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам та реєструється платником єдиного податку.

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

1) перша група - фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року;

2) друга група - фізичні особи - підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

– не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб;

– обсяг доходу не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Дія цього підпункту не поширюється на фізичних осіб - підприємців, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна (група 70.31 КВЕД ДК 009:2005), а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння. Такі фізичні особи - підприємці належать виключно до третьої групи платників єдиного податку, якщо відповідають вимогам, встановленим для такої групи;

3) третя група - фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року;

4) четверта група - сільськогосподарські товаровиробники:

а) юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків;

б) фізичні особи - підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України "Про фермерське господарство", за умови виконання сукупності таких вимог:

– здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж;

– провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси;

– не використовують працю найманих осіб;

– членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї у визначенні частини другої статті 3 Сімейного кодексу України;

– площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів фермерського господарства становить не менше двох гектарів, але не більше 20 гектарів.

Не можуть бути платниками єдиного податку першої - третьої груп:

– суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи - підприємці), які здійснюють:

1) діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора);

2) обмін іноземної валюти;

3) виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів в ємностях до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин);

4) видобуток, виробництво, реалізацію дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, у тому числі органогенного утворення (крім виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння);

5) видобуток, реалізацію корисних копалин, крім реалізації корисних копалин місцевого значення;

6) діяльність у сфері фінансового посередництва, крім діяльності у сфері страхування, яка здійснюється страховими агентами, визначеними Законом України "Про страхування", сюрвейсерами, аварійними комісарами та аджастерами;

7) діяльність з управління підприємствами;

8) діяльність з надання послуг пошти (крім кур'єрської діяльності), діяльність з надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку;

9) діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату, діяльність з організації торгів (аукціонів) виробами мистецтва, предметами колекціонування або антикваріату;

10) діяльність з організації, проведення гастрольних заходів;

– фізичні особи - підприємці, які здійснюють технічні випробування та дослідження (група 74.3 КВЕД ДК 009:2005), діяльність у сфері аудиту;

– фізичні особи - підприємці, які надають в оренду земельні ділянки, загальна площа яких перевищує 0,2 гектара, житлові приміщення та/або їх частини, загальна площа яких перевищує 400 квадратних метрів, нежитлові приміщення (споруди, будівлі) та/або їх частини, загальна площа яких перевищує 900 квадратних метрів;

– страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів;

– суб'єкти господарювання, у статутному капіталі яких сукупність часток, що належать юридичним особам, які не є платниками єдиного податку, дорівнює або перевищує 25 відсотків;

– представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи, яка не є платником єдиного податку;

– фізичні та юридичні особи - нерезиденти;

– платники податків, які на день подання заяви про реєстрацію платником єдиного податку мають податковий борг, крім безнадійного податкового боргу, що виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин).

У 2021 році розмір мінімальної заробітної плати у місячному розмірі буде становити: з 1 січня – 6000 грн, з 1 грудня – 6500 грн.

Прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у 2021 році для працездатних осіб: з 1 січня 2021 року – 2270 грн, з 1 липня – 2379 грн, з 1 грудня – 2481 грн.

Від показників мінімальної зарплати та прожиткового мінімуму для працездатних осіб залежить, зокрема, розмір ставки єдиного податку для ФОП 1-2 груп, а також річний обсяг доходу єдинників 1-3 груп.

Так, з 01.01.2021 року:

1. Річний обсяг доходу єдинників встановлено у наступних розмірах:

– для 1 групи – 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного року (у 2021 році – 1002000 грн (167 x 6000 грн));

– для 2 групи – 834 розміри мінімальної зарплати, встановленої законом на 1 січня звітного року (у 2021 році – 5004000 грн) ;

– для 3 групи – 1167 розмірів мінімальної зарплати, встановленої законом на 1 січня звітного року (у 2021 році – 7002000 грн);

2. Ставки єдиного податку:

– для 1 групи – до 10% розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня звітного року, тобто – до 227 грн/міс;

– для 2 групи – до 20% розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного, тобто – до 1200 грн/міс;

– для 3 групи ставка єдиного податку встановлена у відсотках від доходу:

- 3% - платники ПДВ;
- 5% - неплатники ПДВ;

– для 4 групи розмір ставки єдиного податку з 1 гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування (у % до бази оподаткування).

З 1 січня 2021 року для фізичних осіб – підприємців – платників єдиного податку I, II та III груп, передбачено ведення обліку у довільній формі шляхом помісячного відображення отриманих доходів, а для ФОПів III групи, яка є платниками ПДВ, ще й відображення витрат. Облік доходів і витрат може вестися за власним рішенням платників в паперовому та/або електронному вигляді.

Це означає фактичне скасування Книги обліку доходів, яку ФОПи отримували в податковій службі і яку були зобов'язані заповнювати за офіційно визначеними правилами.

За власним бажанням ФОП може продовжити заповнювати Книгу обліку доходів. Але реєстрацію цієї книги у контролюючих органах з 1 січня 2021 року скасована. Книга обліку доходів минулих років має зберігатися ФОПом 3 роки на випадок перевірки.

З 1 січня 2021 року використання касових апаратів стає обов'язковим лише для підприємців II, III, IV групи платників єдиного податку, які здійснюють:

- продаж технічно складних побутових товарів, які підлягають гарантійному ремонту;
- продаж лікарських засобів, виробів медичного призначення та надання платних послуг у сфері охорони здоров'я;
- продаж ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння.

Збільшено максимальну межу доходу, до досягнення якого використання касового апарату не є обов'язковим. Для підприємців II, III, IV груп платників єдиного податку це 220 мінімальних заробітних плат. У 2021 році ця межа складе 1,32 млн гривень.

Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку **четвертої групи** є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди.

Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка 1 гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року відповідно до порядку, встановленого цим Кодексом для справляння плати за землю.

У разі якщо нормативна грошова оцінка земельної ділянки не проведена, базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка одиниці площі ріллі в Автономній Республіці Крим або області.

Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ) є нормативна грошова оцінка ріллі в Автономній Республіці Крим або області з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року відповідно до порядку, встановленого цим Кодексом для справляння плати за землю.

Платники єдиного податку четвертої групи:

– самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за формою, встановленою у порядку, передбаченому статтею 46 ПКУ;

– сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах:

- у I кварталі - 10 відсотків;
- у II кварталі - 10 відсотків;
- у III кварталі - 50 відсотків;
- у IV кварталі - 30 відсотків.

12.2. Збір за місця для паркування транспортних засобів

Платниками збору є юридичні особи, їх філії (відділення, представництва), фізичні особи - підприємці, які згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом

формування територій громад, організують та провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках.

Перелік спеціальних земельних ділянок, відведених для організації та провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів, в якому зазначаються їх місцезнаходження, загальна площа, технічне облаштування, кількість місць для паркування транспортних засобів, затверджується рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, про встановлення збору.

Таке рішення разом з переліком осіб, які уповноважені організувати та провадити діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів, надається виконавчим органом сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, контролюючому органу.

Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, яка згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, спеціально відведена для забезпечення паркування транспортних засобів на автомобільних дорогах загального користування, тротуарах або інших місцях, а також комунальні гаражі, стоянки, паркінги (будівлі, споруди, їх частини), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету, за винятком площі земельної ділянки, яка відведена для безоплатного паркування транспортних засобів, передбачених статтею 30 Закону України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні".

Базою оподаткування є площа земельної ділянки, відведена для паркування, а також площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету.

Ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі до 0,075 відсотка мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року.

При визначенні ставки збору сільські, селищні, міські ради або ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, враховують місцезнаходження спеціально відведених місць для паркування транспортних засобів, площу спеціально відведеного місця, кількість місць для паркування транспортних засобів, спосіб поставлення транспортних засобів на стоянку, режим роботи та їх заповнюваність.

Сума збору за місця для паркування транспортних засобів, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний (податковий) квартал, сплачується щоквартально, у визначений для квартального звітного (податкового) періоду строк, за місцезнаходженням об'єкта оподаткування.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

12.3. Туристичний збір

Туристичний збір - це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету.

Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, про встановлення туристичного збору, та тимчасово розміщуються у місцях проживання (ночівлі).

Платниками збору **не можуть бути особи**, які:

- а) постійно проживають, у тому числі на умовах договорів найму, у селі, селищі або місті, радами яких встановлено такий збір;
- б) особи, які прибули у відрядження або тимчасово розміщуються у місцях проживання (ночівлі);
- в) особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та особи, що супроводжують осіб з інвалідністю I групи або дітей з інвалідністю (не більше одного супроводжувачого);
- г) ветерани війни;
- г) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
- д) особи, які прибули за путівками (курсівками) на лікування, оздоровлення, реабілітацію до лікувально-профілактичних, фізкультурно-оздоровчих та санаторно-курортних закладів, що мають ліцензію на медичну практику та акредитацію центрального органу

виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

е) діти віком до 18 років;

є) дитячі лікувально-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі та санаторно-курортні заклади;

ж) члени сім'ї фізичної особи першого та/або другого ступеня споріднення, які тимчасово розміщуються такою фізичною особою у місцях проживання (ночівлі), що належать їй на праві власності або на праві користування за договором найму;

з) взяті на облік як внутрішньо переміщені особи.

Ставка збору встановлюється за рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, за кожен добу тимчасового розміщення особи у місцях проживання (ночівлі), визначених підпунктом 268.5.1 пункту 268.5 цієї статті, у розмірі до 0,5 відсотка - для внутрішнього туризму та до 5 відсотків - для в'їзного туризму від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, для однієї особи за одну добу тимчасового розміщення.

Базою справляння збору є загальна кількість днів тимчасового розміщення у місцях проживання (ночівлі).

Згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, справляння збору може здійснюватися з тимчасового розміщення у таких місцях проживання (ночівлі):

а) готелі, кемпінги, мотелі, гуртожитки для приїжджих, хостели, будинки відпочинку, туристичні бази, гірські притулки, табори для відпочинку, пансіонати та інші заклади готельного типу, санаторно-курортні заклади;

б) житловий будинок, прибудова до житлового будинку, квартира, котедж, кімната, садовий будинок, дачний будинок, будь-які інші об'єкти, що використовуються для тимчасового проживання (ночівлі).

Платники збору сплачують суму збору авансовим внеском перед тимчасовим розміщенням у місцях проживання (ночівлі) податковим агентам, які справляють збір за ставками, у місцях справляння збору та з дотриманням інших вимог, визначених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної

громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад.

Питання для презентацій

1. Склад податку на майно.
2. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.
3. Транспортний податок.
4. Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку.
5. Ведення обліку і складення звітності платниками єдиного податку.
6. Особливості нарахування, сплати та подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку.
7. Платники збору за місця для паркування транспортних засобів.
8. Об'єкт і база оподаткування збором за місця для паркування транспортних засобів.
9. Ставки збору за місця для паркування транспортних засобів.
10. Особливості встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів.
11. Порядок обчислення та строки сплати збору за місця для паркування транспортних засобів

РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ АКТИ

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ АКТИ

1. Податковий кодекс України : закон України від 02.12.2010 р. №2755–VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.02.2021).

2. Митний кодекс України : закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 01.02.2021).

3. Бюджетний кодекс України : закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 01.02.2021).

4. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку : наказ від 13.01.2015 р. № 4 / Міністерство фінансів України. 2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 01.02.2021).

5. Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу та Порядку ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу : наказ від 11.12.2013 р. № 794 / Міністерство фінансів України. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0871-17#Text> (дата звернення: 01.02.2021).

НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

6. Романюк М., Варналій З. Податкова система : підручник. Київ : Знання України. 2019. 567 с.

7. Андрущенко В. Л., Тучак Т. Податкова система : навч. посіб. Київ : ЦУЛ. 2020. 416 с.

8. Sirenko N., Baryshevskaya I., Poltorak A., Shyshpanova N. State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization. Financial and credit

activity: problems of theory and practice. 2018. Vol. 2. no. 25 (2018). pp.157-164.

9. Полторак А. С., Мирон А. Ю. Оптимізація сплати ПДВ через механізм податкового планування на підприємствах. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. 2016. № 2(5). С. 130–134.

10. Poltorak A., Volosyuk Y. Tax risks estimation in the system of enterprises economic security. Economic Annals-XXI. 2016. № 158 (3–4(2)). pp. 35–38.

11. Полторак А. С. Оподаткування як елемент фінансового регулювання розвитку інтелектуального капіталу в Україні. Фінансовий простір. 2016. № 3 (23). С. 33-38.

12. Полторак А. С., Волосюк Ю. В. Комплексний підхід до кількісного оцінювання податкових ризиків держави. Актуальні проблеми економіки. 2017. № 2 (188). С. 269-276.

13. Купчак М. Я., Саміло А. В. Податковий менеджмент : навч. посіб. Львів, 2020. 185 с.

14. Полторак А. С., Головка М. Й. Трансформація системи оподаткування майна в умовах фіскальної децентралізації в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2017. № 9 (195). С. 79-91.

15. Сіренко Н. М., Корабахіна А. Ю. Формування трансакційних витрат під впливом ризиків діяльності у сільськогосподарських підприємствах. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання», 18-20 лютого 2016. Кременчуг. С. 19-21.

16. Полторак А. С., Головка М. Й. Механізм реформування системи оподаткування прибутку юридичних осіб в Україні в умовах фіскальної децентралізації. Актуальні проблеми економіки. 2017. № 10 (196). С. 269–276.

17. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>.

18. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/>.

19. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <http://www.customs.gov.ua>.

Навчальне видання

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Курс лекцій

Укладачі:

Сіренко Наталя Миколаївна
Полторак Анастасія Сергіївна
Боднар Олена Андріївна

Формат 60x84 1/16 Ум. друк. арк. 9,6.

Тираж 30 прим. Зам. № _____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету.
54020 м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 490 від
20.02.2013 р.